

କୋଠାରୀ କମିଶନ
ଓ
ଓଡ଼ିଶାର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଲେଖକ — ଜନେକ ଶିକ୍ଷାବିତ୍

ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର

ସ୍ତବାକ—

ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର

କଟକ—୨

ନୂତନ ମୁଦ୍ରଣ

୧୯୭୭

ମୂଲ୍ୟ—ଏକଟଙ୍କା ମାତ୍ର

ମୁଦ୍ରାକର—

ଶ୍ରୀ କମଳଲେଚନ ଗରବଡ଼ୁ

ଶ୍ରୀରାଧାରମଣ ପ୍ରେସ

କଟକ—୨

ଓଡ଼ିଶାର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ—

ମହାଶୟ,

ଗତ ୨୫ ବର୍ଷ ଧରି ଏହି ଲେଖକ ଓଡ଼ିଶା ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷା-ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୁକ୍ତିସୁକ୍ତତା, ଶିକ୍ଷା ଓ ଶିକ୍ଷକର ମାନ, ଏବଂ ଶିକ୍ଷାୟତନ-ମାନକର ଗୌରବ କିପରି ବଢ଼ିବ, ଅର୍ଥାତ୍ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଦେଇ ଏକ ନୂତନ ସଭ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତବାନ ଓ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଜାତି କିପରି ବାହାରିବ, ସେହି ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଉଦ୍ୟମ କରି ଆସିଛି । ‘Citizen Education’, ‘ଶିକ୍ଷା, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷାୟତନ’, ‘ଶିକ୍ଷାର କି, କଣ ଓ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ’, ‘ଶିକ୍ଷାବିତ୍‌ର ଗାଥା’, ‘Dreams in Education’ ‘ସ୍ବାଧୀନ ଭାରତର ଛବି ସମସ୍ୟା’ ଇତ୍ୟାଦି ପୁସ୍ତକ ଏବଂ ବହୁ ସମସାମୟିକ ପ୍ରବନ୍ଧ ଦେଇ ଏହି ଲେଖକ ତାର ଜାତକି, ଏକମାତ୍ର ଜାତି-ଗଠନ-ସମ୍ମୁଖ, ‘ଶିକ୍ଷା-ବିଭାଗ’ ସ୍ତରରେ ଜାଗ୍ରତ ଓ ସଚେତନ ହେବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରି ଆସିଛି । ୨୫ ବର୍ଷ ତଳେ ଶିକ୍ଷା ଭେଦରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ପ୍ରଥମ ସାଧାରଣ ପୁସ୍ତକ “ଶିକ୍ଷା, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷାୟତନ” ଲେଖି ପ୍ରକାଶକଙ୍କ ଦ୍ଵାରସ୍ଥ ହେଲାବେଳେ, ସେ ସ୍ବାଭାବିକ ଭାବରେ ଛୁପିବାକୁ କୁଣ୍ଡା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଗଲ୍-ଉପନ୍ୟାସ ଯୁଗରେ ଶୁଷ୍କ ଶିକ୍ଷା-ସଂସ୍କୃତି ପୁସ୍ତକ କିଏ କିଣି ପଢ଼ିବ ? ଯାହା ହେବ, “ଶିକ୍ଷା, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷାୟତନ” ର ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ ଏକା ବର୍ଷକେ ଶେଷ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତେ ଓଡ଼ିଶାରେ ପୁସ୍ତକ ବିକ୍ରୟର କେବଳ ନୁହେଁ, ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଯେ ଜନଚେତନା ଉନ୍ନତ ଅଛି ତାର ମଧ୍ୟ ଏକ ସନ୍ତୋଷଜନକ ପରିଚୟ ମିଳିଲା । ଏବେ ପ୍ରକାଶକେ, ଶିକ୍ଷା-ସଂସ୍କୃତି ପୁସ୍ତକ ଛୁପିବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ।

କିନ୍ତୁ ଜନଚେତନା ଓ ଶାସନ, ଭବିଷ୍ୟତର ଭବ ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥାଶୀଳ ଯୋଜନା ତ ଏକା ବାଟରେ ଗୁଲୁଡ଼ିନି ? **Dreams in Education** ପୁସ୍ତକରୁ ଆପଣ ସହଜରେ ଦେଖି ପାରିବେ ଯେ, ଏହି ଲେଖକର ଗତ ପଚାଶ ବର୍ଷର ନାନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାନା ପରୀକ୍ଷା ଏବେ କୋଠାକୁ କମିସନ୍ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଯାହା ପାଇଁକି ଏହି ଲେଖକ ଦେଶ, ସରକାର ଓ ଜାତିଠାରୁ ପୁରସ୍କାର ପାଇ ଆସିଛି କେବଳ ତାଡ଼ନ, ତକ୍ଷଣ ଓ ବିତାଡ଼ନ ମାତ୍ର । ପୁଣି ଅଧିକ ବିସ୍ମୟକର ବ୍ୟାପାର ଏହି ମଧ୍ୟ ଦେଖିଲି ଯେ, ଯେଉଁମାନେ ଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ କିଛି ଭାବ ନାହାନ୍ତି, କେବଳ ଅର୍ଡ଼ର-ପାଳନର ରିକ୍ତାଟି ମାତ୍ର ତଳେଇବାକୁ ଲାବନର ଏକମାତ୍ର ପରମ କାମ୍ୟ ବୋଲି ଧରି ନେଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ

ରୁକ୍ମିର-ଗସ୍ତାର ଗୋଟାଏ ବନ୍ଦୁକୁ ସ୍ବାଭାବିକ ଭାବରେ ଆସିଗଲା ମାତ୍ରେ, ଏ ଦେଶରେ ବନ୍ଦିତ ହେଉଛନ୍ତି “ଶିକ୍ଷାବତ୍” ଭାବରେ । ଏହି ମହତ୍ ଦେଶର ଶସ୍ତ୍ରା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅପବ୍ୟବହାର ଏହି ହତଭାଗ୍ୟ ଦେଶରେ ଯେପରି ହୋଇ ଚାଲିଛି, କୌଣସି ସତ୍ୟ ଦେଶରେ ତାହା କଲ୍ଲନା ଶେଯାଇ ନ ପାରେ ।

ପ୍ରାୟ ଦୁଇବର୍ଷ ତଳେ ଥରେ ତେଜାନାଲର କପିଳାସ ଶେଳା-ବାସରେ ଜନୈକ ସ୍ଥାନୀୟ ଏମ୍. ଏଲ୍. ଏ. କୁ ଭେଟିଥିଲି । ସମସ୍ତ ଏକ ସାଧା, ଦେଶର ଓ ଶିକ୍ଷାର ଅବସ୍ଥା ନେଇ ଆଲୋଚନାରେ କଟି ଯାଇଥିଲା । ସେହି ଭିତରେ ସେ ହଠାତ୍ କହିଲେ ଯେ, “ଏ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ବହୁମାନେ ଜାତ ସ୍ତର ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରି ନାହାନ୍ତି ।” ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କହିଥିଲି “ଦେଶକୁ, ଶିକ୍ଷାବତ୍‌କୁ ଯେଉଁଠି ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ବା ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବାରଣ୍ଡାରେ ନିଜର ସ୍ଥିତି ପାଇଁ ଅନୁସରଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ, ସେ ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷାବତ୍ କିପରି ପାଟି ଫିଟେଇବ ବୋଲି ଆପଣ ଆଶା କରନ୍ତି ? ସ୍ବାଧୀନତା ପରେ ଏ ଦେଶର ଓ ଜାତିର ସବୁ ନାଡ଼ିଯାକ ରୁଣ୍ଡୀଭୂତ ହୋଇ ରହିଲା ପଲିଟିଶିୟାନ୍ ମାନଙ୍କ ହାତରେ,—ଆପଣମାନଙ୍କ ହାତରେ । ଆପଣମାନେ ତେଣୁ, ଅନ୍ୟକୁ ଦୋଷ ଦେବା ଭଗତ ନୁହେଁ ।”

ମାନନୀୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ, ଆଜିକୁ ଶହେବର୍ଷ ପରେ ଯେତେବେଳେ ଏ ଜାତିର ଇତିହାସ ଆଲୋଚିତ ହେବ, ସେତେବେଳେ ହୁଏତ କେହି ନିରପେକ୍ଷ ଆଲୋଚନାକାରୀ କହି ପାରନ୍ତି ଯେ,—ସ୍ବାଧୀନତା ପରେ ଓଡ଼ିଶା ଦେଶରେ ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟାଏ ଲୋକ ଜାତି ଓ ସରକାରକୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଗରେ ନିର୍ଭୀକ ଭାବରେ ଉପଦେଶ ଦେବାକୁ ପଶ୍ଚାତ୍ତପଦ ହେଉ ନଥିଲା, ଯଦିଓ ସେଥିପାଇଁ ସେ ଜୀବନରେ କ୍ଷମତାସୀନ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଗୋଷ୍ଠୀଠାରୁ ବାରମ୍ବାର ଲଞ୍ଚିତ, ଅପମାନିତ ହୋଇଥିଲା କେବଳ ନୁହେଁ, ତାର ଯାହା ପ୍ରାପ୍ୟ, ତାହା ମଧ୍ୟ ତା’ରୁ କାଢ଼ି ନିଆ ଯାଇଥିଲା ।”

ମାନନୀୟ ମହାଶୟ, ଏହି ସମସ୍ତ ଲଞ୍ଚିନାର ଲଞ୍ଚିନ ଅଙ୍ଗରେ ବୋହି ମଧ୍ୟ, ଆଜି ପୁଣି ସେହି ଲୋକ ଜୀବନର ଅପରାଧରେ ଶିକ୍ଷା ସପକ୍ଷରେ ତାର ପ୍ରିୟ ଜାତିପାଇଁ ସାମାନ୍ୟ କେତେକ ବାଣୀ ଆପଣଙ୍କ ଆଗରେ ଥୋଇ ଦେବାକୁ ଯାଉଛି । ଏହାହିଁ ତାର ଜୀବନର ମିସନ୍ ଓ ଆନନ୍ଦ । ଆପଣ ପଢ଼ିଲେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଖୁସୀ ହେବ । ନଚେତ୍ ନାସ୍ତିମୟ ଏକ ଜୀବନରେ, ଆଉ ଅଧିକା ଗୋଟାଏ ‘ନାସ୍ତି’ରେ କି ଯାଏ ଆସେ ? ଇତି ।

ଜନୈକ ଶିକ୍ଷାବତ୍

କୋଠାଘୀ କମିଶନ୍ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ଶିକ୍ଷା ସମସ୍ୟା

(୧)

ଆମର ଶିକ୍ଷିକ ମାନବଶ୍ଯ

ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୋଟିଏ ପରିହାସ ଅଛି ଯେ, “କିଛି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲେ ଗୋଟାଏ କମିଟି ଗଠନ କରିଦିଅ ।”

ସ୍ବାତନ୍ତ୍ର୍ୟ-ପର ଭାରତବର୍ଷରେ ଏହି ପରିହାସ ଅନ୍ତତଃ ଅନ୍ୟ କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନ ହେଉ, ଆମ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ସାରିଲଣି ।

କାରଣ, ସ୍ବାଧୀନତା ପରେ, ମାତ୍ର କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଭିତରେ, ଭାରତ ସର୍କାର ତନି ତନିତା ଶିକ୍ଷା-କମିସନ ବସାଇ ସାରିଲେଣି । ସେ କମିସନ୍ ମାନଙ୍କ ପିଛା କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଦ୍ବିଏତ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଗଲାଣି । ଅଥଚ, ସେମାନେ ଯେଉଁ ତିନି-ତିନିଜିଲ ବଗଟ ରିପୋଟ ସବୁ ପ୍ରସବ କରି ଯେହ୍ନା ଘରୁକୁ ଫେରିଛନ୍ତି, ସେ ଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିବାକୁ ଏବଂ ଏପରିକି ପୁରା ପଢ଼ିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଏ ଦେଶରେ ବେଶୀ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି କହୁ ହେବନି, ଅନ୍ତତଃ ଏହି ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟରେ । ରାଧାକିଶନ୍-ରିପୋର୍ଟଟି ପୂର୍ବ ପଢ଼ା ନ ସରୁଣୁ କୋଠାଘୀ କମିସନ୍ ବସିଲା ଏବଂ ସେହି କୋଠାଘୀ କମିସନ୍ ରିପୋର୍ଟ, ଯାହା ଆମର ପ୍ରାଇମେରୀରୁ ଇନ୍‌ଟରମିଡ଼ିଏଟ ଯାଏଁ ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷା-ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରି ଦେଇଥିବ ବୋଲି ଆଶା କରା ଯାଉଥିଲା, ତାହା ବାସ୍ତବରେ, ଏକ ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲ ରୂପେ ସାଧାରଣ ପାଠକ ଆଗରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ଏହାର ସାରକଥାହିଁ ଦୁଇଟି ପୃଷ୍ଠା ।

ସେ ଯାହା ହେଉ, ଯେତେବେଳେ ଆମର ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇ ଆମର ସର୍କାରଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଏ ଗୁରୁ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ଆମେ ଦେଖୁଛୁ ଯେ ଆମର ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ର ଆଉ ଶିକ୍ଷାକ୍ଷେତ୍ର ହୋଇ ନାହିଁ,

ଏହା ଆଜି ଏକ ଦିଗରେ ଏକ ରାଜନୈତିକ ରଣ-କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ବିଦ୍ୟା ଚର୍ଚ୍ଚାର କେବଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଅପମାନ ରୂପେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେଲଣି, ଏବଂ ଆମକୁ ଦୃଢ଼ତାର ସହିତ ଏ ଅଧଃପତନକୁ ରୋକିବାକୁ ହେବ, ନଚେତ୍ ଆମେ ଅଗରେ ହୁଏତ ଆମର ଜାତୀୟ ଗୌରବ କଥା ଗୁଡ଼ିକ ଆମର ସଦ୍ୟ—ପ୍ରାପ୍ତ ସ୍ୱାଧୀନତା ମଧ୍ୟ ହରେଇ ପାରୁଁ, ତେବେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ମିଶି ନିରପେକ୍ଷ ଭାବରେ ବିରୁଦ୍ଧ କରିବା ଉଚିତ, କୋଠାସ କମିଶନ ରିପୋର୍ଟ ଆମକୁ ଏ ଦିଗରେ କିଛି ବାଟ ଦେଖାଉଛି କି ନାହିଁ ।

ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମାନଦଣ୍ଡ

ପାଠକେ ଏହି କଥାଟିକୁ ମୂଳତତ୍ତ୍ୱ ଭାବରେ ସ୍ମରଣ ରଖିବେ ଯେ, ଆଜି ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ କୌଣସି ଜାତି ଓ ଦେଶ ଆତ୍ମ-ସମ୍ପର୍କ ବା ଆତ୍ମ-ପ୍ରତିଷ୍ଠା ରହି ନ ପାରେ । ମାତ୍ର ପରୁଣ ବର୍ଷ ତଳେ ଆର୍ଯ୍ୟକାର ଯେଉଁ ଜାତିସବୁ ଗରିଲା-ଓର୍ବି-ଉଟା ପରି ଗଛ ଉପରେ ବସବାସ କରୁଥିଲେ, ଆଜି ସେମାନେ ନିୟୁୟର୍କର ଜାତି-ସଂଘ-ଅଢାଲିକାରେ ଇଂଲଣ୍ଡ, ରୁଷିଆ, ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ଓ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ସହିତ ସମାନ ଆସନ ଓ ସମ୍ମାନ ପାଇଛନ୍ତି । ସେଠି ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ପ୍ରତିନିଧି ଇଂରାଜୀରେ ବକ୍ତୃତା ଦେଲବେଳକୁ କାଲିର ବବର ବାସୁଡୋ, ଫ୍ରେଞ୍ଚରେ ବକ୍ତୃତା ଦେଉଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ ଆଜି ଆମେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଆଉ ‘ଜାତୀୟ’ ରହି ପାରିବାନି, ହେବା “ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ” । ଆମେ ଯାହା ଭାବିବା, ଯେପରି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବା, ଯେପରି କର୍ମ କରିବା, ସେ ସବୁ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମାନଦଣ୍ଡରେ ବିରୁଦ୍ଧ ହେବା ଉଚିତ । ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଦର୍ପଣରେ ଆମର ପ୍ରତିବିମ୍ବ ଆମେ ଦେଖିଲେହିଁ ଜାଣି ପାରିବା ଯେ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଆମର ଅବସ୍ଥା କଣ ବା ଆମେ କେଉଁଠି ? କୌଣସି ଏକ ଘୋର ମଫସଲ ଗାଁ ତୁଳନାରେ ଆମର ଅନେକଙ୍କୁ କଟକ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗ ବୋଧ ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ଜାପାନ ବା ସୁଇଜରଲଣ୍ଡର ସମସ୍ଥାନୀୟ ସହର କଥା ଗୁଡ଼ିକ, ସେହି ସବୁ ସଭ୍ୟ, ଉନ୍ନତ ରାଜ୍ୟର ଏକ ଏକ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଗାଁ ତୁଳନାରେ ଐତିହାସିକ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସାଂସ୍କୃତିକ-କେନ୍ଦ୍ର କଟକ ନଗର ଏକ ଜାତୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଅପମାନ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ ଏବଂ ତାହାହିଁ କଟକ ନଗରର ସଠିକ ଚିତ୍ର । କାରଣ, ତାହାହିଁ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଚିତ୍ର

ଏବଂ ଆମର ଶାସନିକ, ରାଜନୈତିକ ଓ ଶୈଷିକ ସକଳ ବ୍ୟାପାର ଏହି ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମାନଦଣ୍ଡରୁହିଁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ହେବା ଉଚିତ ।

ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେ ସ୍ବାଧୀନତା ପଥର ଗାଏ ଗାଏଁ ହାଇସ୍କୁଲ, କଲେଜ ଏବଂ ଏପରି କି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟ ଠିଆ କରାଇ ଉନ୍ନତ ବଜାର ବସିଲୁ ଯେ, ଆମେ ‘ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା’ର ପ୍ରସାର କରୁଛୁ । କିନ୍ତୁ ଏହି ତଥା କଥିତ ‘ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା’ର ଦ୍ରୁତ ପ୍ରସାରର ପରିଣାମ ହୋଇଛି ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଘୋର ଗ୍ରହ-ବିଶୃଙ୍ଖଳା, ଯାହା କି ଏ ଦେଶରେ ସୁଶାସନ ପ୍ରତି ଏକ ଆତଙ୍କ ହୋଇ ଉଠିଲାଣି । ତେଣେ ବିଦ୍ୟାର ମାନଦଣ୍ଡ ନିମାଗତ ତତ୍ତ୍ୱକୁତତ୍ତ୍ୱକୁ ଖସି ଆଜି ଏପରି ତଳେ ଆସି ପଡ଼ିଅଛି ଯେ, ତଥା କଥିତ କଲେଜ ଲେକ୍ଚରର ମଧ୍ୟ ଦି’ପଦ ଇଂରାଜୀ ବା ଓଡ଼ିଆ ବିଶୁଦ୍ଧ ଭାବରେ କହି-ଲେଖିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ତଳିଆକ ଅଯୋଗ୍ୟତା ତଥା ନ କହିଲେ ହେଲା । କାଲି ଯେଉଁମାନେ ଆମର ଗାଁ ଗହଳରେ ଗାଈ-ମଇଁଠି-ଗୋଠ ବା ଧାନ-ମୁଗ-ବିଲର କାଦୁଅ-ପଙ୍କରେହିଁ କାମ କରନ୍ତେ, ସେମାନେ ଆଜି ସ୍ତେନ୍ଦ୍ରିୟ-ଶ୍ୱିଲର ଆଳି-ଗିନା ଦାଗ କରନ୍ତି ଏବଂ ତାହାହିଁ ଏ ଦେଶରେ ଆଜି “ଗ୍ରହ-ଆନ୍ଦୋଳନ” ଏବଂ ତାକୁ ଡରି ଏ ଦେଶର ମରକାର ତେଣେ ଦେଶର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଅନାହାର-କ୍ଲିଷ୍ଟ ରହିଥିଲେହେଁ, ଡାଃ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ସେ ସବୁ ବିନାତ ଭାବରେ ଯୋଗାଇ ବି ଦେଇ ପାରନ୍ତି ।

ତେଣୁ ଦେଖା ଯାଉଛି ଯେ, ଆମର ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଜି ବ୍ୟାପକ ଓ ତରମ ବ୍ୟର୍ଥତା । ସବୁକଥା ବିଚ୍ଛିନ୍ନବାର ସ୍ଥାନ ଏ ନୁହେଁ । ତେଣୁ କେବଳ କେତେକ ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିବା । ମୁଖ୍ୟତମ ସମସ୍ୟା ହେଲା—ସ୍ବାଧୀନତା ପରେ ଏ ଦେଶରେ ବିଦ୍ୟାର ନିମିତ୍ତ ଅଧୋଗମନ । ଆମ ପିଲେ ଯଦି ଏତେ ଏତେ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚକରି ଯେଉଁ ମୂର୍ଖକୁ ସେହି ମୂର୍ଖ ରହିଲେ, ତେବେ ସ୍କୁଲ କଲେଜ ଥାଇ କଣ, ନ ଥାଇ କଣ ?

ନିମ୍ନ ମାନଦଣ୍ଡ

କୋଠାସ ବସିସନ ଆମର ବର୍ତ୍ତମାନର ମୋଟାମୋଟି ଶୈଷିକ ମାନଦଣ୍ଡ ଉପରେ କହିଛନ୍ତି ଯେ (ପୃ ୪୧-୪୨)—

“ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଭୁଲନାରେ ଆମର ଶେଷିକ ଅବସ୍ଥା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସନ୍ତୋଷଜନକ । ଏପରି କି ଆମର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରଭୃତିରେ ଏପରି ବହୁତ କାମ ହେଉଛି, ଯାହା ହାଇସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେହିଁ ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଆମର ହାଇସ୍କୁଲମାନଙ୍କର ଅଧିକାଂଶ ପାଠ, ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ହୋଇଥାଏ ।
× × × × ଆଜି ଆମ ଦେଶର କଳା ଓ ବିଜ୍ଞାନର ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଇଉରୋପ-ଆମେରିକାର ସାଧାରଣ ମାଟ୍ରିକୁଲେଟମାନଙ୍କ ସହିତହିଁ ଭୁଲିତ ହେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ସେ ସବୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ସେମାନଙ୍କୁ ପୁଣି ଡିଗ୍ରୀ-କୋର୍ସର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷରେହିଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି ।”

ଆମ ନିଜ କମିସନ୍ ସାଗ ଦେଶ ବୁଲି, ଯେତେବେଳେ ଆମ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଏହି ଲଜ୍ଜାଜନକ ଚିତ୍ର ଆମ ଆଗରେ ଥୋଇଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଆମର ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ’ଣ ହେବା ଉଚିତ ? ନୁଆ ନୁଆ କଲେଜ ଓ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ତିଆରି କରାଇ ଦେଶରେ ଧନ-ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସହିତ ଜ୍ଞାନ-ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ବାଣ୍ଟି ଚାଲିବା ନା ଆଗ ପ୍ରାଇମେରୀ ଓ ସେକେଣ୍ଡାରୀ ପ୍ରଭୃତି ଆମ ଶିକ୍ଷାକୁ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ଉଠେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ?

ଆଜି ଏ ଦେଶରେ ‘ସ୍ୱାଧୀନତା’ର ସୋମରସ ପାନ କରିବା ଫଳରେ ଚାରିଆଡ଼େ ଜାତୀୟ ଅଧୋଗତ ଦେଖା ଦେଲା ବେଳେ ଆମେ ସେହି କୋଠାଘର କମିସନ୍ ରିପୋର୍ଟରୁ ମଧ୍ୟ ପାଇବା ଯେ, (ପୃ ୪୨) “ବିଶେଷ କରି, ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପରଠାରୁ ଅଗ୍ରଗାମୀ ଦେଶମାନେ ଶିକ୍ଷାକ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ଅପେକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ବିସ୍ମୟକର ଉଲ୍ଲଟ ଦେଖାଇ ଚାଲିଛନ୍ତି !”

କିମାଣ୍ଡର୍ଯ୍ୟ !

ସିଏ ଉଲ୍ଲଟ ଥିଲେ, ସିଏ ଦି’ଦିଆ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧରେ ବ୍ୟୁତ୍ଥ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ପୁଣି ଦୁର୍ଭଗତରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଲେଣି, ଅଥଚ ୨୦ ବର୍ଷ ତଳେ ଶ୍ରବତବର୍ଷର ଯେଉଁ ସମସାମୟିକ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ମହାମତ ଗୋଖଲେ ଇଂଲଣ୍ଡର ଶିକ୍ଷା-ସ୍ୱାସ୍ଥାର୍ତ୍ତଠାରୁ ବହୁ ନିମ୍ନରେ ଅଛି

ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ସେହି ଉଦାର ଜାତୀୟବାଦୀ ନେତା ମଧ୍ୟ, ଇଂଲଣ୍ଡରୁ ଶିକ୍ଷାକ୍ରମ ଓ ଅଧ୍ୟାପକ ସବୁ ଭାରତକୁ ଅଣାଇ ଏ ଦେଶର ଶିକ୍ଷାର ମାନଦଣ୍ଡକୁ ଉପରକୁ ଉଠେଇବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ, ସେ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଜି ଉପରକୁ ଉଠିବା ପରିବର୍ତ୍ତରେ ତଳକୁ ଖସି ଖସି, ଏପରି ନିମ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିଛି ଯେ, ଆଉ ଏଣିକି ମୂର୍ଖ ଓ ଶିକ୍ଷିତ ଭିତରେ ଭେଦହିଁ ଏ ଦେଶରୁ ଲିଭିଯିବା ଉପରେ ।

ଏ ସ୍ବେଚ୍ଛାର ନିଦାନ କେଉଁଠି ?

କ'ଣ ଆମକୁ କରିବାକୁ ହେବ ?

ନା' ଓଡ଼ି-ପକ୍ଷୀ ମରୁବାଲିରେ ମୁଣ୍ଡପୋତ ଦେଇ ନିରାଶ ଦେଇ ବୋଲି ଯେପରି ପରମ ମୂର୍ଖତାରେ ଭାବ ନିଏ, ଆମେ କଣ ସେହିପରି ଭୃତ୍ୟ-ଶ୍ରେତର ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କୁ ନେଇ କୌଣସି ଶ୍ରେତ୍ତ୍ବର-ପଡ଼ୁନ ଥିବା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଅପଦାର୍ଥ, ମାଟି କ୍ୟୁଲେଟ ଓ ଗ୍ରାଜୁଏଟ କାହାର କରି, ଭରସା କରାଯେ ଆମେ 'ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା' ପ୍ରସାର କରୁଛୁ ? ଏ ଆତ୍ମ-ପ୍ରତାରଣା କେତେ ଦିନ ଚାଲୁ ରହି ପାରେ ?

ଭାଷା ଓ ବିଦ୍ୟା

ଆମ ନିଜ କର୍ମସ୍ଥଳ ଯେତେବେଳେ ବିଶ୍ବ ସମକ୍ଷରେ ବିନା ସ୍ବକୋଚରେ ଆମର ସର୍ବାର ଉପୋକ୍ତରେ ଘୋଷଣା କରି ଦସିଲେଖି ଯେ ଆମ ବିଶ୍ବବିଦ୍ୟାଳୟର ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ ସଭ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କର ହାଇସ୍କୁଲର ଓ ଆମ ହାଇସ୍କୁଲର, ସେ ଦେଶମାନଙ୍କର ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କ ସହିତ ତୁଳନାୟ, ସେତେବେଳେ ଏହା ଆଉ ବିବାଦୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ନାହିଁ ଏବଂ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଚିନ୍ତା ଓ ଲକ୍ଷ୍ମିତ ହୋଇ ପ୍ରତିକାରର ବ୍ୟବସ୍ଥାରେହିଁ ଲାଗି ପଡ଼ିବା ଉଚିତ ।

ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସାଫି ଫିକେଟ-ସବସ୍ତୁ ଭୃତ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀ ମାଟ୍ରିକ୍ୟୁଲେଟ ଓ ବି. ଏ. କୌଣସି ଜାତି ବା ଦେଶର ସାମାନ୍ୟତମ ଉଚ୍ଚତମ ବିଧାନ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ବରଂ ସେମାନେ ସେ ଦେଶ ଓ ଜାତିର

ବିରାଟ ଗଳଗ୍ରହ ହୋଇ ସେ ଦେଶର ସମସ୍ତ ସାମାଜିକ ଓ ଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ବିକଳ-ବିଧୂସ୍ତ କରି ପକାଇବେ, ଯାହାର ସୁତରାଂ ଭାରତବର୍ଷରେ ଇତି ମଧ୍ୟରେ ପୁଷ୍ଟ ଦେଖା ଦେଇ ସାରିଛି ।

କୁହା ଯାଉଛି ଯେ, ଏ ଦେଶରେ ବିଦ୍ୟାର ମାନଦଣ୍ଡ କମିବାର ଏକ ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଉଛି, ଏ ଦେଶରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଥିବା ଇଂରାଜିଭାଷୀର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ।

କିନ୍ତୁ ଏହା ଏକ ଘୋର ମିଥ୍ୟା ପ୍ରଗୂର । ଏହା ଶ୍ୟାମ ଅପରାଧ କରିଥିଲା ବେଳେ, ସମକୁ ସେ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ଦେବା ନ୍ୟାୟ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ ।

ଇଂରେଜ ଏ ଦେଶରେ ଥିଲା ଯାଏଁ ଆମେ ଆମର ସବୁ କିଛି ଅସ୍ତ୍ରକ ପାଇଁ ଇଂରେଜ-ଶାସନ ଉପରେ ନିଦି ଦେଉଥିଲେ । ବେଶ୍ ସୁବିଧା ଉପାୟ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଇଂରେଜ ଗଲା ପରେ ଆମର ଜାତୀୟ ଜୀବନର କେଉଁ ବିଭାଗରେ ହେଲେ ଉଲ୍ଲଟ ହୋଇଛି, ପାଠକେ ନିଜେ ନିଜେ ବିଚାର କରନ୍ତୁ ।

ସେହିପରି ମଧ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ଠିଆ ହୋଇଛି ଇଂରାଜି ଭାଷା, ବହୁତ ମିଥ୍ୟା-ପ୍ରଗୂରର ଗରବ୍ୟ ହୋଇ ।

ଇଂରେଜି ଓ ମାତୃଭାଷା ମାଧ୍ୟମ

ନିକଟରେ କୌଣସି ଗଢ଼ଜାତ ହାଇସ୍କୁଲର ଭିତ୍ତିସ୍ଥାପନ ଉପଲକ୍ଷ୍ୟରେ ସମାଜ-ସମ୍ପାଦକ ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ ରଥ, ତାଙ୍କର ଗୁପ୍ତଜୀବନର କେତେକ ଅଭିଜ୍ଞତା କହିଲେ, ଯାହା ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗଭୀର ଅନୁଧ୍ୟାନ ଦାବୀ କ'ରେ !

ସେ କହିଲେ ଯେ ସେ ରେଫର୍ମେନ୍ସା କଲେଜିଏଟ୍ ଗୁପ୍ତ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଉପର ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ୁଥିଲେ ନେତାଜୀ ବୋଷ । ସେ ବର୍ଷ ସେ କାଳର ସ୍କୁଲିନ ଏଣ୍ଟ୍ରାନ୍ସ ପରୀକ୍ଷାରେ ମଧ୍ୟ, କଲେଜିଏଟ୍ ସ୍କୁଲରୁ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପାସ୍ କରିଥିଲେ ଶତକଡ଼ା ୮୦, ବାକୀ ତଳ ଅଧିକାଂଶ ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର; ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ଥିଲେ ମାତ୍ର ଜଣେ ଦୁଇଜଣ । ନେତାଜୀଙ୍କ ପରବର୍ଷ ରାଧାନାଥ ବାବୁଙ୍କ ଦଳ ପରୀକ୍ଷା ଦେଲେ । ସେ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ପୂର୍ବବର୍ଷ ପରି ମହଙ୍ଗାୟ ହୋଇଥିଲା ।

ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ ଶ୍ରୀ ରଥ ଯେଉଁ ସମୟର କଥା କହୁଛନ୍ତି ସେ କାଳରେ ହାଇସ୍କୁଲରେ ମଧ୍ୟ ସବୁ ବିଦ୍ୟା ଇଂରାଜି ମାଧ୍ୟମରେହିଁ କରାଯିବ ଓ ଗୁରୁତ ହେଉଥିଲା କେବଳ ନୁହେଁ, ଇଂରାଜିରେ ଉତ୍ତମ ମାର୍କ ରଖିବା ଗୌରବାବହ ଥିଲା । ଶିକ୍ଷା ଓ ପଢ଼ାପାଠର ମାଧ୍ୟମ ଏଇପରି ଏକ ବୈଦେଶିକ ଭାଷା ଥିଲେହେଁ ସେତେବେଳେ ପଢ଼ାପାଠ ଫଳ ବରାବର ସନ୍ତୋଷଜନକ ହେଉଥିଲା । ଅଥଚ, ଏବେ ତ ଶିକ୍ଷା ଓ ପଢ଼ାପାଠର ମାଧ୍ୟମ ମାତୃଭାଷା । କିନ୍ତୁ ଶ୍ରୀ ରଥହିଁ ବିଶେଷ ବିଶେଷ ହାଇସ୍କୁଲର ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ଦେଇ ଦେଖାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ଏବେ ପଢ଼ାପାଠ ହୋଇ ଉଠୁଛି ଲଜ୍ଜାଜନକ ଭାବରେ ଓଲଟା ।

ଆମ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ହାଇସ୍କୁଲ ଇଂରାଜିମୟ ଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଅବଶ୍ୟ ଶୁଣିଆଡ଼େ ଚିତ୍କାର ହେଉଥାଏ ଯେ ଇଂରାଜି ମାଧ୍ୟମ ଉଠାଇ ଦେଇ ମାତୃଭାଷାକୁ ଚଳାଇଲେ, ମାଟ୍ରିକୁଲେଶନର ସ୍ଥାଣ୍ଡାର୍ଡ୍, ଆଇ. ଏ. ର୍ ସ୍ଥାଣ୍ଡାର୍ଡ୍‌କୁ ଉଠିବ । ମାତୃଭାଷା ତ ଗତ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଧରି ହାଇସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ମାଧ୍ୟମ୍ୟ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଶର ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ପୁଷ୍ଟ ଭାଷାରେ ଜାତ ଆଗରେ ଘୋଷଣା କରନ୍ତୁ, ଶ୍ରୀ ରଥ ଯେପରି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି (ଯାହା ଏକାନ୍ତ ସତ୍ୟ) ଆମ ହାଇସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷାର ମାନଦଣ୍ଡ ସେ ପ୍ରକାର ତରମ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାକୁ ଆସିଲା କିପରି, ଏବଂ ମାତୃଭାଷାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ କରି ଆମର ହାଇସ୍କୁଲ ମାନଙ୍କର ଯଦି ଏ ପ୍ରକାର ଅଭୁତପୂର୍ବ ଅବନତି ଘଟିବାର ଆମେ ଚିନ୍ତାକ୍ତ, ତେବେ କଲେଜ-ସ୍ତରରେ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ କରେଇବା ଯାଇଁ ଆମେ ବିଧାୟକ, କେଉଁ ଯୋଗିକତା ବଳରେ ଆଜି ଦିନ କରୁଛୁ ?

ଇଂରେଜି ଆମର କୌତୁହିକ

ପାଠକେ ସ୍ମରଣ ରଖିବେ ଯେ, ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାଷା-ଗୋଷ୍ଠୀ ପ୍ରତି ପର୍ବତୀୟ ଓ ଆରବୀ ଏବଂ ତତ୍‌ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଯେ ପରିମାଣରେ “ବିଦେଶୀ” ଇଂରାଜି ଆଦୌ ସେପରି ନୁହେଁ । ଇଂରାଜି ହେଲା ଇଣ୍ଡୋ-ଏରୋପୀୟ ବା ଇଣ୍ଡୋ-ଜର୍ମାନିକ (ଭାରତ-ଆର୍ଯ୍ୟ ବା ଭାରତ-ଜର୍ମାନ) ଭାଷା-ଗୋଷ୍ଠୀର

ଅନ୍ତର୍ଗତ । ଅର୍ଥାତ୍, ଅନ୍ୟ କଥାରେ ଇଂରେଜ ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ବା ବଙ୍ଗଳା ସତରେ ମାଉସୀ-ସିଇସୀ-ହୁଅ ଭରଣୀ ସବୁ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଦେଶ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବିଦେଶୀ ଆରାଦ୍ୟ, ପାସ-ତୁର୍ଜୀସ୍ତାନୀ ପ୍ରଭୃତି ଭାଷାମାନଙ୍କୁ ବା ସେ ସବୁର ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତମାନଙ୍କୁ ଅବାଧରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛି ଓ ନେଉଛି, ସେ ଦେଶ ନିଜର କୌତୃମ୍ବିକ ଭାଷା ‘ଇଂରାଜୀକୁ ହଟାଅ’ ହଟାଅ’ କ୍ଳୋର କରିବା ଘୋର ଅଜ୍ଞତା ଓ ଦୁରଦୃଷ୍ଟିସ୍ଥାନର ଛଡ଼ା ଆଉ କ’ଣ କୁହାଯାଇ ପାରେ ? ଇଂରେଜ ଗୁଲିଗଲେ, ହିନ୍ଦି ତାର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିବ, ଏହି ବିରାଟ କୃତବ୍ୟ ଓ ଦୁରଭିସନ୍ଧ ଛଡ଼ା ଏ ଚିନ୍ତାର ପଛରେ ସାମାନ୍ୟତମ ବୌଦ୍ଧିକ ବା ଶେଷିକ ଯୁକ୍ତି ଅଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇ ନ ପାରେ । ଯେଉଁମାନେ ଏ ଜାତି ଓ ଦେଶର ପ୍ରକୃତ କଲାଣ ଗୁହାନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଏ ଦେଶରେ ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରକୃତ ଗୌରବ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ରହିବାକୁ ଗୁହାନ୍ତି, ସେମାନେ ଦୟାକରି ଏ ବିଷୟରେ ଗଭୀର ଚିନ୍ତାକରି ଦେଖିବେ ଏବଂ “ଇଂରେଜ ହଟାଅ”ର ଦୁରଭିସନ୍ଧମୂଳକ ଆର୍ତ୍ତାତମ୍ଭର ମୁଖ୍ୟ ବେଳହୁଁ ବୁଝିବେ ବୋଲି ଆଶା ।

ଇଂରେଜ ଆମକୁ କ’ଣ ଦେଇ ପାରିଛି

ପାଠକେ ସ୍ମରଣ ରଖିବେ ଯେ, ଆଜି ଯଦି ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱମୟ ହୋଇ ପାରିଛି, ତାହା ହିନ୍ଦି ବା ଉର୍ଦ୍ଦୁ ବା ଆରାବୀ ବା ପାର୍ସି ଯୋଗୁଁ ନୁହେଁ । ତାହା ଯଦିଓ କେବଳ ଇଂରାଜୀ ଯୋଗୁଁ, ଯାହାକୁ ଆମେ ଘୋର ଅକୃତଜ୍ଞତାରେ ଆଜି ଗୋଇଠା ମାରି ଠେଲୁଛେ । ଅଣୀ ବର୍ଷ ତଳେ ସିକାଗୋ ପଲ୍ଲମେଣ୍ଟ ଅଫ୍ ରିଲିଜନସ୍ରେ ଗାର ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ବିବେକାନନ୍ଦ କେଉଁ ମାଧ୍ୟମରେ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମର ଜୟ ପତାକା ଉଡ଼ାଇ ପାରିଲେ ? କେବଳ ସାର୍ବ ପୃଥିବୀରେ ନୁହେଁ, ଆମ ଏଇ ଭାରତବର୍ଷର ଭଲ ଭଲ ପ୍ରାନ୍ତରେ ମଧ୍ୟ କେଉଁ ଶ୍ରୀମା ଦେଇ ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ଓ ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମୁଖ୍ୟବାନ ରଚନାବଳି ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ପାରିଛି ? ସମଗ୍ର ଭାରତୀୟ ଶ୍ରୀମା ମାନଙ୍କର ତଥାକଥିତ ‘ରେନେସାନ୍ସ’ ବା ‘ନବଜନ୍ମ’ କେଉଁ ଶ୍ରୀମା ଯୋଗୁଁ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି ? ଏତିକି ମନେରଖ ପାଠକେ ଯେ, ଇଂରେଜ ଶ୍ରୀମା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଏ ଦେଶକୁ ନ ଆସିଥିଲେ ଆମେ ଶ୍ୟାମାଧିକ ‘ଚିଲିକା’ ବା ପକିରମୋହନଙ୍କ ‘ମାୟା’ ବା

ସମଗକରକ 'ବିବାସିନୀ' ତ ପାଇ ପାର ନ ଥାନ୍ତେ ବରଂ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ଭାଷା ସେହି କମଳଲେତନ-ଚଉକଣା ସ୍ତରରେହିଁ ପଡ଼ି ରହିଥାନ୍ତା । ଏହି ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଏ ଦେଶ ଓ ଜାତିକୁ ଜାତୀୟତା ଶିଖାଇଛି, ଏ ବିରାଟ ଦେଶକୁ ଐକ୍ୟ-ସଦାୟ ଦେଇ ପାରିଛି ଏବଂ ଏ ଜାତିର ଚିନ୍ତା-ସଜ୍ୟରେ ବାସ୍ତବ ବିପ୍ଳବ ଆଣି ପାରିଛି । ତେଣୁ, ଇଂରାଜି-ମାଧ୍ୟମ ଯୋଗୁଁ ବା ଇଂରାଜିଭାଷାଧ୍ୟୟନ ଯୋଗୁଁ ଏ ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷାର ମାନଦଣ୍ଡ କମୁଛି କହିବା କେବଳ ଆତ୍ମଭୀତି ଅପସ୍ତୁର ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ହୋଇ ପାରେ ନା ।

କୋଠାଶ୍ର କମିଶନ୍ ପୂା ଉପରେ ବହୁ ଆଲୋଚନା କଲେ ମଧ୍ୟ, ଆଶଙ୍କା ହେଉଛି ଯେ, କମିସନ୍ ଏ ବିଷୟକୁ ପୂର୍ବ ପୂର୍ବ ନିରପେକ୍ଷ ଶୈଷିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କରିଛନ୍ତି ବୋଲି କହି ହେଉନା । କମିସନ୍ ହିଁକୁ ଇଂରାଜିରେ ବିକଳ ଭାବରେ ଠିଆ କରେଇ ବିଷୟର ଗୋଳମାଳିଆ ଭାବି ନାହାନ୍ତି, କି, ଶିକ୍ଷାର ବୈଜ୍ଞାନିକ ଭିତ୍ତି ଉପରେ କୌଣସି ପୁଷ୍ଟ ପ୍ରତିମା ଠିଆ କରି ପାରି ନାହାନ୍ତି । କମିସନ୍, ପୁଣି ଆମ ପିଲେ ମାତୃଭାଷା ଓ ହିନ୍ଦି ଓ ଇଂରାଜୀ ଶିଖିବାକୁ କେବଳ କହି ନାହାନ୍ତି, ସେମାନେ 'ରସାନ୍' ଓ 'କର୍ମାନ୍' ଇତ୍ୟାଦି ଆଉ ଏକ ଏକ "ଲଭବେସ-ଲଙ୍ଗ୍‌ଏଜ୍" ବା 'ପ୍ରସ୍ତକାଳୟ-ଭାଷା' ଶିଖିବାକୁ ମଧ୍ୟ ସପାରିଶ୍ କରିଛନ୍ତି । ଏ ଉତ୍ତମ ପ୍ରସ୍ତାବ । ଭାଷାକୁ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ଆୟତ୍ତ କରିବା ଓ ତାହାକୁ ବିଶୁଦ୍ଧ ଭାବରେ କହିବା-ଲେଖିବା ହେଉଛି, 'ଶିକ୍ଷିତ' ଲୋକର ପ୍ରଧାନ ଚିହ୍ନ । ପୁଣି ବହୁ ଭାଷାବିଜ୍ଞତା ନିଷ୍ପିତ ଭାବରେ 'ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ'ର ବା ଅସଂଧାରଣ ମାନସିକ ଶକ୍ତିର ପରିରୂପ । ଯୁଗେପରେ ସାଧାରଣ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ୩୪ ଟା ଭାଷା ଜାଣିବା ସାଧାରଣ କଥା ।

ଭାଷା-ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରେରଣା

କିନ୍ତୁ, କୋଠାଶ୍ର-କମିସନ୍ ଭାଷା-ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ "ମୋଟିଭେଶନ୍" ବା ପ୍ରେରଣା ଉପରେ ଖୁବ୍ ଜୋର ଦେଇ ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । ଏହା ଏକ ସ୍ବାଭାବିକ ଓ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ବିଚାର । ତେଣୁ ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ଓଡ଼ିଆ ପିଲକୁ ଧରି ନେଇ, ଆମେ ବିଚାର କରିବା ଉଚିତ, ତା'ର, ମାତୃଭାଷା ବା (ଓ) ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷା ଗୁଡ଼ିକ ଆଉଁକି କି ଭାଷା ତାର ଜାଣିବା ଉଚିତ ।

ଓଡ଼ିଆହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ

ଆମେ ଧରି ନେବା ଯେ, ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ଶତକଡ଼ା ୮୦ ଲୋକ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଜୀବନ କାଳ ଭିତରେ ଓଡ଼ିଶା ବାହାରକୁ ଗଢ଼ି, ନିଜ ଗାଁ ଗଣ୍ଡା ବାହାରକୁ ମଧ୍ୟ ଯିବାର ଦରକାର କରିବେନି । ଆବହମାନ କାଳରୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଯେପରି ଭାରତର ସର୍ବାଞ୍ଚଳରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱାହୀ ଆସନ୍ତି, ଓଡ଼ିଆ-ଭାଷୀରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଜ୍ଞ ରହି, ସାମାନ୍ୟ କେତେକ ଓଡ଼ିଆ, (ବିଶେଷ କରି ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀ) ସେହିପରି ଭାରତର ଅନ୍ୟାଞ୍ଚଳମାନଙ୍କୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ କରି ଯାଇଥାନ୍ତି, କୌଣସି ହେଲେ ଅନ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଭାଷା ନ ଜାଣି ଏବଂ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ଘଟଣ ନ କରି, ଫେର୍ ଘରକୁ ଫେରି ଥାନ୍ତି । ଅନ୍ୟ କଥାରେ, ସାଧାରଣ ଓଡ଼ିଆ ପିଲା ପାଇଁ ତାର ନିଜ ଭାଷା ଓଡ଼ିଆହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ । ଏବେ ଆମେ ଓଡ଼ିଶାର ଯେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ଗାଁକୁ ଧରି ନେଲେ, ଦେଖିବା ଯେ, ସେ ଗାଁରେ ଏହି ଗଲା ଦଶବର୍ଗ ଭିତରେ କାଁ ଭାଁ କିଏ ଟିକିଏ ଇଂରାଜି ଜାଣିଥିବ ସିନା, କିନ୍ତୁ ସାରା ଗାଁଟା ହୁଏତ ଓଡ଼ିଆ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ଏପରିକି ଓଡ଼ିଆ ପଢ଼ି ମଧ୍ୟ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ; କେବଳ କହି ପାରନ୍ତି ଓ ବୁଝି ପାରନ୍ତି । ପୁର ମାନେ କିନ୍ତୁ ଆଦୌ ନୁହେଁ ପାଠକେ, ସେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରକ୍ଷରତା ବା ଓଡ଼ିଆ-ଛଡ଼ା-ଅନ୍ୟ-ଭାଷା-ନ-ଜାଣିଥିବା ଯୋଗୁଁ ସେମାନେ ତଥାକଥିତ ମୂର୍ଖ ବା ପକ୍ଷଣ୍ଡ ! ବରଂ ଆମେ ଅଧିକାଂଶ ତଥାକଥିତ ଆଜିର ଶିକ୍ଷିତ, ସେହି ନିରକ୍ଷର ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ବହୁ ଗୁଣରେ ମୂର୍ଖ ଓ ବହୁ ଗୁଣରେ ପାକ୍ଷଣ୍ଡ । ଆଜି ଯଦି ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ନୈତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଆସିଥାଏ, ତେବେ ତାହା ପାଇଁ ଆମେ ତଥାକଥିତ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକହିଁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଦାୟୀ । ନିରପେକ୍ଷ ଭାବରେ ବିଚାର କରି ବସିଲେ, ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ‘ଶିକ୍ଷିତ’ ବା ‘ସଂସ୍କୃତିବାନ୍’ ହେବା ପାଇଁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଭାଷାର ଜ୍ଞାନ ଦରକାର ନାହିଁ ବା ନିଜ ମାତୃଭାଷା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଭାଷା ଦର୍ଜାର ନାହିଁ । ଆମେ ଭୁଲି ଯାଉ ଯେ, ଶିବାଜୀ, ଆକବର, ଶମ୍ଭୁକୃଷ୍ଣ ପରମେଶ୍ୱର ପ୍ରଭୃତି ଅନେକ ମହାମାନବ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରକ୍ଷର ଥିଲେ ଏବଂ ଅସାଧାରଣ ପ୍ରତିଭାଶାଳୀ ସାମନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର, ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଅକ୍ଷର ଜାଣି ନ ଥିଲେ ।

ତେଣୁ ‘ଶିକ୍ଷାପ୍ରସାର,’ ‘ଶିକ୍ଷାପ୍ରସାର’ ଚର୍କାର କରି ଆମେ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବହୁ କୋଟି ଟଙ୍କା ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରୁଛେ, ତାହା କି ଶିକ୍ଷା, ବା ଅଶିକ୍ଷା, ବା କୁଶିକ୍ଷା, ତାହାଦ୍ୱାରା ପ୍ରକୃତରେ ନାଗରିକର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମଙ୍ଗଳ, ତା ଜନ୍ମମାର୍ଗର ବା ଜନ୍ମ-ଶୋଷାର ମଙ୍ଗଳ ବା ଦେଶର ସାମୁହିକ ମଙ୍ଗଳ, ଓକରି ମଙ୍ଗଳ ଆମେ ପାଉଛୁ, ତାହା ଗଭୀର ନିରପେକ୍ଷତାର ସହିତ ବିଚାର କରିବାର କଥା ଏବଂ ସେହି ଅନୁସାରେ ଆମର ପ୍ରାଥମିକ, ମାଧ୍ୟମିକ ଓ ଆନ୍ତରିକ ଶିକ୍ଷାର ଓ ସେ ସବୁଥିରେ ଶିକ୍ଷା-ଶିକ୍ଷାର ବି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କରିବା, ତାର ବିଚାର ମଧ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ ।

ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କରି ବସିଲେ, ସମସ୍ତ ସ୍ତରରେ ଶିକ୍ଷା, ଯାହାହିଁ ଅଧିକାଂଶ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷା ହେବ ଏବଂ ଯାହା ପଡ଼ି ଅଧିକାଂଶ ପିଲା ନିଜ ନିଜ ଗାଁଗହଳରେ କୌଳିକ ବ୍ୟବସାୟକୁ ଫେରିଯିବାର ଆଶା ହେବା ମଧ୍ୟ ଉଚିତ, ସେ ସ୍ତରରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଶିକ୍ଷା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଶିକ୍ଷାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଏ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆମେ ଯେପରି ଭାବରେ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରୁ, ଆମେ ପିଲେ ଓଡ଼ିଆ ଭଲକରି ନ ଜାଣିବା ପୂର୍ବରୁ, ଇଂରାଜି ଆଣି ପୁରେଇଛେ, ତାହା ଏକାନ୍ତ ଉଦ୍ଭଟ, ଚିନ୍ତାଘ୍ରାନ, ଅପକାରକ ଏବଂ ସର୍ବଥା ଓ ଭୁରନ୍ତ ପରିତ୍ୟାଜ୍ୟ ।

ଆମର ଜାତିର ଐକ୍ୟ ଓ ହିନ୍ଦି

କିନ୍ତୁ କଥା ହେଉଛି ଯେ, ଆଜି ସମୟ ଓ ଅବସ୍ଥା ବଦଳିଛି । ଆମର ଗତ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ବର୍ଷର ସଭ୍ୟତାରେ ଯାହା ଦେଖା ନ ଥିଲା, ଆମର ସାମଗ୍ରିକ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନରେ ତାହା ସବୁଠାରୁ ଏପରିକି ଧର୍ମ-ଠାରୁ ମଧ୍ୟ, ଆଜି ବଡ଼ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଛି । ତାହା ହେଉଛି ଜାତୀୟତା ବା ନାଶନାଲିଜିମ୍ । ପୂର୍ବେ ଏହା ଆମର ସାଧାରଣ ଭାବନାରେ ନ ଥିଲା । ଆଧୁନିକ ଆମର ଜୀବନକୁ ଚିତ୍ରିଣ ଗଜଭର ଏହାହିଁ ପ୍ରଧାନତମ ଦାନ । ଏହାର ଯୋଗୁଁ ଆମେ ଆଜି ଏକ ‘ସ୍ୱାଧୀନ’ ଜାତି ବୋଲୁଛେ ।

କିନ୍ତୁ ଏହି ‘ଜାତି’ ବା ‘ନେଶନ’ କିଏ ? ଓଡ଼ିଆ ବା ବଙ୍ଗାଳି ବା କନ୍ନଡ଼ ଏହି ‘ଜାତି’ ନୁହନ୍ତି । ଜାତି, କେବଳ ଭାରତୀୟ ମହାଜାତି ।

ଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗାଳୀ, ଆସାମୀ ତାର ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା ମାନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ଜୀବନର ବିବିଧ କାଣ୍ଡ ଓ ସକଳ ଶାଖା ପ୍ରଶାଖାରୁ ଏକାନ୍ତକତା ଆଣି ଦେଇ ପାରିଥିଲା, ଇଂରେଜି ଭାଷା । ଇଂରାଜୀ ଭାଷା ଆମର ଅନ୍ୟ ଅନେକ ପ୍ରକାରରେ ମଧ୍ୟ ଅଶେଷ କଲାଣି ସାଧୁକ କରି ଯାଇଛି । ତାହା ପୂର୍ବେ ସୂଚିତ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଜାତୀୟତା ବା ନାଶନାଲିଜମ୍ ଇଂରାଜୀ ଭାଷା ଆମକୁ ଦେଇଗଲା, ସେହି ଜାତୀୟତାହିଁ ଆଜି ଆମକୁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରାଇଛି ଯେ, ଜାତୀୟତାର ଅନୁସେଧରେହିଁ, “ଇଂରାଜୀକୁ ତଡ଼ି ।”

ଆମର ଭାରତ, ଆବହମାନ କାଳରୁ ଏକ ବହୁଭାଷୀ ଗୁପ୍ତ ରହି ଆସିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଞ୍ଚଳ ନିଜର ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷା ନେଇ ନିଜ କାମ ତଳାଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଉପରସ୍ତରରେ ବରବର ଏକ ଯୋଗାଯୋଗ ଭାଷା ଥିଲା । ବହୁଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ସଂସ୍କୃତ ଥିଲା ଏହି ଯୋଗକାରୀ ଭାଷା, ତାପରେ ହେଲା କୌରବ୍ୟମ୍ ଦେଇ ‘ପାଳି’ । ତା’ପରେ ମୁସଲମାନ-ଅମଳରେ ତଳିଲା ପାର୍ସୀ, ତା’ପରେ ଇଂରାଜୀ ଅମଳରେ ହେଲା ଇଂରାଜି । ପାର୍ସୀ-ଆରବୀ ପ୍ରଭୃତି ଭାରତର ଆତ୍ମାକୁ ପୁର୍ଣ୍ଣ କରି ପାରି ନାହାନ୍ତି । ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ଓ ବିହାରରେ ଏ ସବୁର ପ୍ରଭାବ ହିନ୍ଦୁ-ମୁସଲମାନଙ୍କର ସାମାନ୍ୟ ଦେଖାଗଲେ ମଧ୍ୟ, ସମଗ୍ର ଭାରତୀୟ ଜନତା ଏ ସବୁ ପ୍ରତି ନିଷ୍ପ୍ରଭ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଇଂରାଜି ସାଧୁକ, ସଂସ୍କୃତ ମଧ୍ୟ ଭାରତର ପଣ୍ଡିତ ସମାଜର ସାଧାରଣ ଭାଷା ହୋଇ ରହିଛି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ବିରୁଦ୍ଧ ଏହି ଯେ, ଯଦି ଆମେ ଇଂରାଜି କି ତଡ଼ିବା, ତେବେ ଯୋଗକାରୀ ଭାଷା କିଏ ହେବ? ହୁଏତ ହେବ ସଂସ୍କୃତ, ନଚେତ୍ ହିନ୍ଦି—ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ । କିନ୍ତୁ ଭାରତୀୟ ଜନମତ, ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସିଟି ଭାଷା ଉପରେ ଏକମତ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । କୁହା ଯାଉଛି ଯେ, ସଂସ୍କୃତ ଏକ ମୃତଭାଷା ଓ କଠିନ ଭାଷା, ପୁଣି ହିନ୍ଦି-ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀର ନିଜସ୍ବ ମହତ୍ତ୍ବ କିଛି ନାହିଁ, ଯେପରି ଅଛି ପ୍ରାଚୀନ ତାମିଲ ବା ଆଧୁନିକ ବଙ୍ଗଳାର, ଇଂରାଜି ବା ସଂସ୍କୃତର ବଦଳ ହେବାପାଇଁ ଏ ଭାଷାର କୌଣସି ହେଲେ ଯୋଗ୍ୟତା ନାହିଁ । ଅଧିକନ୍ତୁ ଏ ଭାଷାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନେବା ମାନେ ହିନ୍ଦୁଭାଷୀ ଲୋକଙ୍କର ଅଣ-ହିନ୍ଦୁଭାଷୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର

କରି ନେବା । ସେଥିପାଇଁ ଅନେକଙ୍କ ମତ ଯେ, ଏତେ ଗୋଳମାଳକୁ କାହିଁକି ଯାଉଛ, ଇଂରାଜ ଯେପରି ଥିଲା ସେପରି ଥାଉ ।

ଆମେ ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଅନାଇ ଏ ବିଷୟଟା ବିଚାର କଲେ, ହୁଏ ତ ଆମପ୍ରତି ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟତର ହେବ । ତେଣୁ ଗୁଲ୍ ତାହାହିଁ କରିବା ।

ଉପରେ କୁହା ଯାଇଛି ଯେ, ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍ତରରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷା (ଓଡ଼ିଆ) ଛଡ଼ା ଆଉ କୌଣସି ଭାଷା ପଢ଼େଇବାର ଆଦୌ ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ,—ନାହିଁ ହିନ୍ଦୀ, ନାହିଁ ଇଂରାଜୀ ।

କୋଠାଶ୍ରମ କମିସନ ଠାଏ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ଏପରି କହିଛନ୍ତି—

“ଆଜି ଆମ ଆଗରେ ଶିକ୍ଷାର ମୂଳ ସମସ୍ୟା ହେଲା ଏହି ଯେ, ଆମେ ଆମ ପିଲାଙ୍କୁ ମାତୃଭାଷାଟିକୁ ଉତ୍ତମ ଓ ନିପୁଣ ଭାବରେ ଶିଖାଇ ଏ ଦେଶରୁ ମୁଗ୍ଧତା କିପରି ଦୂର କରିବା । ମାତୃଭାଷା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଭାଷା ଶିଖେଇ ବଢ଼ିବା ଏକ ପ୍ରଚାର ବ୍ୟୟସାଧ୍ୟ ବ୍ୟାପାର, ଯାହାକି ଭାରତର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ସମ୍ଭାଳି ପାରିବ ନାହିଁ କି, ସେଥିପାଇଁ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତା ଯୋଗାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଶିଳ୍ପ-ସମୃଦ୍ଧ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍ତରରେ କେବଳ ମାତୃଭାଷାହିଁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଥିଲା ଓ ତାହାହିଁ ଥିଲା ଏକମାତ୍ର ମାଧ୍ୟମ । ଏବେ, ଖୁବ୍ ଟଙ୍କା ପଇସା ହେବାରୁ କି ଭାଁ କାହିଁ କାହିଁ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍ତରରେ ଏକ ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଷା ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ କରି ଯାଉଛ, କିନ୍ତୁ ସବୁଠି ନୁହେଁ ।” (ପୃ ୧୨୭)

କିନ୍ତୁ, ଅନ୍ୟତ୍ର, ବୋଧହୁଏ କେବଳ ରାଜନୈତିକ ଗୁପ୍ତ ପଲରେ ହୁଏତ କହିଛନ୍ତି—

“ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍ତରରେ ପିଲାଏ ଦୁଇଟି ଭାଷା ଶିଖିବା ବଚେ, ମାତୃଭାଷା ବା ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷା ଓ ଶାସ୍ତ୍ରଭାଷା ହିନ୍ଦୀ ।” (ପୃ ୨୩୫)

ଭାରତର କୋଟି କୋଟି ହିନ୍ଦୀ-ଭାଷୀ ପିଲାଏ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲ ସ୍ତରରେ ଯଦି କେବଳ ଗୋଟିଏ ଭାଷା ଓ ଗୋଟିଏ ମାଧ୍ୟମ ଅର୍ଥାତ୍ କେବଳ ହିନ୍ଦୀ କି ଧରନ୍ତି ଗୁଲିବେ, ତେବେ ଆମର ମୁଣ୍ଡିମେୟ ଓଡ଼ିଆ ପିଲେ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍ତରରେ ଦି’ଦିଆ ଓ ଚିନିଚିନିଆ ଭାଷା ଶିଖିବାକୁ କେଉଁ ବଞ୍ଚିତା ଓ କେଉଁ ନ୍ୟାୟ ଏବଂ କେଉଁ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତତା ଉପରେ

କୁହାଯାଉଛି ? ଲେଖକର କିନ୍ତୁ ଦୃଢ଼ମତ ଏହି ଯେ, ସମସ୍ତ ପ୍ରାଇମେରୀ ପ୍ରାର୍ଥ ଆମ ଓଡ଼ିଆ ପିଲାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଆଗାମୀ ଜୀବନର ଶିକ୍ଷାର ଦୃଢ଼ ମୂଳଭୂମି ରୂପେ ମାଡ଼ୁଆସା ଓଡ଼ିଆରେ ଗଭୀର ଭାବରେ ପଠନ-ଲିଖନ ଓ ଗଣନ ଶିଖେଇ ନେବାରେ ହିଁ ବ୍ୟବୃତ ହେବା ଉଚିତ । ତାହାହିଁ ହେତୁ ମୁଖ୍ୟ ପାଠ୍ୟ । ସମସ୍ତ ପ୍ରାଇମେରୀ ପିଲାବସ ଯେହୁପରି କରାଯାଉ । ତାହାହିଁ ହେବ ସ୍ବାଧୀନ ଭାରତର ସାଧାରଣ ନାଗରିକର ପାଇଁ ଅଦ୍ୟ ଓ ପରମ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ନାଗରିକତାର ପ୍ରସ୍ତୁତର ଅଂଶ ଭାବରେ ଆମେ ଯାହା ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଭାବିବା, ସେହି କେତୋଟି କଥା ଆମେ ପ୍ରାଇମେରୀ ଶିକ୍ଷାର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ସାମାନ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ ଭାବରେ ପିଲାଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚେଇ ଦେଇ ପାରିବା । ସ୍କୁଲ ଛାଡ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ ଆମେ ଆମ ପିଲାଙ୍କୁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର ଜଗତ, ଉପରର ଆକାଶ, ନିଜ ରଜ୍ୟ ଓ ବାହାରର ପୃଥିବୀ, ନାଗରିକ ଭାବରେ କେତେକ ମୌଳିକ ଦାୟିତ୍ବ,—ଏ ସବୁରେ ଆମେ ତାଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ଜାଗ୍ରତ କରେଇ ନେବା ଏକାନ୍ତ ଉଚିତ । ସେଇ ସାଥରେ, କେବଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଭାବରେ ଦୃଶ୍ୟ ଇଂରାଜି, ହିନ୍ଦୀ, ବଙ୍ଗଳା ବା ତେଲଗୁର କେବଳ ଲିପି ଆମ ପିଲେ ଶିଖି ନେଇ ପାରନ୍ତି ଓ ଶେ ନେଇ ପାରନ୍ତି । ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସଂସାର-ଲିଖନ ଓ ଦଶମିକଗଣନ ପ୍ରଣାଳୀ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଯହାର ଏସବୁ ଭାଷା ଆଡ଼କିଜ୍ଜନ୍ମଗତ ଆକର୍ଷଣ ଥିବ, ତାହା ବଳେ ଫୁଟି ବାହାରିବ ।

କିନ୍ତୁ ପ୍ରାଇମେରୀ ଶିକ୍ଷା ପାଇଲ ପରେ ଗତକଡ଼ା ଅଶୀ ବେଇଟି ପଢ଼ା ସାରି ଗାଁରେ ରହିବାର ବା ସହରମାନଙ୍କରେ ଭଲ ଭଲ ଧନ୍ଦାରେ ଲାଗିବାର ଆଶା କରାଯାଏ । ଏମାନେ ଓଡ଼ିଶା ବାହାରକୁ ଜୀବନରେ ଥରେ ହେଲେ ଯାଇ ନ ପାରନ୍ତି । ତେଣୁ ଏମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଶ୍ରମା ଜବରଦସ୍ତି ନକି ମାଡ଼ୁଆସା ଶିକ୍ଷାକୁ ଖଇରୁ କରିବାର କୌଣସି ଯତ୍ନ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଦେଶରେ ଏପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖିଥିବା ଉଚିତ, ଯେପରି କି ଯିଏ ଯେଉଁ ସ୍ତରରେ ହେଲେ, ଗୁଡ଼ିଲ ମାତ୍ର ତା ସହଜରେ ଅନ୍ୟ ଶ୍ରମା ଶିକ୍ଷାକର ପାରିବ । କୋଠାସା କମିସନ ଏଥିପାଇଁ ଭଲ ଭଲ ଶିକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ରରେ ବହୁଭାଷା-ଶିକ୍ଷା-ବ୍ୟବସ୍ଥା ଠିଆ କରାଇବାର ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି, ଯାହା କ୍ରମବଦ୍ଧ ଗ୍ରହଣୀୟ । ବିଶେଷକରି କମିସନ ହିନ୍ଦୀ ଶିକ୍ଷା

ସମ୍ପର୍କରେ ଯାହା ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଛନ୍ତି, ସେଥିରେ ଏ ଲେଖକ ସମ୍ମତ ଏକମତ । ସେ କହିଛନ୍ତି—

“ସମଗ୍ର ଦେଶରେ, ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ହିନ୍ଦୀ ଶିକ୍ଷିତେବା ପାଇଁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବା ଉଚିତ । କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଅନିଚ୍ଛୁକ ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ଏ ଶ୍ରମକୁ ଯେପରି ଜବରଦସ୍ତ ନଦି ଦେବାର ଚେଷ୍ଟା କର ନ ଯାଏ ।” (ପୃ ୨୩୭)

ପୃଥିବୀର ସର୍ବାଞ୍ଚଳରେ, ପ୍ରାଇମେରୀ ଶିକ୍ଷାପରେ ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜ ମାତୃଭାଷାଟିକୁ ଉତ୍ତମ ଭାବରେ ଆୟତ୍ତ କରି ସାରିଲା ପରେ ମାତୃଭାଷାର ଅଭିଜ୍ଞତା ଉପରେହିଁ ଅନ୍ୟ ଭାଷାସବୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥାନ୍ତି । ଆମର ମଧ୍ୟ ସେୟା ହେବା ଉଚିତ ।

ସ୍କୁଲ ବାହାରେ ହିନ୍ଦି

ପ୍ରାଇମେରୀ ପରେ ମାଧ୍ୟମିକ ସ୍ତର । ସେଠି ମଧ୍ୟ ଆଜି ଅଧ୍ୟାପନାର ମାଧ୍ୟମ ଓଡ଼ିଆ ଏବଂ ଓଡ଼ିଆହିଁ ରହିବ । କିନ୍ତୁ ଯେହେତୁ କୋଠାସ କମିସନ ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଆମର ମ୍ୟାଟ୍ରିକ୍ୟୁଲେସନ ପାଠ ଅନ୍ୟ ସଭ୍ୟ ଦେଶର ପ୍ରାଇମେରୀ ପାଠ ସହିତହିଁ ସମାନ ଚେଷ୍ଟା ହେଉଁ ‘ଜାତୀୟତା’ରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଆମେ ଇଂରାଜୀକୁ ଡ଼ିବାକୁ ବସିଛୁ, ସେହି ଉଦ୍‌ବୋଧନରେହିଁ ଆମର ମ୍ୟାଟ୍ରିକ୍ୟୁଲେସନ ସିଲବସକୁ ସବୁଥା ଉପରେକୁ ଉଠେଇବାକୁ ହେବ । କିନ୍ତୁ ସେ ବିଷୟର ଆଲୋଚନା ୧୦ରେ ୧୫ଶି ନ କରି, ଆମେ କରିବା, ମାଧ୍ୟମିକ ସ୍ତରରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷା (ଓଡ଼ିଆ) ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କେଉଁ ଭାଷା ଆମ ସିଲ୍‌କୁ ଆମେ ଶିଖେଇବା ଏବଂ ଯଦି ଶିଖାଇବା, ତେବେ ତାହା କେଉଁ ଭାଷା ଓ ତାହା ପଢ଼େଇବାର ହେତୁ କ’ଣ ?

ଆମେ ଉପରେ ଜାତୀୟ ଐକ୍ୟ କଥା କହିଛେ । ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ଆମେ ଯେଉଁ ଶ୍ରେଣୀମାନେ ବିଦେଶ ଯାଇଛୁ; ଆମେ ବିଦେଶରେ ଆମ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜୀରେ କଥା ହେଲେ, ବିଦେଶୀଏ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ପଚାରନ୍ତି,—ତମେ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ

ଇଂରାଜରେ କଥା ହେଉଛି କାହିଁକି ? ତମର କ'ଣ ନିଜର କମନ୍
ଲଙ୍ଗୁଏଜ୍ ନାହିଁ ?

ଏହା ନିଶ୍ଚୟ ଆମ ଜାତୀୟତା ପ୍ରତି ଏକ ଅପମାନ ଏବଂ ଆଜି
ଏକାଞ୍ଚଳର ଶ୍ରୀରାଜା ଓ ଅନ୍ୟାଞ୍ଚଳ ଶ୍ରୀରାଜା ଭିତରେ ଯୋଗସୂତ୍ର
ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ହିନ୍ଦି ପରି ଦ୍ଵିତୀୟାବସ୍ଥା ଯେ ନାହିଁ, ଏହା ଆମକୁ
ସ୍ଵୀକାର କରିବାକୁ ହେବ । ପୁଣି ହିନ୍ଦି ଏକ ସହଜ-ଶିକ୍ଷଣୀୟ ଭାଷା ।
ଭାରତର ସର୍ବାଞ୍ଚଳରେ, ଯେଉଁ ଲୋକସବୁ କେବେ ସ୍କୁଲ ଦେଖି
ନାହାନ୍ତି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଳ୍ପ ଅଭ୍ୟାସରେ ସୁନ୍ଦର ହିନ୍ଦି କହି ପାରିଥାନ୍ତି ।
କଟକ ଓ ଭୁବନେଶ୍ଵରରେ ନିରକ୍ଷର ଆନ୍ଧ୍ର ରକ୍ତସାବାଲ ସବୁ ଯେପରି
ସୁନ୍ଦର ହିନ୍ଦି କହିଥାନ୍ତି, ସେଥିରୁ ହିନ୍ଦି-ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ବିଶାଳ, ବ୍ୟୟସାଧ୍ୟ,
ସାତ୍ତ୍ଵର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ଆବଶ୍ୟକ କହିବା,
କେବଳ ଅଭ୍ୟସନମୂଳକ । ଜାତୀୟ ଐକ୍ୟର ବାନା ଧରି, କେନ୍ଦ୍ରରେ
ହିନ୍ଦିଭାଷୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା-ଗରିଷ୍ଠତାକୁ ଗଜନୈତିକ ଆୟୁଧ କରି, ସ୍କୁଲ-
କଲେଜ ସବୁଠି ହିନ୍ଦିକୁ ଜବରଦସ୍ତି ପ୍ରସାରଣ ଦ୍ଵାରା, ଏହି ଭାଷା
ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଣ-ହିନ୍ଦି ଗଜ୍ୟ ମାନଙ୍କରେ ଭୀଷଣ ପ୍ରତିଫଳା ଉଠୁଛି ।

ପୁରୁଷ, କୋଠାସ କମିସନ, ପ୍ରତି ଗଜ୍ୟରେ ଭାଷା-ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ
ସବୁ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ କିପରି ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି, ତାହା କୁହା ଯାଇଛି ।
ଆମକୁ ଏପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ହେବ ଯେପରିକି, ଯେ କୌଣସି
ଲୋକ ଯେ କୌଣସି ସ୍ତରରେ କୌଣସି ବିଶେଷ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ
ଗୁହାରେ, ତା ପାଇଁ ସେ ସୁବିଧା ପାଇ ପାରିବ ।

ଜାତୀୟ ଐକ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅନ୍ତତଃ ହିନ୍ଦି ପାଇଁ ଏପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା
ଦେଶବ୍ୟାପୀ ରହିବା ଉଚିତ, ଯେପରି କୌଣସି ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଗ୍ରାମର
କୃଷକ ବା ବଢ଼େଇ ମଧ୍ୟ ହିନ୍ଦି ଶିଖିବାକୁ ଗୁହାରେ, ସେ ଯଥୋଚିତ ସହାୟତା
ପାଇ ପାରିବ । ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଦ୍ଵାରା ଏହି ନିୟମ କରିଦେଇ ପାରେ
ଯେ, ହିନ୍ଦି ପଢ଼ିବା-ଲେଖିବାର କୌଣସି ସାଫ୍ଟିଫିକେଟ ଦେଖାଇ ନ
ପାରିଲେ କେହି ମାଟ୍ରିକୁଲେଶନ ସାଫ୍ଟିଫିକେଟ ପାଇ ପାରିବେ ନା ।
ହିନ୍ଦି ପଢ଼ି-ବୁଝି-ପାରିବାର ସାଫ୍ଟିଫିକେଟ ଦେଖାଇ ପାରିଲେ, ଗାଁ ଓ
ସହରର ସାଧାରଣ ଲୋକ କିଛି ପୁରସ୍କାର ପାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ

କରାଯାଇ ପାରେ; କିନ୍ତୁ ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ଗୁରୁ ପ୍ରତି ଏ ଭାଷାର ବୌଦ୍ଧିକ ମୂଲ୍ୟ ବା ବ୍ୟାବହାରିକ ମୂଲ୍ୟ ଏତେ କମ୍ ଯେ, ଏ ଭାଷାକୁ ପୁରୋଇ, ଜୀବନରେ ଅନ୍ୟ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଭାଷା ଓ ବସ୍ତୁ ସବୁର ମାରି କରିବାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ବୋଲି ଏ ଲେଖକର ଦୃଢ଼ ମତ । ବାସ୍ତବ କହିଥିଲେ ଯେ, ଜଣେ ଭାରତୀୟର ଚଳନାୟ ହିନ୍ଦି ଶିକ୍ଷଣନବା ପାଇଁ ଜନମାସରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ଆମ ପିଲାଙ୍କର ତ ବହୁ ପ୍ରକାର ଛୁଟିରେ ବହୁ ସମୟ ବୃଥା ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଉଛି । ବରଂ ସେହି ଛୁଟି ସମୟ ବ୍ୟବହାର କରି ସେମାନେ ଅତି ସହଜରେ ହିନ୍ଦି ଜ୍ଞାନ ହାସଲ କରି ପାରନ୍ତି ।

ଇଂରାଜିର ବ୍ୟାପକ ଉପଯୋଗିତା

କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶା ଭିତରେ, ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ଓ ଭାରତ ବାହାରେ, ଏବଂ କେଉଁଠିକି ନ ଯାଇ, ଖାଲି ଘର ଭିତରେ ବସି ରହିଲେ ମଧ୍ୟ, ଯେଉଁ ଭାଷା ଆମର ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉପକାର ଦେଇ ପାରିବ, ସେ ହିନ୍ଦି ନୁହେଁ କି ଓଡ଼ିଆ ନୁହେଁ, କି ସଂସ୍କୃତ ନୁହେଁ,—ସେ ହେଉଛି ଇଂରାଜି । ଇଂରାଜି ଆଜି କେବଳ ଇଂଲଣ୍ଡର ଭାଷା ହୋଇ ନାହିଁ, ତେଣୁ, ଆମର ଇଂରେଜ ଜାତି ପ୍ରତି ବିଦ୍ରୋହ, ଇଂରାଜି ଭାଷା ଉପରେ ଅଜଡ଼ିବାର କୌଣସି ଯଥାର୍ଥତା ନାହିଁ । ଇଂରାଜି ଆଜି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଭାଷା, ଇଂରାଜି ଆଜି ବିଶ୍ୱ ଭାଷା । ଇଂରାଜି ଆଜି ପୃଥିବୀର ସବୁ ଦେଶରେ ପଢ଼ା ହେଉଛି । ସେ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଇଂରେଜମାନେ ଜବରଦସ୍ତି ସେ ଭାଷାକୁ ନଦି ନାହାନ୍ତି । ବରଂ ସେ ଭାଷାର ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟତା ଓ ଉପକାରୀତା ଅନୁଭବ କରି, ଅନେକ ଦେଶ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଇଂରେଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବାହାରେ ଯେତେ ଖାଲି ଦେଲେ ମଧ୍ୟ, ଇଂରେଜର ଭାଷାକୁ ଆଗ୍ରହରେ ନିଜ ନିଜ ସ୍କୁଲ-କଲେଜରେ ଆପେ ଆପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ମାଡ୍ରାସ-ଓ-ବମ୍ବେ ମାନେ ମଧ୍ୟ ଇଂରେଜକୁ ସମସ୍ତ ଏସିଆରୁ ତଡ଼ିବାର ସର୍ବାପ୍ଯୋଜନ କରିବା ସାଥେ ସାଥେ, ସମସ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଇଂରେଜକୁ ସାବଜନାନ ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଷା ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି ।

ଇଂରେଜିଭାଷୀ ଦ୍ୱାରା ଗତ ଦେଢ଼ଶ-ଦୁଇଶ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଭାରତବର୍ଷର କି ପ୍ରକାର ଅଗ୍ରଭୂତ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅଭ୍ୟାସକୁ ଘଟିଛି ।

ତାହା ଅଛନ୍ତି କୁହାଯାଉଛି । ଚୀନ, ଜାପାନ ଓ ଋଷିଆ ଭୂମିରେ ଏ ଗୁଣା ଆମ ଦେଶରେ ଅଧିକ ପ୍ରଚ୍ଛେଦ ହୋଇ ପାରିଛି । ଅଥଚ ଆମେ ତାର ସୁଯୋଗ ନ ଫେଲ, ବଜେନିକେ ଭାବ-ପ୍ରବଣତା ବା ହିନ୍ଦ-ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ସ୍ଥାପନ ସ୍ୱପ୍ନରେ ତାକୁ ଏ ମାଟିରୁ ହଟାଅ ହଟାଅ ବହି ଗୋଇଁ ମାରିବାରେ ଆମେ ଯେ ବୌଦ୍ଧିକ ଅମୁଦ୍ୟତା କରିବାକୁ ଯାଉଛେ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଲେଖକର ମତରେ, ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ପକ୍ଷରେ କେବଳ ଦୁଇଟି ଭାଷାରେ (ମାତୃଭାଷା ଓଡ଼ିଆ ଓ ବନ୍ଧୁଭାଷା ଇଂରାଜୀ) ଧୂଳିଚୋରି ହେଉ କାମ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ । ହିନ୍ଦ ସେ ଟିପି ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ହିନ୍ଦ ନ ଟିପିବାଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କର ଭାରତୀୟତାରେ କୌଣସି ହାନି ଆସି ଯିବନି, ଯେପରି ଆସିନି ଶ୍ରୀ ରାଜଗୋପାଳାଚାର୍ଯ୍ୟ ବା ଡକ୍ଟର ରାଧାକୃଷ୍ଣନଙ୍କ ଭାରତୀୟତାରେ । ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ, କୋଟି କୋଟି ହିନ୍ଦ-ଭାଷୀଙ୍କୁ ଅତି ଅସାମାଜିକ ଓ ଭାରତୀୟତା—ବିରୋଧୀ କର୍ମରେ ଲିପ୍ତ ରହି ଏ ଦେଶକୁ ଲଜ୍ଜା ଓ ଅପମାନ ଆଣୁଛନ୍ତି । ଏ ଗୁଣା ସହଚ ଭାରତୀୟତାରେ କୌଣସି ହେଲେ ଅଜାକା ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । କିମ୍ବା, ଏ ଭାଷା ଇଂରାଜୀ ଭାଷାର ବଦଳ ହୋଇ, କୌଣସି ଓଡ଼ିଆକୁ ଇଂରାଜୀ ଯେଉଁ ହେଉ ବୌଦ୍ଧିକ ସୁବିଧା ଘରେ ଓ ବାହାରେ ସବବ ଦେଇ ପାରିବ, ତାହା କେବେ ହେଲେ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ତେଣୁ ମାଧ୍ୟମିକ ସ୍ତରରେ କୋଠାସ୍ଥ କର୍ମସନ୍ ଯେଉଁ ହିନ୍ଦ ବା ଇଂରେଜର ବିକଳ ଆମ ଆଗରେ ଠିଆ କରିଛନ୍ତି, ତା ଭିତରେ ଏ ଲେଖକ ଅନ୍ତତଃ ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ, ଦୃଢ଼ଭାବରେ ପରାମର୍ଶ ଦେବ, ହିନ୍ଦକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ କରି ଇଂରାଜୀକୁ ହିଁ ଗ୍ରହଣ କରି ନେବା ପାଇଁ ଏବଂ ପୁଣି ଇଂରାଜୀ ଭାଷା ଉତ୍ତମ ଭାବରେ ଅଧୀତ ହେବା ଲକ୍ଷ୍ୟରେ, ସେ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ କହିବ ଯେ, ହିନ୍ଦକୁ ଅଥବା ସିଲବସରେ ନ ଫୁଲେଇ, ଇଂରାଜୀ ଓ ଜୀବନରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅତି ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ବିଷୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଏବଂ ସିଲବସର ଗୁଡ଼ାଏ ମୂଲ୍ୟବାନ ସିରଅଡ଼କୁ, ଅଥବା ନଷ୍ଟ ହେବାକୁ ନିଅନ୍ତି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ବିରୁଦ୍ଧ, ଓଡ଼ିଆ ଓ ଇଂରାଜୀ ପରେ ମଧ୍ୟ, ଆଉ ଗୁଣା ଆମ ପିଲେ ଶିଖିବେ କି ?

ସଂସ୍କୃତ ଓ ଓଡ଼ିଆ

ପାଇମେଣ୍ଟ ପ୍ରକରେ ଆମ ପିଲେ ଓଡ଼ିଆ 'ଭାଷା'ଟିକୁ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ଜାଣିଥିବା ଆମ ଧର ନେବା ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ମାଧ୍ୟମିକ ପ୍ରକରେ ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥାନ ଓ ଆଦର୍ଶ ସ୍ଥାନ ଭାବରେ ଓଡ଼ିଆ-ପାଠ ସେହି 'ଭାଷା'-ଶିକ୍ଷା ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ତାହା ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ପାଠକ ସ୍ମରଣ କରନ୍ତୁ, କୋଠାସ କମିସନ୍ ଆମର ହାଇସ୍କୁଲ ସବୁ କିପରି ସତ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କର ପ୍ରାଇମେଣ୍ଟ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କ ସହ ତୁଳନାୟକ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ତେଣୁ, ଆମେ ମାଧ୍ୟମିକ ପ୍ରକରେ ଓଡ଼ିଆ-ପାଠର ମାନ ବଢ଼େଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା । ତାର ଅର୍ଥ, ସେ ପ୍ରକରେ ପିଲେ ଶତମତ 'ଓଡ଼ିଆ-ସାହିତ୍ୟ'ର ଚର୍ଚ୍ଚା ଆରମ୍ଭ କରି ଦେବେ ।

କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ଜାଣିବାକୁ ହେଲେ, ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ପଣ୍ଡିତ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ, 'ପ୍ରତିବନ୍ଧ' ଏକ ନୁହେଁ ଆବଶ୍ୟକ ଓ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ।

ତେଣୁ "ଉଚ୍ଚ ଓଡ଼ିଆ ଓ ନିମ୍ନ ସଂସ୍କୃତ"କୁ ମିଶାଇ ଆମେ ଗୋଟାଏ ଟ୍ରେପର୍ ପିଲଙ୍କୁ ମାଧ୍ୟମିକ ପ୍ରକରେ ପଢ଼େଇଲେ, ପିଲଙ୍କର ଓଡ଼ିଆ ଜ୍ଞାନଟା ପକ୍କା ହୋଇ ଉଠିବ । ଏବଂ ସଂସ୍କୃତ ଓ ଓଡ଼ିଆ, ଦୁଇଟା ପରସ୍ପର-ସମ୍ପର୍କ-ସ୍ଥାନ । ଅନ୍ୟା ଅନ୍ୟା ଭାଷା ରୂପେ ପଢ଼ା ହେଉଛି, ଯାହା କି ଅନୁଚିତ । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଓଡ଼ିଆ ଓ ସଂସ୍କୃତକୁ ପରସ୍ପର-ସହିତ-ଘନିଷ୍ଠ-ସଂପର୍କ-ସ୍ଥାନ ପରି ପିଲଙ୍କୁ ପଢ଼େଇଲେ, ପିଲଙ୍କର ସଂସ୍କୃତ ପ୍ରତି ଅଧିକ ଆଗ୍ରହ ହେବ ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ସେହି ଅନୁସାରେ ପରିପକ୍ୱ ହେବ ।

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉତ୍କର୍ଷ ଓ ସଂସ୍କୃତ

ପୁଣି, ସଂସ୍କୃତର ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉପସଂହାର ମଧ୍ୟ ଅଛି, ଯାହାକି ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଭାଷାରେ ନାହିଁ । ଭାରତୀୟ ଧର୍ମ ଓ ସଂସ୍କୃତର ଆଧାର ହେଲା ସଂସ୍କୃତ । ପ୍ରତିବନ୍ଧ ଭାରତୀୟ ପିଲ ତେଣୁ ସଂସ୍କୃତ ସହିତ

ପରିଚିତ ଥିବା ଉଚିତ । ମାଧ୍ୟମିକ ସ୍ତରର ପରିଚୟ, ପରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଆବଶ୍ୟକତା ନେଇ, ଘନିଷ୍ଠତାରେ ପରିଣତ ହେବ । ଆମର ଚେଷ୍ଟା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଯିଏ ମାଧ୍ୟମିକ ସ୍ତରରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ମୂଳଦୁଆ ରୂପେ ଓ ଆମ ସଂସ୍କୃତିର ଉତ୍ସ ରୂପେ, ସଂସ୍କୃତ ସହିତ ପରିଚିତ କରାଇ ଦେବା ।

ଚେଷ୍ଟା, ମାଧ୍ୟମିକ ସ୍ତରରେ ଓଡ଼ିଆ, ଇଂରାଜୀ ଓ ସଂସ୍କୃତ, ଆମ ପିଲେ ଏହି ତିନୋଟି ଭାଷାହିଁ ପଢ଼ିବେ । ଏକ ତୃତୀୟ ଭାଷା ରୂପେ, ବୌଦ୍ଧିକ ମୂଳସ୍ଥାନ ଓ ବ୍ୟାବହାରିକତାସ୍ଥାନ ହିନ୍ଦକୁ ସିଲବସରେ ପୁରେଇ ସମସ୍ତ ସିଲବସକୁ ଲଣ୍ଡଭଣ୍ଡ କରିବାର କୌଣସି ହେଲେ ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଐକ୍ୟବୋଧ ପାଇଁ ଇଂରାଜୀହିଁ ଜାତିର ଉପର-ସ୍ତରରେ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇ ଅସିଲୁ ଏବଂ ତାହା ସେହିପରି ରହିବ । ନିମ୍ନସ୍ତରର ଆନ୍ତ-ପ୍ରାଦେଶିକ ଭାବ-ବିନିମୟ ପାଇଁ ହିନ୍ଦ ଅବଶ୍ୟ ଉପଯୋଗୀ, କିନ୍ତୁ ତାହା ବାହାରେ ଏତେ ସହଜରେ ହୋଇ ପାରବ ଯେ, ତାପାଇଁ ସିଲବସକୁ ଓଲଟପାଲଟ କରି, ଜ୍ଞାନର ମାନଦଣ୍ଡକୁ ଧୁଲିସାତ୍ କରିବାକୁ କୌଣସି ଯଥାର୍ଥତା ନାହିଁ ।

କଲେଜରେ ଶିକ୍ଷାର ମାଧ୍ୟମ

ମାଧ୍ୟମିକ ସ୍ତରରେ ପିଲେ ପାଠ ପଢ଼ିଲେ ଓଡ଼ିଆ ମାଧ୍ୟମରେ । ଚେଷ୍ଟା କଲେଜରେ ମଧ୍ୟ ବିଦ୍ୟାର ମାଧ୍ୟମ ଓଡ଼ିଆ ହେବାହିଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ଯୁକ୍ତଯୁକ୍ତ । ଏବଂ ଏହା ମଧ୍ୟ ଶୀଘ୍ର ହେବା ଉଚିତ । କିନ୍ତୁ ରାଜନୈତିକ ଭାବପ୍ରବଣତାରେ ଭସି ଯାଇ ଆମେ ବହୁ ଦିଅଁକୁ ଇତିମଧ୍ୟରେ ମାଙ୍କଡ଼ କରି ସାରିଛେ; ଚେଷ୍ଟା ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଟିକିଏ ଘେନି, ଟିକିଏ ସାବଧାନତା ଦରକାର ।

ଆମେ ଏ ସ୍ତରରେ ଆଗକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟପ୍ରଦାନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ପଛକୁ ଅନାଇ ନିଜକୁ ପରୁରିବା ବିଚିତ । ହାଇସ୍କୁଲ ସ୍ତରରେ ଇଂରାଜୀ-ମାଧ୍ୟମକୁ ବ୍ୟବହାର କଲେ, ଓଡ଼ିଆ ଯେ କଲେ, ଏଇ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଧରି, ତାର ଫଳ ଏବେ ଫେରାଣେଜନକ କାହିଁକି ହୋଇଛି ? ଫେରୁତ ଇଂରେଜ ଥିଲା ବେଳୁଁ ଇଂରେଜ ହଟିଛି । କିନ୍ତୁ ରାଜନୈତିକ ରାମରାଜ୍ୟ ପରି, ବୌଦ୍ଧିକ ରାମରାଜ୍ୟର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ହେଲା ନାହିଁ କାହିଁକି ? ଚେଷ୍ଟା କଲେଜ ସ୍ତରରେ ଇଂରେଜକୁ ହଟାଇବା ପୂର୍ବରୁ, ହାଇସ୍କୁଲ ସ୍ତରରେ ଇଂରାଜୀ ହଟାଇବାର ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଦେଖିବା ଆମର ଦବଥା ବିଚିତ ନୁହେଁକ ?

ପୁଣି ଓଡ଼ିଶାରେ ଫିଜିକସ୍, କେମିଷ୍ଟ୍ରି, ବୋଟାନି, ମେଡିସିନ୍, ଇଂଜିନିୟରିଂ ଇତ୍ୟାଦି ଜଟିଳ ବିଷୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ମାଲ ମାଲ, ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ଆମକୁ ଓଡ଼ିଆରେ ଥୋଇବାକୁ ହେବ । ଏ କାମ କ'ଣ ଏତେ ସହଜ ? ଏହାର ପୁଣି ଅର୍ଥନୈତିକ ଦିଗ ଅଛି । ଏ ଦିଗରେ ଏହି ଲେଖକର ସାମାନ୍ୟ ଅଭିଜ୍ଞତା ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଓଡ଼ିଆ ଏନ୍ସାଇକ୍ଲୋପିଡ଼ିଆ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିଜ୍ଞାନ-ବିଷୟ ପାଇଁ ଅଧ-ଡଜନେ ଚିଠି ଲେଖି ମଧ୍ୟ ଧିରନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କଠାରୁ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ପ୍ରବନ୍ଧ ଆମେ ପାଇ ନାହିଁ । କେହି କେହି ସାଧୁ ଭାବରେ ଚେଷ୍ଟା କରି ଶେଷରେ “ଓଡ଼ିଆରେ ଏ ହୋଇ ପାରିବନି” କହି ଆମର ଆସାଇନ୍ମେଣ୍ଟ ଫେରାଇ ମଧ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଏ ହେଲେ ଏକ ଏକ ପ୍ରବନ୍ଧର ବ୍ୟାପାର । ତେଣୁ କଲେଜ ଡ୍ରରରେ ବିନା ଯଥାଚିତ ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ, ଓଡ଼ିଆ ମାଧ୍ୟମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ କରିଦେଲେ ଆମେ କେବଳ ବିଭ୍ରାନ୍ତ ହିଁ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା । ଅବଶ୍ୟ ହିନ୍ଦୀ ବା ବଙ୍ଗଳାରେ, ସକଳ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ଲେଖା ହୋଇଗଲେ, ଓଡ଼ିଆରେ ସେ ସବୁ କରିବାରେ ବହୁ ଶ୍ରମ ଲାଗିବ ହେବ । ଅନ୍ତତଃ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ କରାଯାଉ ।

ଆସ୍ତେ ପଦ ପକାଅ ଓ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅ

ତେଣୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରିବା ଉଚିତ । ଫରାସି ଭାଷାରେ ସ୍ଥାଣ୍ଡାର୍ଡ ଅଭିଧାନଟିଏ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରେସ୍ ଆକାଡେମୀ ପରୁଣ ବର୍ଷ ନେଇଥିଲା । ଇଂରାଜୀରେ ବୃହତ୍ ଅକ୍ସଫୋର୍ଡ୍ ଅଭିଧାନଟି ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ ସତୁରି ବର୍ଷ ଲାଗିଥିଲା । ଉଚ୍ଚଦରର ବୌଦ୍ଧିକ କର୍ମରେ ଏହି ପ୍ରକାର ପୈର୍ଯ୍ୟ ଦରକାର । ତରତରୀଆ, ଭାବ ପ୍ରବଣତା, ସଦ୍ୟ ସଦ୍ୟ ସିଦ୍ଧି ପାଇଯିବାର ଅଭିଳାଷ, ବୌଦ୍ଧିକ କୃତକାର୍ଯ୍ୟତାର ପରମ ଶତ୍ରୁ ।

ତେଣୁ ଯଦି ଆମେ କଲେଜ ଡ୍ରରରେ ଓଡ଼ିଆ ମାଧ୍ୟମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ କରିବାକୁ ଛିରି କରିବା, ତେବେ ଯେଥିପାଇଁ ଆମକୁ ଆଜିଠାରୁ ଯୋଜନା କରିବାକୁ ହେବ । ସେ ପୁଣି ବିଶାଳ ଯୋଜନା । ସେ ଯୋଜନା ପୁଣି ଯୋଗ୍ୟ ଲୋକ ହାତରେ ରହିବା ଉଚିତ । ନଚେତ୍ କେବଳ ଅର୍ଥର ଶ୍ରାନ୍ତ ହେବ ମାତ୍ର, ଯେତେବେଳେ ହୋଇ ରୁଲିଷ୍ଟ ଆମର ସରକାରୀ ତଥାକଥିତ

ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ବଳମାନଙ୍କରେ । ନଜର ନାହିଁ ଜାତୀୟତାରେ ବା କାମ
ଉପରେ, ନଜର ରହିଛି କେବଳ କେହି ଗୋଷ୍ଠୀର ଲୋକ ଚୌକି
ମାଡ଼ି ବସିବେ । ଏ ଦୃଷ୍ଟି କ'ଣ ନ ବଦଳିଲାଯାଏ ଏ ଜାତିର ଅଭ୍ୟୁଦୟ
ସମ୍ଭବ କି ? ଖାଲି ଶ୍ରମ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଦେଲେ, କ'ଣ ଅସମ୍ଭବ ସମ୍ଭବ
ହୋଇଯିବ ?

ଇ ଭିତରେ ଓଡ଼ିଆ ପିଲେ ସର୍ବସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପ୍ରଶାସନ ମାନଙ୍କରେ
ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତୋଷଜନକ କୃତରୁ ଯେ ଦେଖାଇ ଆସୁଛନ୍ତି ତାର ମଧ୍ୟ ଏକ
ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହୋଇପାରେ ଯେ ଆମର ଏଠି ଆତ୍ମମ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଂରାଜୀକୁ
ବିଶ୍ୱବଦ୍ୟାଳୟ ଶିକ୍ଷାର ମାଧ୍ୟମ କରି ରଖିଛୁ ।

ଏତେଦିନ ପରେ ଓଡ଼ିଆ ଯେଉଁ ସୁବିଧା ପାଇଛନ୍ତି, ଦ୍ୱି-ପଦ
ଓଡ଼ିଆ ମାଧ୍ୟମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହେଲେ, ସେତକ ବି ହରେଇ ବସିବେ ।

ତେଣୁ, ଆମର ଶାସକ ଓ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ତ୍ୱ ଏ ଦିଗଟି ବ ଗଭୀର
ଭାବରେ ଚିନ୍ତା କରିବାର କଥା । କାରଣ, ସର୍ବସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିଯୋଗୀତାରେ
ଇଂରାଜୀ ତ ନିଶ୍ଚୟ ରହିବ । ନେହେରୁ ଏହାକୁ ଆସୋସିଏଟ୍ (ସଙ୍ଗୀ) ଶ୍ରମ
ନାମ ଦେଇ ଏହା ହିନ୍ଦିର ଚିର ବିକଳ ହୋଇ ରହିବାର ଯେ ପଥା କରି
ଯାଇଛନ୍ତି । ଆମେ ତେଣୁ ସବୁ ଅବସ୍ଥା ଓ ସେକ୍ଟରେ କାମ ଦେଇ ପାରିବା
ଇଂରାଜୀ ଗୁଡ଼ି, ହିନ୍ଦିକୁ ଧରିବା କାହିଁକି ?

ଜଗତରେ ବଞ୍ଚି ରହିବା ପାଇଁ ଜାଣି ଜାଣି ଅନେକ ଜଞ୍ଜାଳ
ବରଣ କରିବାକୁ ବା ସହିବାକୁ ହୁଏ । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀକ୍ମାନେ
ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ, *Necessary evil* (ଆବଶ୍ୟକୀୟ
ଅସ୍ୱଚ୍ଛ !)

ତେଣୁ, ଆମେ ଜାଣୁ ଯେ ଇଂରେଜି ପରି ଏକ ବିଦେଶୀ ଶ୍ରମକୁ
ଆମ ପିଲାଙ୍କର ପାଠର ମାଧ୍ୟମ କରିବା ଏକ ଅଶୋଭନୀୟ ଓ ଅଯୋଗ୍ୟ
କର୍ମ । କିନ୍ତୁ ତେଣେ ଆମ ଘରେ ତାର ବଦଳ ନାହିଁ । ଆମ ନିଜ ଶ୍ରମ
ଦୁର୍ବଳ ଓ ଅଭାବଗ୍ରସ୍ତ । ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଇଂରାଜିର ସକଳ ଶ୍ରମ ବହନ
କରିବାକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ, ଏବଂ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମକୁ ସେ
ଇଂରାଜିର ସୁବିଧା ଦେଇ ପାରିନା, ଆମକୁ ଇଂରାଜିର ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ
ପଡ଼ିବ । ବରଂ ସ୍ୱାଧୀନ ସମ୍ବଳ ଚିତ୍ତରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଲେ, ଉଭୟ
ପକ୍ଷରେ ଭଲ ।

ଶିକ୍ଷା-ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୋପାନ ଶ୍ରେଣୀ

ପାଠକେ ମନେ ରଖିବେ ଯେ, ଇ ଭିତର ଯେତେ ସବୁ କମିଟି-କମିସନ୍ ବସିଗଲଣି “ଶିକ୍ଷା-ସଂସ୍ଥାର” ଅଣିବା ପାଇଁ, ତାର ମୂଳ ହେତୁ ହେଲା ଏହି ଯେ, ଆମେ ନିଜେଇ ଆମର ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍, ମାଟ୍ରିକୁଲେଟ୍, ଅର୍ଥାତ୍ ସାଧାରଣ ତଥା କଥିତ ‘ଶିକ୍ଷିତ’ ଲୋକ ଉପରେ ସବୁଷ୍ଟ ନୋହୁ । ଆମର କଲେଜମାନଙ୍କରୁ ଯେଉଁ ବି.ଏ. ବା ଏମ୍. ଏ. ବାହାରୁଛନ୍ତି, ସେ ସବୁ ଯଦି ଆଶାନ୍ୱରୁପ ହେଉଥାନ୍ତେ, ତେବେ ଶିକ୍ଷାର “ସଂସ୍ଥାର” ଦରକାର ପଡ଼ନ୍ତା କାହିଁକି ?

ଏଦେଶର ସେହି “ଶିକ୍ଷିତ” ଲୋକର ଗୁଣାତ୍ମକ ଉଚ୍ଚତା ଆଣିବା ଲକ୍ଷ୍ୟରେହିଁ ଦଶବର୍ଷ ତଳେ, ଆମେ ପାଗଲଙ୍କ ପରି, ଯାହାଥିଲା $୨ + ୨ = ୪$ (ଅର୍ଥାତ୍ ଆଇ.ଏ + ବି.ଏ) ତାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ $୧ + ୩ = ୪$ କରି ଦେଇ (ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରି-ପୁନିଉରସିଟି, ପ୍ରି-ପ୍ରଫେସନାଲ ଓ ଚିନିଷିଆ ଓଡ଼ି କୋର୍ସ୍) ଭାବିଲୁ ଯେ, ଏହିଥିରେ ତ ଆମର ଆସିଗଲା ଶିକ୍ଷାର “ବିପ୍ଳବ” ଓ “ଉଚ୍ଚତା” । ତାର ଦଶବର୍ଷ ତଳେ ପୁଣି ‘ବେସିକ୍’ ନେଇ ଏଇମିତି ଦଲେ ମାଡ଼ିଲେ । ଏଥିରେ ମତାନ୍ତରା ଯେତେ ଥିଲା, ସେତେ ନ ଥିଲା, ତତ୍ତ୍ୱଭିନ୍ନ । ପୁଣି ସେଥିରେ ମିଶିଲା ଆସି ଶାସନିକ ସୁବିଧା ନେଇ, ଏକ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ଅପରୈଷ ବାଧ୍ୟବାଧକତା ।

କିନ୍ତୁ ଏ ସବୁ ତଥା କଥିତ “ବିପ୍ଳବ” ଧୂଆଁ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଆମ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ଓ ମାଟ୍ରିକୁଲେଟ୍ ମାନଙ୍କର ମାନଦଣ୍ଡ ତତ୍ତ୍ୱକୁ ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଯାଉଛି ସିନା, ସେମାନଙ୍କର ସାମାନ୍ୟ ଉଚ୍ଚତା ଦେଖା ଦେଇନା ।

ସୁଖର କଥା, ଓଡ଼ିଶା ସର୍କାର “ହାଇଏର ସେକେଣ୍ଡାରୀ” ନାମ ଧାରଣ କରିଥିବା, ନକଲି କଲେଜ ସବୁକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହା ଯଥେଷ୍ଟ ସତ୍ତ୍ୱସାହସର ପରିଚୟ । ବର୍ତ୍ତମାନ କୋଠରୀ କମିସନ୍‌ଙ୍କ ଦି-ବର୍ଷିଆ ହାଇଏର ସେକେଣ୍ଡାରୀ ରେକମେଣ୍ଡେସନ୍‌କୁ ମାନି, ଅଧିକ ସତ୍ତ୍ୱସାହସ ଧରି, ଆମକୁ ବରଂ ପୁଣି ଧିକାର ଆଇ. ଏ-ଆଇ. ଏମ୍ ସିକୁ ଫେରି ଯିବାକୁ ହେବ । ତାହା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସରଳୀକୃତ କରିବ ଏବଂ ତାକୁ ଆଣିଦେବ ଅଧିକ ନିୟୁଣତା ।

କୋଠାଘ କମିସନ୍, ହାଇଦର ସେକେଣ୍ଡାରୀକୁ ବର୍ଷିକିଆ ପରିବର୍ତ୍ତନେ ଦୁଇବର୍ଷିଆ କରିବାକୁ ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ ସେହି ଫୁର ଇଣ୍ଟର ନେଡ଼ିଏଟ୍ କୋର୍ସ ।

କିନ୍ତୁ ଯେ ହେତୁ ଓଡ଼ିଶା ଏହି ଇଣ୍ଟର ନେଡ଼ିଏଟ୍ କ୍ଲାସକୁ ହାଇସ୍କୁଲ ସାଥରେ ନ ରଖିବାର ଛିର କରି ସାରିଲଣି ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପୁନଃ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଆଉ ଦରକାର ନାହିଁ । ବରଂ ସେ କାମ ଠିକ୍ ହୋଇଛି ବୋଲି ଧରିବାକୁ ହେବ ।

କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ, ଡିଗ୍ରୀ ଓ ପୋଷ୍ଟ-ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସହିତ, ଇଣ୍ଟରମେଡ଼ିଏଟ୍ ଶ୍ରେଣୀ ସବୁ ଯୋଡ଼ା ହେବା ଆଦୌ ବାଞ୍ଛନୀୟ ନୁହେଁ, ଯେପରି ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ଆମେ ଘଟିବାର ଦେଖୁଛୁ, ରେଭେନ୍ସା, ଖଲିକୋଟ୍, ଓ ମେହେର କଲେଜ ପ୍ରଭୃତିରେ ।

ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଅର୍ଥାତ୍ ଡିଗ୍ରୀ ଓ ପୋଷ୍ଟ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ସ୍ତରରେ ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ବାୟୁଫୁଲ, ହାଇସ୍କୁଲର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବାୟୁ-ମଣ୍ଡଳଠାରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ରହିବା ଉଚିତ ।

ଏବେ କଲେଜମାନଙ୍କରେ ଗୋଳମାଳ, ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଓ ବିଶୃଙ୍ଖଳା କିନ୍ତୁ, ବିଶେଷ ଭାବରେ ବୋଧହୁଏ ଏଇ ପ୍ରି-ୟୁନିଭରସିଟି ଓ ପ୍ରି-ପ୍ରୋପେସନାଲକୁ ନେଇ । ସ୍ଥାନ ପାଇଁ, ବାଡ଼ିଆବାଡ଼ି, ବିଶେଷତଃ ଛଙ୍କାନ ଶ୍ରେଣୀରେ, କେବଳ ଏଇ ସ୍ତରରେ । ବି. ଏ., ବି. ଏସ୍.ସି. କେଳକୁ ଅଧିକାଂଶ କଲେଜରେ ବେଷ୍ଟ ଖାଲି ।

ଆମେ କିନ୍ତୁ ଇ-ଭିତରେ ଗାଁଏଁ ଗାଁଏଁ ଡିଗ୍ରୀ-କଲେଜହିଁ ବସେଇ ରୁଲିଙ୍ଗବେଳକୁ, କୋଠାଘ କମିସନ୍ଙ୍କ ମତରେ ଆମର କଲେଜ୍ ସ୍ଥାଣ୍ଡାର୍ଡ୍ ଅନ୍ୟ ଦେଶର ହାଇସ୍କୁଲ ସ୍ଥାଣ୍ଡାର୍ଡ୍‌ର ସ୍ତରକୁ ଖସି ଆସିଲଣି । ଏତେ ଫୁର୍ଣ୍ଣିଙ୍ଗ ଡିଗ୍ରୀ କଲେଜ ଠିଆ କରିବା ପାଇଁ ଆମର ସମ୍ବଳ ବା କାହିଁ ? ଆମେ କେବଳ ଅଜ୍ଞତା ଓ ଅନ୍ଧମୋହରେ ପଡ଼ି ଓ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଭିମାନରେ ଭସି ଯାଇ, ଘର ନାହିଁ, ଲାଇକେସ୍ ନାହିଁ, ଲବରେଟ୍‌ସ୍ ନାହିଁ, ଖ୍ଲାପ୍ ନାହିଁ,—ଅଥଚ ଏହିପରି ଭାବରେ ତଥାବଧୂତ ଦରମା କଲେଜ ଫରୁ ଠିଆ କରି ରୁଲିଛୁ । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଦେଶରେ ସମୁଦ୍ର କଲାଶ କେଉଁ ଦିଗରୁ ଯେ ଆସୁଛି, ବୁଝା ପଡ଼ୁନି । ବରଂ ମୂର୍ଖତାରହିଁ ପ୍ରସାର ଘଟୁଛି କହିବାକୁ

ହେବ । ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ‘ସମାଜ’ର ୮-୮-୧୯୭୭ ସମ୍ପାଦକାୟ ନିମ୍ନର ପାଦ-ଟୀକାରେ ଦେଖି ନିଅନ୍ତୁ ପାଠକେ । *

ଜୁନିୟର କଲେଜ

ତେଣୁ ଏ ଲେଖକର ପ୍ରସ୍ତାବ ଏହିକି, କୋଠାସ କମିସନଙ୍କର ଦୁଇବର୍ଷିଆ ହାଇସ୍କୁଲ ସେକେଣ୍ଡାରି ପରିବର୍ତ୍ତରେ, ଓଡ଼ିଶାରେ ବରଫରପନ୍ଥରୁଆ ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ ନୂଆ ବସିଥିବା ଡିଗ୍ରୀ କଲେଜ-ଗୁଡ଼ିକୁ ଏକ ଏକ “ଜୁନିୟର କଲେଜ”ରେ ପରିଣତ କରି ଦେଇ, ଡିଗ୍ରୀ ଓ ପୋଷ୍ଟ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ଶ୍ରେଣୀ ଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଖ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ କଲେଜ ମାନଙ୍କରେ ହିଁ ଠୁଳୀଭୂତ କରିବା ଉଚିତ । ଏହା ଦ୍ଵାରା ଡିଗ୍ରୀ ଓ ପୋଷ୍ଟ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ କ୍ଲାସ୍ ସବୁ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ବାତାବରଣ ପାଇବେ ନିଜ ନିଜର କାମ କରିବାକୁ ଏବଂ ତେଣେ ଜୁନିୟର କଲେଜମାନଙ୍କରେ କେବଳ ଆଇ.ଏ.-ଆଇ.ଏସ୍. ସି. କ୍ଲାସ୍ ରହିବାରେ, ସେଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତମ ଅଧ୍ୟାପନା ହେବ ।

କଟକର ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ କଥାହିଁ ଧସ ଯାଉ । ଏହାର ପ୍ରି-ୟୁନିଭରସିଟି ଓ ପ୍ରି-ପ୍ରଫେସନାଲ ଶ୍ରେଣୀ ଗୁଡ଼ିକ ଶିକ୍ଷିକ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁହିଁ ଅଲଗା କରି ନେଇ କଟକରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ଏକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ‘ଜୁନିୟର କଲେଜ’ ଠିଆ କରେଇବା ଭୁରନ୍ତୁ ଆବଶ୍ୟକ । କେବଳ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା

* “ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷାକୁ ସବୁ ପ୍ରକାରେ ଉତ୍ତାହତ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । କିନ୍ତୁ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ାଇବାର ବ୍ୟାକୁଳତାରେ ଆବଶ୍ୟକ ଭର, ଉପକରଣ, ବୋର୍ଡ଼ିଂହାଉ, ଶିକ୍ଷକ, ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ, ଲାଇବ୍ରେରୀ ପ୍ରଭୃତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ କରି ଏପରି ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ାଇ ଦେବାଦ୍ଵାରା ଶିକ୍ଷା ଯେ କେବଳ ବାଧା ପାଉଛି ତାହା ନୁହେଁ; ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ଓ ଗୁରୁ-ଗୁରୀମାନଙ୍କର କ୍ଳେମ ସମୟର ଅପଚୟ ହେଉଛି । ପୂର୍ବେ କଲେଜମାନଙ୍କରେ ଯେପରି ଭାବରେ ସୁଶୃଙ୍ଖଳ ପଢ଼ାଶୁଣା ହେଉଥିଲା ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଉ ନାହିଁ । ପଢ଼ିବାକୁ ଓ ପଢ଼େଇବାକୁ ସମୟ ଅଣ୍ଟୁ ନାହିଁ । ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ଅଧା ହେଲା, ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାମ ଲେଖା ଶେଷ ହେଲା ନାହିଁ । ସପ୍ଟିମେଣ୍ଟାରି ପରୀକ୍ଷା ହେଉଥିବାରୁ ଅନେକ ଜାଗାରେ ପଢ଼ା ପଢ଼ି ହୋଇ ପାରୁ ନାହିଁ । ପଢ଼ା ଆରମ୍ଭ ହେଉ ହେଉ ଆହୁରି ୧୫ ଦିନ ଯାଏ । ତା ପରେ ଆସିଯିବ ପୂଜାଛୁଟି ।

ପଲରେହିଁ ବଦ୍ୟାପୀଠ ଭବରେ, ରେଝେନ୍‌ସା କଲେଜ ଅଧିକ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ମର୍ଯ୍ୟାଦାବନ୍ତ ହୋଇ ଉଠନ୍ତା । ସେହିପରି ବରହମ୍ପୁରର ଖଲ୍ଲିକୋଟ କଲେଜ ଓ ସମ୍ବଲପୁରର ମେହେର କଲେଜକୁ ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍ଗିଦେବା ଉଚିତ ।

ହାଇସ୍କୁଲ ଓ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ମଝିସ୍ତରରେ ପିଲାଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱ-ବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଧ୍ୟାପନାର ଉଚ୍ଚସ୍ତର ପ୍ରତି ଉପଯୋଗୀ କରି ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ଯୁକ୍ତଗୁଣ୍ଠ ଆମେରିକା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ଦେଶରେ, “ଜୁନିୟର କଲେଜ” ସବୁ ଅଛି । ଭାରତବର୍ଷର ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶରେ ଇଣ୍ଡିଆ ମେଡ଼ିକାଲ୍ ଶ୍ରେଣୀ ସବୁ ସେକେଣ୍ଡାରୀ ବୋର୍ଡ଼ର ଅଧୀନସ୍ଥ । ସେପରି ହେବାର କୌଣସି ଯଥାର୍ଥତା ନାହିଁ । ସିନିୟର କଲେଜମାନଙ୍କ ପରି ଜୁନିୟର କଲେଜ ସବୁ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଧୀନରେ ରହିବାର ଉଚିତ । କୋଠାଶ୍ରମ କମିସନ, ଇଂଲଣ୍ଡରେ ମଧ୍ୟ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ, ପିଲେ ଡିଗ୍ରୀ-ପାଠକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ, ଏବେ (Half-way Degree) ବା “ଅଧା-ବାଟିଆ ଡିଗ୍ରୀ” ନାମରେ ଏକ ପରୀକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଥିବାର ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । ଆମର ବି.ଏ. ଓ ଆଇ. ଏ, ଆଇ. ଏସ୍. ସିକୁ ପୂର୍ବପରି ନ ରଖି ସେ ସବୁକୁ ଜୁନିୟର ବି.ଏ. ଓ ‘ଜୁନିୟର ବି. ଏସ୍‌ସି’ ନାମ ରଖା ଯାଇପାରେ । ଲେଖକର ବିଶ୍ୱାସ । ଆମର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ଉତ୍ତମ ସ୍କାୱର୍, ଘର, ଲାଇବ୍ରେରୀ ଓ ଲବରେଟରୀ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ବା

ଛୁଟି ପରେ ପୁଣି ଦେଉ ମାସ ଦୁଇ ମାସ ପଡ଼ା ହୋଇଥିବ କି ନାହିଁ ପୁଣି ପ୍ରି-ଟେଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷା ହେବ, ତା ପରେ ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ଟେଷ୍ଟ ପରୀକ୍ଷା ଓ ପରୀକ୍ଷା ପରେ ଛୁଟି । ତାର ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ପୁଣି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପରୀକ୍ଷା । ଏଥିରେ ପିଲାଙ୍କୁ ପଢ଼ିବାକୁ ବେଳା କାହିଁ ? ଅନେକ ଜାଗାରେ କଲେଜ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ପୂରା ପାଠ ପଢ଼ାଇ ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏକା କଲେଜ ଘର ଓ ଉପକରଣ ସାହାଯ୍ୟରେ ତନି ତନିଦିନରେ ପାଠ ପଢ଼ା ହେଉଥିବାରୁ ଓ ସେହି ଏକା ଅଧ୍ୟାପକ ପଢ଼ାଉଥିବାରୁ ଅଧ୍ୟାପନା କାର୍ଯ୍ୟରେ ନାନା ଘଟି ଓ ଅଭାବ ରହୁଛି । ଏହି ଅଭାବ ଦୂର ନ ହେଲେ ଏବଂ ସଫଳ, ସୁଶୃଙ୍ଖଳିତ ଓ ଆବଶ୍ୟକ ସମୟ ପାଇଁ ପାଠ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଅଧ୍ୟୟନ ଅଧ୍ୟାପନାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ ହେଲେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ପିଲା ଫେଲ୍ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । କାର୍ଯ୍ୟରେ

କଟା, ସିନିୟର ଡ୍ରା କଲେଜ ରଖି, ବାକୀ ଅନ୍ୟ ସବୁ କଲେଜ ଗୁଡ଼ିକକୁ ଜୁନିୟର କଲେଜରୁ କରି ନେବା ଉଚିତ ।

ଶିଶୁ ଶ୍ରେଣୀ

ଏଣେ ଉପରେ ଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିଲା ବେଳେ, ତେଣେ ତଳେ କୋଠାଘ କମିସନ୍ ଯେଉଁ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଗୃହୀତ, ତାକୁ ମଧ୍ୟ ସର୍କାର ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଉଚିତ ।

କମିସନ୍ 'ପ୍ରାକ୍-ପ୍ରାଇମେରୀ' ବିଦ୍ୟାଳୟ ସବୁ ଖୋଲିବା ପାଇଁ ଶବ୍ ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି । ପୂର୍ବ ପ୍ରାକ୍-ପ୍ରାଇମେରୀ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲି ନ ପାରିଲେ, ପ୍ରତି ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲ୍‌ରେ ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରି-ସ୍କୁଲ ଶ୍ରେଣୀ ଖୋଲିବାକୁ କମିସନ୍ ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି ।

ଛୋଟ ପିଲା ୬ ବର୍ଷ ବୟସରେ ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ କରିବା ପାଇଁ କମିସନ୍‌ଙ୍କର ସୁପାରିଶ ।

ତେଣୁ ୫ ବର୍ଷ ବେଳକୁ ଶିଶୁ ତା ଉପର ଗ୍ରାଭ ବା ଉଜଣୀ ସାଥରେ ଆସି ଇସ୍କୁଲ୍‌ରେ ଶାଲ ବସୁ ହେଲେ । ସ୍କୁଲ ସହିତ ପରିଚିତ ହେବ । ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଇ ଅକ୍ଷର ଶିଖୁ । ଏହାହିଁ ହେବ ଶିଶୁ ଶ୍ରେଣୀର କାମ । ଶିକ୍ଷାଦତ୍ତ ଡିପ୍ଟୀ ଏହା ବହୁକାଳ ଓଡ଼ିଶାରେ ଚଳାଇ ରଖିଥିଲେ । ଏହା ପ୍ରାଇମେରୀ ଶିକ୍ଷାରେ ବିଶେଷ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲା । ଏବେ ପିଲେ ବର୍ଷ ହରେଇ ବସିଲେ ଓ ସେହି ଅନୁକ୍ରମେ ପାଠ ଖଇରୁ ହେଉଛି । ପ୍ରାଇମେରୀ

ତାହା ହିଁ ଘଟିଛି । ଟେଣୁ ସରକାର ଓ ସାଧାରଣ ଏ ସଂଖ୍ୟାବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ନ ଦେଇ, କଲେଜ ଗୁଡ଼ିକର ସୁପରିଗୁଳନା ଓ ଶିକ୍ଷାର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ଵାରା ଶିକ୍ଷାର ଅନ୍ତତଃ ନୂନ୍ୟତମ ମାନ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତୁ । ଏ ବିଷୟରେ ସୁଚିନ୍ତା ଯୋଜନା କରାଯାଉ । 'ଅକାଳେ ନିୟମୋନାସ୍ତି' ନୀତିରେ ବିଶ୍ଵାସଲା ଓ ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ ଭାବରେ ଏ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଗତ କଲେ ଏହାର ପରିଣାମ ବଡ଼ ଖରାପ ହେବ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାର ମାନ ଅତି ନିକୃଷ୍ଟ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିଯିବ । ଏ ବର୍ଷ ଶତକର ୬୦ରୁ ଅଧିକ ପିଲା ଫେଲ୍ ହେବା ମୂଳରେ ଏ ପ୍ରକାର କାରଣ ରହିଛି । ତାର ଅନୁଧ୍ୟାନ ଓ ପ୍ରତିକାର ପ୍ରଥମ ଓ ଜରୁର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।”

ବେ ଉଁରେ ଆମେ କେତେକ, ଏଇ ଶ୍ରେଣୀର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ପାଇଁ ବହୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲୁ । ତା' ପାଇଁ ସିଲବସ୍ ବି ତଆର କରି ରଖିଥିଲୁ । କିନ୍ତୁ ହେଲାନି । ଆଶା କରେ, କୋଠାସ କମିଶନଙ୍କ କ୍ରିଶାଳୀ ସୁପାରିଶ ସର୍ଜାରଙ୍କ ଚିତ୍ର ବଦଳେଇବ ।

ଏହି ଶିଶୁ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ ଆମର ବଦ୍ୟାର ପାହାଚ ସବୁ ଏହିପରି ଠିକ୍ ହେବ —

ପ୍ରାକ୍-ପ୍ରାଇମେରୀ + ପ୍ରାଇମେରୀ + ସେକେଣ୍ଡାରୀ + ଜୁନିଅର୍ କଲେଜ + ସିନିୟର୍ କଲେଜ + ପୋଷ୍ଟ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ।

କର୍ମାଭ୍ୟାସ

ଏହି ସ୍ଥାନରେ, କୋଠାସ କମିସନ୍ ଯାହା ଦୃଢ଼ ଭାବରେ କହିଛନ୍ତି ଏବଂ ଯାହା ମଧ୍ୟ ଏହି ଲେଖକର ମତ, ସେହି କଥାଟି ଉପରେ ସରକାର ଓ ଦେଶର ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଅଟଳ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବେ ବୋଲି ମୋର ଆଶା ଓ ଅନୁରୋଧ ।

ପାଠକେ ମନେ ରଖିବେ ଯେ, ଆମର ସମସ୍ତ ଭାରତୀୟ ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତି, ବାସ୍ତବରେ ଅତି ମହନୀୟ ଓ ମନୋଜ୍ଞ ହୋଇ ମଧ୍ୟ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ସହିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ବାରଂବାର ହାରାଯିବାର କାରଣ, ଏ ସଭ୍ୟତା ମନୁଷ୍ୟର ମସ୍ତିଷ୍କ ଉପରେ, ମନନ ଉପରେ, ଯେତେ ନଜର ଦେଲେ, ସେତେ ଦେଲେନି, ସମସ୍ତାବରେ-ଆବଶ୍ୟକ, ମଣିଷର ଦି'ଟା ହାତ ଓ ସେଥିରେ ଥିବା ଦଶଟା ଆଙ୍ଗୁଳି ଉପରେ । ତା' ଫଳରେ ଆମ ସଭ୍ୟତା, ଆମର ଜାତୀୟ ଜୀବନ, ତାର ବାଲନ୍ସ ବା ସାନ୍ତୁଷ୍ଟକତା ହରାଇ ବସିଛି । ଆମ ଦେଶରେ ଯିଏ ପ୍ରାଇମେରୀ ପାଠ ପଢ଼ି ଦେଲା, ସେ ବୋଲାଇଲା ନିଜକୁ 'ଏଡୁକେଟେଡ୍' ବା ଶିକ୍ଷିତ ଏବଂ ତାର ଜୀବନାଦର୍ଶ ହେଲା ଯେ ସେ କୌଣସି ଦୈନିକ ଶ୍ରମ କରିବ ନାହିଁ । ଏହା ଏକ ଭୋର ମାରାତ୍ମକ ଓ ଆତ୍ମହତ ମନୋଭାବ । ଏହି ମନୋଭାବକୁ ଜାତି ଭାବରେ ଆଜି ଆମକୁ ସମସ୍ତ ଦିଗରେ ଘ୍ରାନ, ଘାନ, ଅରସଣୀୟ ଓ ପରମୁଖାପେକ୍ଷୀ କରି ଠିଆ କରେଇଛି । ବେସିକ ଏଡୁକେଶନ୍ ଦେଇ ବାପୁଜୀ ଆମର ଜାତୀୟ ଚରନ୍ଦରେ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ବଢ଼ି

ଆସିଥିବା ଏହି ଅଭାବଟାକୁ ଦୂରଭୁତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ସମସ୍ତ ଭାରତବର୍ଷରେ ଦ୍ଵିତୀୟ ଏହି ଲେଖକ ହୋଇପାରେ ଏକମାତ୍ର ସରକାରୀ ଲେଖକ, ଯେ କି ବେସିକ୍ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ଵର ଉଠେଇଲେ କର, ଦଣ୍ଡିତ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଅନେକେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ, ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶାର ଇନିସ୍ପେକ୍ଟର ଭାବରେ, ଅଯାଚିତ ଭାବରେ, ଏହି ଲେଖକ ପ୍ରତି ସ୍କୁଲରେ ବେସିକ୍ ର ଗୁରୁଟି ଉପାଦେୟ ତହିଁ ସ୍କୁଲର ଦେନଫନ ପ୍ରୋଫାମର ଅଙ୍ଗୀଭୁତ କରିନେବା ପାଇଁ ସରକାରୀ ଦେଇଥିଲା (ଦେଖନ୍ତୁ, ଲେଖକର *Dreams in Education*) । ଏବେ କୋଠାଗ୍ରା କମିସନ୍ ଠିକ୍ ସେହି କଥାଟି ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି । ପରି ପ୍ରଗତିର ଅକୁଶଳତା, ବ୍ୟବସ୍ଥାପିତ ପ୍ରମାଦ ଓ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ଧନ୍ଦାକୁ ସବୁସୋପାନୀୟ ବିଚାରକ ଦେବତା ଆସନରେ ବସେଇ, ବାଲନ୍ୟ ହରାଇବା ଫଳରେହିଁ ‘ବେସିକ୍’ ଏ ଦେଶରେ ବହୁକୋଟି ମୁଦ୍ରାର ବ୍ୟର୍ଥତାରେ ପରିଣତ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ବେସିକ୍ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଶ୍ରମ-ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ହସ୍ତ-କର୍ମ ବା ଉତ୍ପାଦନଶୀଳତା-ସମ୍ବଳିତ ଯେଉଁ ଜୀବନ-ଦର୍ଶନ, ତାକୁ ଆମେ ଆମର ଶିକ୍ଷା ଓ ଜୀବନର ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗୀ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ ନ କଲେ, ଆମେ ଜାତି ଭାବରେ ଯେ ଠିଆ ହୋଇ ପାରିବାନି, ଏହା ବେଦ-ବାକ୍ୟ ବୋଲି ଧରିନେବା ଉଚିତ । କୋଠାଗ୍ରା କମିସନ୍ ସେଥିପାଇଁ ଆମ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସବୁ ସ୍ତରରେ Learning (ଜ୍ଞାନାଭ୍ୟାସ) ସାଥେ ସାଥେ Doing (କର୍ମାଭ୍ୟାସ)ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖିବାକୁ ଦୃଢ଼ ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି । କମିସନ୍ ସ୍ଵାକୁ ନୂଆ ନାଁ ଦେଇଛନ୍ତି—Work-Experience ବା କର୍ମାନୁଭୂତି । ଆମକୁ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍ତରରୁ ଆମର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନାଗରିକଙ୍କ ଭିତରେ ଜିଜ୍ଞାସା (ଜାଣିବାର ଇଚ୍ଛା) ପରି ଚିନ୍ତାର୍ଥୀ (କରିବାର ଇଚ୍ଛା) ମଧ୍ୟ ଜାଗ୍ରତ କରିବାକୁ ହେବ । ଏବେ ଶିକ୍ଷାର ମାନଦଣ୍ଡ ଏତେ ତଡ଼ୁକୁ ଖସିବାର ଏକ ଗୁରୁତର କାରଣ ହେଲା, ଲିଖନାଭ୍ୟାସର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଭାବ । ଆମ ପିଲାବେଳେ, ହସ୍ତାକ୍ଷର, ଶୁକଲିଖନ, ଚିଠି, ପ୍ରବନ୍ଧ, ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ଦେଇ ଆମେ ଯେତେ ଲେଖୁଥିଲୁ, ଏବେ ସେ ସବୁ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଭୁଲି ଯାଇ ଯେ, ଯେ କୌଣସି ମାନସିକ ସିଦ୍ଧିପାଇଁ ମଧ୍ୟ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଶାଶ୍ଵତ ଶ୍ରମାଭ୍ୟାସ ଦରକାର । ଆମେ ଜାତି ଭାବରେ ଆଉ କଠିନ ମାନସିକ

ବା ଶାଶ୍ୱତ କୌଣସି ପ୍ରକାର କଠିନ ଶ୍ରମରେ ବଶ୍ୟ କରୁନାହୁଁ । ଶସ୍ତ୍ରା ପାଶ୍ ଓ ସଞ୍ଚିପିକେଟ୍ ସଂଗ୍ରହଣ ଆଜି ଭାରତୀୟ ନିକଟରେ 'ଏଡ୍‌କେଶନ' । ଏ ଆତ୍ମ-ପ୍ରତାରଣା କେତେଦିନ ଆମେ ଚାଲୁ ରଖି ପାରବା ? ସରକାର ବା ଦେଶବାସୀ, ଶିକ୍ଷାକୁ ଏ ପ୍ରକାର କଦର୍ଥ ଓ ଦୁର୍ବଦ୍ଧରୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ, ନଚେତ୍, ନିଜେ ଧୁଳିସାର ହେବେ ଅନ୍ତରେ । ପ୍ରାଇମେରୀ ପ୍ରାରମ୍ଭ ଆମକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ହେବ ପ୍ରକୃତ ମାନସିକ-ଓ-ଦୈହିକ-ଶ୍ରମ-ଭିତ୍ତିକ ଶିକ୍ଷା । ଆମର ପରୀକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସେହି ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ତାର ସହିତ ପୁନର୍ଗଠିତ କରିବାକୁ ହେବ । ମାନସିକ ପ୍ରସ୍ତରେ ପିଲେ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମାନଦଣ୍ଡ ଅନୁସାରେ ଶତକଡ଼ା ୫୧ ରଖି ଏବଂ ଦୈହିକ ପ୍ରସ୍ତରେ, ସେହି ମାନଦଣ୍ଡରେ, କୌଣସି ନା କୌଣସି ଶାଂନିକ ପରୀକ୍ଷାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବେ । କେବଳ ଏହିପରି ଭାବରେ, କଠିନ ଓ ବୁଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ ପରିଶ୍ରମ ଉପରେହିଁ, ଆମେ ଏକ ନୂତନ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଜାତି ଠିଆ କରେଇ ପାରବା । ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ଜାତି ପକ୍ଷରେ ଶସ୍ତ୍ରା-ପାଶ୍-ବିତରଣ ଅର୍ଥସ୍ଥାନ, ଅଯଥାର୍ଥ ଓ ଅଯୌକିକ । ତାହା ଶିକ୍ଷା ନୁହେଁ, ତାହା ଶିକ୍ଷାର କଳ-ବଜାର । ଆଜି ସମଗ୍ର ଭାରତର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏକ ବୌଦ୍ଧିକ ଓ ନୈତିକ କଳାବଜାର ଛଡ଼ା ଆଉକିଛି ନୁହେଁ ।

ଏକାନ୍ତ ଭବ

କୋଠାଘର କର୍ମସନ୍ତ୍ରିତ ଶିକ୍ଷାର ସବୁ ପ୍ରକାର ଭିତରେ ଏକାନ୍ତ ଭବ ଜାଗ୍ରତ କରି ରଖିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଶୁର୍ ଜୋରରେ କହିଛନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ଗୋଟିଏ କଲେଜ, ତା ଆଖିପାଖି ହାଇସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜର କରିନେବ ଏବଂ ପ୍ରତିଟି ହାଇସ୍କୁଲ ପାଖ ପାଖ ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜର କରିନେବେ । ସମସ୍ତେ ମନେ କରିବେ ଯେ, ମାତ୍ର ସମସ୍ତେ ଏକତ୍ର ଗୋଟିଏ କାମ କରୁଛନ୍ତି ।

ଏହା ମଧ୍ୟ ହେବା ଏକାନ୍ତ ଭବ । ଲେଖକ, ମେହେର କଲେଜରେ ଥିଲା ବେଳେ ନିଜ ପ୍ରେରଣାରେହିଁ ପାଖ ଆଖର ପରୁଣି ହାଇସ୍କୁଲ ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରମାନଙ୍କୁ ଏହି ଆଦର୍ଶରେ ଏକ ପଦ ଲେଖିଥିଲା । କିନ୍ତୁ

କେବଳ ଜଣେ ହେତୁମାତ୍ରର ସେ ପଦ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତି ସୂଚକ ପଦ ଦେଇଥିଲେ । ଆଜି ସକାଳେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଏ ଭାବକୁ ଆର୍ଥିକ ଶକ୍ତିରେ ଠିଆ କରେଇବାକୁ ହେବ ।

ପ୍ରାଇମେରୀ ଓ ସେକେଣ୍ଡାରୀ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବୋର୍ଡ଼

ଏବଂ ସେହି ଆଦର୍ଶକୁ ଆଗରେ ରଖି ଏହି ଲେଖକ ଦ୍ଵୟତ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିପାରେ ଯେ, ପ୍ରାଇମେରୀ ଓ ସେକେଣ୍ଡାରୀ ଶିକ୍ଷା ଏପରି ପରସ୍ପରପେକ୍ଷୀ ଯେ ସେଥିପାଇଁ ଦଇଟି ବୋର୍ଡ଼ ରଖିବାର କୌଣସି ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତା ମଧ୍ୟ ଖଟିନାଯାଉନା । ପ୍ରାଇମେରୀ ଓ ସେକେଣ୍ଡାରୀ ଶିକ୍ଷାକୁ ଗୋଟିଏ ଏକକ ଧରି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥଳା ଅଧୀନରେ ଏବଂ କେବଳ ଗୁଡ଼ିକ ବିଶ୍ଵବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଧୀନରେ ରଖିଲେ, ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷା-ବ୍ୟବସ୍ଥା ବଳ-ସରଳୀକୃତ ହୋଇ ଉଠନ୍ତା । ଗୋଟିଏ ବୋର୍ଡ଼ର ଦାୟିତ୍ଵ ନିଅନ୍ତା ଆମ ପିଲାଙ୍କୁ, ପ୍ରି-ପ୍ରାଇମେରୀରୁ ମାଟ୍ରିକୁଲେନ୍ସ ଯାଏଁ ଏମିତି ଗଢ଼ି ଆଣି, ଶେଷରେ ବିଶ୍ଵବିଦ୍ୟାଳୟ ହାତରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏପରି ଭାବରେ ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାନ୍ତା ଯେ, କୌଣସି ସ୍ତରରେ କାହାର କିଛି ଆପତ୍ତି କରିବାର ନ ଥାନ୍ତା ।

ସାଟିଫିକେଟର କଳାବଜାର ଲେପକର

କିନ୍ତୁ ଏହି ଲେଖକର ଦୃଢ଼ ଧାରଣା ଏହି ଯେ, ଯାହାକୁ ସ୍ଵାଧୀନ ନାମରେ ଉପରେ ବା ପୂର୍ବ କୁହାଗଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ଇଂରାଜୀକୁ ତଡ଼ି ଡେ଼ ଆ ମାଧ୍ୟମ କର, ବା ଦରମଲା, ଛତୁପୁଟା, ଡିଗ୍ରୀ କଲେଜରେ ଅଧିକାଂଶକୁ ଜୁନିଅର କଲେଜ କରିଦିଅ ଇତ୍ୟାଦି, ଇତ୍ୟାଦି, ସେ ସବୁ ବାହ୍ୟ ପ୍ରଲେପ ଓ ପ୍ରୟୋଗ ମାତ୍ର । ଆଜି ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯେଉଁ ଦୁର୍ଘଟଣା ଗୋଟିଏ ପାଉଛି ତାହା : ବିକଳ-ବିକୃତ ହୋଇ ସାରିଲାଣି ତାର ମୂଳ ଚିକିତ୍ସା ଏ ନୁହେଁ । ତାର ଏକମାତ୍ର ଭୁରନ୍ତ ଓ ଅବଶ୍ୟ କରଣୀୟ ଓ ଗଭୀର ଚିକିତ୍ସା ହେଉଛି, ସାଟିଫିକେଟର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲେପ । ଆମେ ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ ଶିକ୍ଷାର ବିପ୍ଳବ ଚାହୁଁ, ପ୍ରକୃତରେ ଯଦି ଦେଶରେ ଜ୍ଞାନ ଚର୍ଚ୍ଚା ଚାହୁଁ, ପ୍ରକୃତରେ ଯଦି ଦେଶରୁ ଛାଡ଼ି-ବିଶୁଖିଲା ଯାବ ବୋଲି ଭାବୁଥାଉ, ତେବେ ‘ଇଂରାଜି ହିତାଧି’ ପରିବର୍ତ୍ତରେ ଆମର ସ୍ଳୋଗାନ୍ ହେବା ଉଚିତ “ସାଟିଫିକେଟ ହିତାଧି ।”

ଦୁଃଖର ବିଷୟ କୋଠାସ କମିସନ୍ ଆମର ଏହି ମୁଖ୍ୟତମ ସମସ୍ୟା ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୀରବ ।

ଆମେ ଆଜି ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବା ଯେ, ଆଜି ମାଟ ପିକେଟର ନିଜସ୍ୱ ମୂଲ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ । କୋଠାସ କମିସନ୍ ନିଜେ ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଆମର ତଥା କଥିତ ଏମ. ଏ. ସତ୍ୟ ଦେଶର ମାଟ୍ରିକ୍ୟୁଲେଟ୍ ସହିତ ସମାନ । ଆମେ ଏହା ନିଧାର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ଜାଣୁ ଯେ ପ୍ରୋଭେ ବି.ଏ. ଏମ. ଏ. କେବଳ ନୁହେଁ ପି. ଏଲ୍. ଡି. ଡିଲିଟ୍ ଡିଭୀ ଯୋଗାଡ଼ କରି ମଧ୍ୟ ଏ ଦେଶରେ ଗଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡା ମୂର୍ଖ, ପଣ୍ଡିତ ବୋଲେଇ ଦାଣ୍ଡରେ ବୁଲିଲେଣି । ସମସ୍ତ ଜାତିର ନୈତିକ ମେରୁଦଣ୍ଡ ଯେ ଆଜି ପୋକଡ଼ା ହୋଇ ପଡ଼ିଛି, ତାର ଆରମ୍ଭ, ପାଠକେ, ନିଷ୍ଠିତ ଭାବରେ, ଏହି ହତଭାଗ୍ୟ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗରେ, ଯେଉଁଠିକି ସୁସ୍ଥ-ସୁନ୍ଦର-ନୀତି ସଂପନ୍ନ, ବଳିଷ୍ଠ ଜାତି ବାହାରକାର କଥା । ଏବଂ ଏହି ଅନୈତିକତା, ଶଠତା ଓ ପ୍ରତାରଣା ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ଆମ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗରେ, କେବଳ ଆମେ ସତ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ପରିବର୍ତ୍ତରେ, ସାଟ ପିକେଟକୁହିଁ ମୁଖ୍ୟ ମାନଦଣ୍ଡ ବୋଲି ଧରି ନେବାକୁ । ଏପରି କରିବାର କୌଣସି ହେଲେ ଯୁକ୍ତି ବା ଯଥାର୍ଥତା ବା ଉପଯୋଗିତା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଆଜି ଦେଶମୟ ଅବ୍ୟବସ୍ଥା, ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଓ ଅନିୟମିତତା ଦେଖା ଦେଇଛି, କେବଳ ଆମର ଅନ୍ଧ ଭାବରେ ସାଟିପିକେଟକୁ ଜ୍ଞାନର ଓ ଦକ୍ଷତାର ମାନଦଣ୍ଡ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେବାରେ । ଆମ ଦେଶର ସରକାର ସବୁ ସ୍ତରରେ, ସବୁ ଚାକିରିରେ କେବଳ ସାଟିପିକେଟ ଦେଖି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବାରୁ, ଦେଶରେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଛି କେବଳ ଯେନ-ତେନ-ଉପାୟେଣ ସାଟିପିକେଟ ଯୋଗାଡ଼ । ପରୀକ୍ଷାରେ ଅସଦ୍‌ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ ଆଜି ତେଣୁ ଆଉ ଏ ଦେଶରେ ଅନ୍ୟାୟ ହୋଇନାହିଁ । ପରୀକ୍ଷକଙ୍କୁ ମାଛ, ସରୁଗୁରୁଲ ଓ ଗବ୍ୟଦୃତ ଦେଇ ପି. ଏଲ୍. ଡି. ଡିଭୀ ମଧ୍ୟ ଆଦାୟ କରିବାର କାହାଣୀ, ଅନ୍ତତଃ ଏହି ଓଡ଼ିଶା ଦେଶରେ ସର୍ବତ୍ର କଥିତ ।

ଆଜି ଆମର ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶରେ ଆମେ ଚାହୁଁ କଣ ? ସରକାର, ଜାତିଠାରୁ କ'ଣ ଆଶା କରନ୍ତି, ତାହା ପୃଷ୍ଠ ବାଣୀରେ ଘୋଷଣା କରି ରଖନ୍ତି । ସରକାରଙ୍କର ସେହି ପରମ ଜାତୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଆଦର୍ଶ

ସମସ୍ତେ ଜାଣିଲେ, ସମଗ୍ର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଆସପ ଆସପ ସେହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଆଦର୍ଶରେ ପରିଚାଳିତ ହେବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସାଟିଫିକେଟ ଆଦର୍ଶ ହେବାରୁ, ଚାରିଆଡ଼େ ଅନ୍ୟାୟ ଉପାୟରେ ମଧ୍ୟ ସାଟିଫିକେଟ ସଂଗ୍ରହ ଚାଲିଛି,—ଶିକ୍ଷା ଓ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷାର ଘୋର ପ୍ରତାରଣାମୟ ପ୍ରତୀକାର ଠିଆ କରି ।

ସରକାର, ତୁରନ୍ତ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଘୋର ଅହତକର ପ୍ରତାରଣା ବନ୍ଦ କରିବା ଉଚିତ ।

ସରକାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଘୋଷଣା କରିବା ଉଚିତ, ଆମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ସାଟିଫିକେଟ ନୁହେଁ, ଆମର ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ‘ଦକ୍ଷତା’,—ସବୁଠି ଓ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ । କାମ ସହିତ ଉତ୍ସାହମୟ ଅଭିଯାନ ସମ୍ପର୍କ ନ ଥିବାର ସରକାର ଦେଖାଇବା ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଲେଣି, ଏ ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରକାର ଓ ପ୍ରକୃତ ଆସପ ଆସପ ବଦଳି ଯାନ୍ତା । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ସରକାର ଚାହାନ୍ତି ଗୋଟିଏ ଘର ତୋଳିବାକୁ । ସେଠି ସାଟିଫିକେଟ ଦରକାର, ନାଁ ସେହି ବିଶେଷ କର୍ମରେ ଦକ୍ଷତା ବେଶୀ ଲେଖା ? ଯଦି ଗୋଟିଏ ନିରକ୍ଷର ମିସ୍ତ୍ରୀର ସେ ଦକ୍ଷତା ଥିବ, ତେବେ ସରକାର ମୋଟା ଦରମାର ସାଟିଫିକେଟକୁ ଆଣି, ଦରିଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣର କଣ୍ଠରେ-ସଂଗ୍ରହୀତ ଅର୍ଥ ଅପବ୍ୟୟ ନ କରି, ସେହି ମିସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବରଂ ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେବାର ଆଦର୍ଶ ଶୀଘ୍ର ଦେଖାନ୍ତୁ । ବିଶ୍ୱ-ବିସ୍ତୃତ-କାର୍ଯ୍ୟ ଲିଙ୍ଗରାଜ ଓ କୋଣାର୍କ ଯେଉଁ ନିରକ୍ଷର ଓଡ଼ିଆ ମହାରଣାଏ ଠିଆ କରାଇଥିଲେ, ତାଙ୍କର କି ଉଚ୍ଚତା ଥିଲା ? ସରକାର ସେ କଥା ଆଦୌ ଭୁଲିଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଜଣେ ଉଚ୍ଚତା-ମାନ ସୁଦକ୍ଷ ପାଲ-ବାଲ ଯେପରି ଶ୍ରବଣରେ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବୁଝିଲେ ପାରିବ, ପଣ ପଣ ବାହାରୁଥିବା ଓଡ଼ିଆ ଏମ୍. ଏ. ତା ପାରିବେ ନି । ତେବେ, ଜାଣି ଜାଣି ଆମେ ଏ ସାଟିଫିକେଟର ହେମମାୟା-ହରଣୀ ପଛରେ କାହିଁକି ଧାଇଁଲେ ? ଓଡ଼ିଶାରେ ଜଣେ ସୁଦକ୍ଷ ଗଭର୍ଣ୍ଣର ସାମାନ୍ୟ ମାଟ୍ରିକୁଲେଟ୍ ଥିଲେ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ସେ ନିଜ ଦକ୍ଷତା ବଳରେ କିରାଣୀ-ଷ୍ଟେନୋଗ୍ରାଫର ସ୍ତରରୁ ଏପରି ଉଚ୍ଚସ୍ତରକୁ ଉଠି ପାରିଥିଲେ ।

ସରକାର, ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷକ, ଅପର ଉତ୍ତମନ କରଣୀ, କନଷ୍ଟେ-
ବଲ୍‌ରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଯାହା ଯେଉଁଠି ଦରକାର, କୌଣସିଠାରେ ଅମୁକ
ସାଥ ପିକେଟ୍ ଦେଖାଇବା ଦରକାର ବୋଲି କହିବାର ପ୍ରାଚୀନ ଅଭ୍ୟାସ
ତୁରନ୍ତ ପରିତ୍ୟାଗ କରନ୍ତୁ, ଦେଶବେ ଗତାଗତ ଶିକ୍ଷା ସଂସାରରେ ବସୁବ
ଆପେ ଆପେ ଦେଖା ଦେବ । ଅନୈତିକ ଅଭ୍ୟାସ ସବୁ ଆପେ ଆପେ
ଭୁଲିଯିବ । ସବୁଠି କେବଳ ଦକ୍ଷତାହିଁ ମାନଦଣ୍ଡ ବୋଲି ଜାଣିଲେ, ପିଲେ
ମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ପଡ଼େନୁ,— ଖୁଲ୍ଲି କରି ରାସ୍ତାରେ ପ୍ଲୋଗାନ୍ ଗାଇ
ବୁଲନ୍ତେ ନା ।

ଅତି ଆମର ବନ୍ଧୁସ୍ତ୍ରୀ ଅବସ୍ଥା ସଫୁର୍ଣ୍ଣ ବଦଳିଛି । ଆଜି କୌଣସି
ଡିଗ୍ରୀ ନ ଥିବା ଲୋକଗଣ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ, ଦେଶର ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ
ପାନ୍ତି । ତାହାହିଁ ଉମୋହାସୀ । ଏ ପରିପ୍ରେକ୍ଷିତରେ, ଦେଶର ଶିକ୍ଷା-ବିଭାଗର
ମୁଖ୍ୟକର୍ତ୍ତାଙ୍କର ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ଡିଗ୍ରୀ ଆମେ ଗୁଡ଼ୁ ନା,
ତଳେ ସବୁଠି କେବଳ ‘ସାହିପିକେଟ୍’ ଉପରେ ନଜର ରଖି, ଆମେ
ଆମର ସମସ୍ତ ଜାତୀୟ ଲାବନକୁ ବୁଆ କାହିଁକି ଏପରି ବିକଳ, ବିକୃତ
ଓ କଳ୍ପସିତ କରି ଚାଲିଛେ ? ସରକାର ତୁରନ୍ତ ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦିଅନ୍ତୁ ।

ନିମ୍ନ ମାନଦଣ୍ଡ ଓ ଛାତ୍ର ବିଶୃଙ୍ଖଳା

ସ୍ବାଧୀନତାଭାବର ଭାରତବର୍ଷର ସ୍କୁଲ-କଲେଜମାନଙ୍କ ଆଡ଼ିକ
ଅନେଇଲେ ଦୁଇଟା ଘଟଣା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚନ୍ଦ୍ରାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିର
ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବ । ସେ ଦୁଇଟି ହେଲା,

୧ । ବିଦ୍ୟାର ମାନଦଣ୍ଡର ଅଧୋଗମନ ।

୨ । ଛାତ୍ର ବିଶୃଙ୍ଖଳା ।

ଏ ଦେଶର ନେତୃବୃନ୍ଦ ଓ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରାଶୀଳ
ଲୋକେ, ଏ ଦୁଇଟି ଯାକ ଜାତୀୟ-ବିପଦ ଉପରେ ପୃଥକ୍, ପୃଥକ୍
ଭାବରେହିଁ ଛୋର କରିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ବା କମିଟି ବା
କମିସନ୍ ଏ ଦୁଇଟି ବିଷୟ ଯେ ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗୀ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ, ସେତକ
ସତ୍ସାହସର ସହିତ କହିବାକୁ ନାବଳ ।

ଏହି ଲେଖକ ବରବର କହି ଆସିଛନ୍ତି ଯେ, ଆମେ ସ୍କୁଲ-କଲେଜରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ମାନଦଣ୍ଡ ଯଦି ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମାନଦଣ୍ଡ ସରକାରୀ ନିଅନ୍ତେ ଏବଂ ଆମର ପରୀକ୍ଷା ଯଦି ଡେଇଁ ଶୁଣି ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଉପରେ ନ ହୋଇ, ସିଲବସ୍ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିନ୍ତା, ତେବେ ଆମ ପିଲେ, ସାବବର୍ଷ ଏପରି ଖାଟିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତେ ଯେ, ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଗୁଣାଗୁଣା ଗାଈ ବୁଲିବାର କଳ୍ପନାହିଁ ସେମାନଙ୍କ ମନକୁ ଆସନ୍ତା ନାହିଁ ।

ଅନେକ ଗୌଣ ବିଷୟ ଉପରେ ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା ପୁଷ୍ଟିତ ବାକ୍ୟାବଳୀରେ ବଖାଣି ଥିଲେ ମଧ୍ୟ, କମିଟି କମିସନ୍ ସବୁ, ଆମ ସ୍କୁଲ-କଲେଜରେ ଜ୍ଞାନ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ମାନ-ଦଣ୍ଡ କିପରି ଉପରକୁ ଉଠିବ, ତା ଉପରେ କୌଣସି ହେଉଲ ପୁଷ୍ଟି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ନ ଦେଇ, କେବଳ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ବାକ୍ସୁଚ୍ଚର ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛନ୍ତି କହିବାକୁ ହେବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, କୋଠାସ କମିସନ୍ ଆମ ପରୀକ୍ଷା-ପଦ୍ଧତିର ଉଲ୍ଲେଖ ପାଇଁ କ’ଣ ଓ କିପରି କହିଛନ୍ତି, ପାଠକେ ସେମାନଙ୍କୁ —

“ପରୀକ୍ଷାକୁ ନୂତନ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ଦେଖିବାକୁ ହେବ । ଲିଖିତ-ପରୀକ୍ଷାକୁ ଏପରି ଉନ୍ନୀତ କରିବାକୁ ହେବ, ଯେପରିକି ତାହା ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀର କୃତକାର୍ଯ୍ୟତାକୁ ଯଥାର୍ଥ ବାସ୍ତବତା ସହିତ ଆମ ଆଗରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ କରିବ । ପୁଣି ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଅନ୍ୟ ଅଂଶ ସବୁ ଯାହା ଲିଖିତ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ପରୀକ୍ଷିତ ହୋଇ ନ ପାରେ, ସେ ସବୁ କିପରି ପରିମାପିତ ହୋଇ ପାରିବ, ସେଥିପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଉପାୟ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ହେବ ।

ପ୍ରାଇମେରୀ ସ୍ତରରେ ପରୀକ୍ଷା, ପିଲାଙ୍କ ମୌଳିକ ଦକ୍ଷତା ସବୁକୁ ମାପିବାରେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତମ ଅଭ୍ୟାସ ସବୁ ଓ ଉତ୍ତମ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଗଢ଼ିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ ।’ ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ।

ଏହି ପ୍ରକାର ଉଦାର ମହନୀୟ ଆଦର୍ଶ ଶୁଣାଇ ଦେଇ କୋଠାସ କମିସନ୍ ଆଉ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଅଗ୍ରୀତକର ଜଞ୍ଜାଳ ଭିତରେ ପଶିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ବୋଧ କରି ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପାଠକେ ସେମାନଙ୍କୁ, ଏହି ପ୍ରକାର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉପଦେଶାତ୍ମକ ବାକ୍ୟାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ଆମ ଶିକ୍ଷା-ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସାମାନ୍ୟତମ ଉଲ୍ଲେଖ ଘଟିବ କି ?

ଏହି ଦୁଏତ ହେଉଛି ହେତୁ, ଯାହା ଯୋଗୁ ଆମେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ କରି କମିଟି-କମିସନ୍ ବସେଇ ଚାଲିଛୁ, କିନ୍ତୁ ତେଣେ ଆମ ଶିକ୍ଷାର ଅଧ୍ୟାଗମନ ଅବାଧରେ ଚାଲିଛି ଏବଂ ଛୁଟି ବିଶୁଦ୍ଧତା ମଧ୍ୟ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ଆମ ନିଜର ଦୋଷ-ଦୁର୍ବଳତା ଉପରେ ପୁଷ୍ଟି କଥା କହିବାର ସତ୍ସାହସ ଦେଖାଇ ନାହିଁ, ଆମର ଉନ୍ନତ ହେବା କେଉଁବାଟେ ?

ଏହା ଜଣା କଥା ଯେ, ୧୦୦ ମାର୍କରୁ ୩୦ ମାର୍କ ରଖିଲେ ପ.ଶ୍ଵ. ଏହା ଏକାନ୍ତ ହାସ୍ୟକର, ଅଯୌକ୍ତିକ, ଅଯଥାର୍ଥ ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିନ୍ଦସେନ୍ଦ୍ର ପତର ପତର କରି ଜାଣୁଛୁ ଯେ ଅଗ୍ରଗାମୀ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ୧୦୦ରୁ ୫୧ ହିଁ ହେଉଛି ସାଧାରଣ ପାଶ୍ ଓ ଫୁଲ୍ସ ରୁ ଉପରକୁହିଁ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ । ଭାରତରେ ୧୦୦ ରୁ ୩୦ ରେ ପାଶ୍, ଯେଥରେ ପୁଣି ଗ୍ରେସ୍ ମାର୍କ୍ ଓ ଅବାଧ କଫି, ଅଥଚ ୧୦୦ ରୁ ୮୦ ଟିଲ, କେବଳ ଭୃତ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀରେ । ଏହି ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ଅବସ୍ଥା, ଆମେ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ଦେଖୁନୁ ବୋଲି ଭାବୁଛୁ, ଅଥଚ ଶିକ୍ଷା-ସମ୍ଭାର ପାଇଁ କମିସନ୍ ଉପରେ କମିସନ୍ ବସେଇ ଚାଲିଛୁ । ଏ ଆତ୍ମ-ପ୍ରତାରଣା ଯେତେଦିନ ଚାଲୁଥିବ, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ଜାତିର କି ଉନ୍ନତ କେଉଁ ଦିଗରେ ସମ୍ଭବ ହେବ ? ଯାହା ହେଉ, କୋଠାଠା-କମିସନ୍, ଆମ କଲେଜ ଫରୁ ଯେ, ଯେଉଁ ଦେଶମାନଙ୍କର ହାଇସ୍କୁଲ୍ ସହିତ ଓ ଆମ ହାଇସ୍କୁଲ୍, ଯେ ସେ ଦେଶମାନଙ୍କର ପ୍ରାଇମେରୀ ସହିତହିଁ ଯେ ଭୁଲିତ ହେବାକୁ ବସିଲଣି । ଏତକ ଯେ ପୁଷ୍ଟି ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି, ସେତେ ହେଲେ ନିମ୍ନ-ମାନଦଣ୍ଡ-ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିକ୍ଷା-ସାହିତ୍ୟିକେଟ୍-ସଗ୍ରହ ଯେ ଶିକ୍ଷା ନୁହେଁ, ଏହାହିଁ ଏ ଦେଶରେ ଚେତନାକୁ ଜାଗ୍ରତ କରୁ । ଏବେ ଅନେକ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଓ ଆମେରିକାନ ବିଶ୍ଵବିଦ୍ୟାଳୟ ଇଣ୍ଡିୟାନ୍ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ବା ଏମ୍. ଏ. ମାନଙ୍କର ଇଂରାଜୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଏତେ ଚକ୍ରକୁ ଲେଖି ଯେ, ଯେମାନଙ୍କୁ ହସଣ ନ କରି ଫେରାଇ ଦେବାର ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭାବନା ମାନଙ୍କରେ ବାହାରିଲଣି ।

ତା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏ ଦେଶରେ ଚେତନାକୁ ଦୋହଲାଇ ।

ସ୍ଵାଧୀନ ଭାରତେ ଯମସ୍ୟା ନୁହେଁ ବା ଆବଶ୍ୟକତା ନୁହେଁ ଯହ୍ନ ଯହ୍ନ ଅଜ୍ଞ, ଅନ୍ଧତା, ଅନାଥ, ଶ୍ରମକାତର, କେଉଁ-କଥାକୁ

ଯୋଗ୍ୟ-ନ ପ୍ରବା ମାଟ୍ରିକୁଲେଟ୍ ବା ବି.ଏ., ବା ଏମ୍. ଏ. ବା ଏପିଟେକି ପି. ଏଇଚ୍. ଡି. ବା ଡିଲିଟ୍ ସବୁକୁ ଲେବୁଲ ମାରି ଦାଣ୍ଡକୁ ବାଡ଼ାର କରିଦେବା ।

ଶିକ୍ଷା, ଲେବୁଲ୍ ନୁହେଁ ବା ସଂଖ୍ୟା ନୁହେଁ । ଏ ଦେଶର ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଓ ଶାସକମାନେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଧାରଣା କରି ଦୃଢ଼ ହସ୍ତରେ ସାର୍ଟିଫିକେଟ୍-ସର୍ବସ୍ୱତାକୁ ହଟାଇ ସଂସ୍କାର ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତୁ, ନଚେତ୍ ଏହି କିଛି-ନ-ଜାଣିଥିବା, ଅପାରଗ, ଲେବୁଲ-ସର୍ବସ୍ୱ ବାହ୍ୟୀ, କେବଳ ଲେବୁଲ୍ ଦେଖାଇ, ଅନ୍ତରେ ଏ ଦେଶର ସମଗ୍ର ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ସାମାଜିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକୁ ସମୂଳେ ଧ୍ୱଂସ କରିବେ ।

ଚିନୋଟି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ

ଏ ଦିଗରେ ଦୃଢ଼ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ, ନିମ୍ନରେ ତା'ର କେତୋଟି ସୂଚନା ମାତ୍ର ଦେଉଛୁ—

୧ । ଆମର ପରୀକ୍ଷା ମାନକର ମୂଲ୍ୟାୟନ ଧାରାକୁ ଆନ୍ତର୍ଜାତକ ପ୍ରକ୍ରେ ଉଲ୍ଲୀତ କରିବାକୁ ହେବ,—ସ୍ଥାଇମେଣ୍ଟରୁ, ଏମ୍. ଏ. ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଯଦି ଶତକର ୫୧ ହିଁ ଥିବ ପାଣ୍ଡର ଆନ୍ତର୍ଜାତକ ମାପକାଠି, ଆମକୁ ତାହାହିଁ ଗ୍ରହଣ କରିନେବାକୁ ହେବ, ଆଖି ବୁଜି ।

ଆମ ପରୀକ୍ଷାକୁ କେବଳ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମାନଦଣ୍ଡକୁ ଉଠେଇବାକୁ ହେବ ନାହିଁ, ପରୀକ୍ଷାର ପ୍ରକାର ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ତୁରନ୍ତ ବଦଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । କୋଠାଗ୍ରା କମିସନଙ୍କର ଏକତ୍-ସଂପର୍କରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆମକୁ ଦୃଢ଼ଭାବରେ ପାଳନ କରିବାକୁ ହେବ—

“ପରୀକ୍ଷା ଏକ ପ୍ରବହମାନ ଧାରା ହୋଇ ଗୁଲିବା ଉଚିତ । ଏହା ବର୍ଷକରେ ବା କେତେ ବର୍ଷରେ ମାତ୍ର କେତେଦିନ ବ୍ୟାପାର ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଅଧ୍ୟାପନା ଓ ପରୀକ୍ଷା ବରଷର ସମତାଳରେ ଗୁଲିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏହି ଦୁଇଟି ଯାକ, ଶିକ୍ଷାର ମୁଖ୍ୟ ଆଦର୍ଶ ଗୁଡ଼ିକୁ ସବୁ-ବେଳେ ଆଖି ରଖିଥିବା ଉଚିତ । ପରୀକ୍ଷା ଓ ଅଧ୍ୟାପନା ଭିତରେ ଏ ପ୍ରକାର ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗୀ ସଂପର୍କ ରଖି ପାରିଲେ, ତାହା ଗୁଣମାନଙ୍କର ପଠନ—ଅଭ୍ୟାସ ଉପରେ ଏବଂ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଶିକ୍ଷାଦାନ ପ୍ରଣାଳୀ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଭୋର ପ୍ରଭାବ ଆପେ ଆପେ ପକାଇବ ।”

ଏ ଆଦେଶରେ, ପ୍ରାଇମେରୀ କଲେଜ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସବୁ ପ୍ରଭେଦ, ବାହାର ପରୀକ୍ଷା ଉପରେ ନିର୍ଭର ନ କରି ଆମକୁ ଗୁପ୍ତମାନଙ୍କର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ପରୀକ୍ଷା ଉପରେହିଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ହେବ । ପ୍ରତି ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହ ଓ ପ୍ରତି ମାସରେ ପରୀକ୍ଷା ଚାଲିଥିବ । ସେହି ସବୁ ପରୀକ୍ଷାର ସାମଗ୍ରିକ ଫଳହିଁ ପିଲାଙ୍କ ଦକ୍ଷତା ବୋଲି ଧରାଯିବ । ପୁଣି ଏହି ଦକ୍ଷତାର ମାପକାଠି ହେବ, ଶତକଡ଼ା ୫୧ ରେ ସାଧାରଣ ପାସ୍ ।

କୋଠାଗ୍ରା କମିସନ୍ ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ପିଲାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବର ବହୁ ବିଭାବ, ଲିଖିତ ପରୀକ୍ଷା ଦ୍ବାରା ପରୀକ୍ଷିତ ହୋଇ ପାରୁ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ପିଲା ବାହାରିବ କୌଣସି ସାଟିଫିକେଟ୍ ଧରି ନୁହେଁ, ସେ ବାହାରିବ କେବଳ ଏକ ରେକର୍ଡ୍ ଧରି, ଯେଉଁଥିରେ ପିଲାଙ୍କ ଭଲ ଭଲ ବିଷୟ ଉପରେ ସାମଗ୍ରିକ ଦକ୍ଷତା ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ଥିବ ଏବଂ ଥିବ ମଧ୍ୟ ସେହି ଅନୁଷ୍ଠାନର ମୁଖ୍ୟଙ୍କର ପିଲା ସଫଳତା, ତାର ଚରଣ, ଗୋଷ୍ଠୀ ସେବା ଗ୍ରାମ୍ୟ, ଶାରୀରିକ କ୍ଷମତା ଇତ୍ୟାଦି ନେଇ ରିମାର୍କ୍ ।

ଏହି ରେକର୍ଡ୍‌ହିଁ ଯେ ପିଲାଙ୍କ ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିଚାଳିତ କରିବ, ଏହା ଜାଣିଲା ପରେ, ଅନୁଷ୍ଠାନ ମାନଙ୍କରେ ଉପସ୍ଥିତ ଆପେ ଆପେ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଆସିଯିବନି କି ?

୨ । ପୁଣି, ପରୀକ୍ଷା କେତେକ୍ଷଣ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଉପରେ ନ ହୋଇ, ହେବ ପିଲାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ । ମାତ୍ର ଏହି ନୀତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଦେଲେ, ଏ ଦେଶରେ ଦେଖା ଦେଇଥିବା ବ୍ୟାପକ ଟୀକା-ପୁସ୍ତକର ଅଭ୍ୟାସର ଏବଂ ପାଠ କହିଲେ ଏ ଦେଶରେ କେବଳ ଗୋଷ୍ଠୀ-ବଳ ଦ୍ବାରା ରୀତି ବୋଲି ଯାହା ଧରାଯାଏ, ତାହା ସଫେର୍ଡ୍ ଉଠିଯାନ୍ତା ଏବଂ ପିଲେ ନିଜେ ନିଜେ ପାଠ ବୁଝି, ନିଜେ ନିଜେ ଚିନ୍ତା କରି ଶିଖନ୍ତେ, ଯାହାହିଁ କି ପ୍ରକୃତ ଶିକ୍ଷା ।

୩ । ପୁଣି, ଆମେ ଯେପରି ଗ୍ରାମରେ ହଜାର ହଜାର ପିଲାଙ୍କୁ ଚାଲିକରି କୌଣସି ନିଦ୍ରା ଦିନ ଓ ସ୍ଥାନରେ ପରୀକ୍ଷା କରାଯିବ, ଏହା ଭୁଲିବନି ବନ୍ଦ କରି, ପରୀକ୍ଷାକୁ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଉପରେହିଁ ଗୁଡ଼ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ । ଧର, ମାଟ୍ରିକୁଲେଶନ ପରୀକ୍ଷା । ଏହା ବର୍ଷରେ

ଅରେ ନ ହୋଇ ତନି ଚାଲିଥିବା ଦେଖ । ଯେଉଁ ଡିଲ ଯେତେବେଳେ
ନିଜକୁ ‘ପ୍ରିୟପୁରୀ’ ମନେ ମନେ କଲ ସେ ସେତିକିବେଳେହିଁ ସେ
ପରୀକ୍ଷା ଦିଅନ୍ତା । ଅବଶ୍ୟ ଗୋଟିଏ ନିମ୍ନାଞ୍ଚ ରଖିବାକୁ ହେବ ।
ଅର୍ଥାତ୍ ହେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହୋଇଗଲେ, ପରୀକ୍ଷା ହେବ; ତା ଠାରୁ କମ୍ରେ
ନୁହେଁ । ସ୍କୁଲମାନଙ୍କର ଦାୟିତ୍ବ କେବଳ ହେବ, ପିଲାଙ୍କୁ ଶେଷ
କ୍ରମର ଶେଷ ପରୀକ୍ଷାରେ ମାଟ୍ରିକୁଲେଶନ୍ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ସମର୍ଥ,
ଏହାହିଁ କେବଳ ସଚ୍ଚିତ୍ରାଜ କରନ୍ତା । ତା ପରେ, ମାଟ୍ରିକୁଲେଶନ୍
ପାଶ୍ ଏକାନ୍ତ ଭାବରେ ପିଲାଙ୍କ ଦାୟିତ୍ବ ।

ସେହିପରି ମଧ୍ୟ ପିଲାଙ୍କ ଦାୟିତ୍ବ କଲେଜ ପ୍ରଭୃତି ହାଇସ୍କୁଲ ଓ
କଲେଜରେ, ପଡ଼ାଟା ଚାଲୁ ରହିଥିବା ଏକ ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ।
ଧର, ବର୍ଷର ମଝିରେ ଦଶଜଣ ନୂଆ ମାଟ୍ରିକୁଲେଶ୍ ଆସିଗଲେ,
ସମାପନ କଲେଜ କୋର୍ସ ଆରମ୍ଭ କରିବାରେ ଯେପରି କୌଣସି
ବାଧା ନ ଥୁବ । କୋର୍ସ ପୂର୍ବ କରିବାର ଦାୟିତ୍ବ ପିଲାଙ୍କର । କୋର୍ସ
ନି ସାରି, ବହି ନ ପଢ଼େଇ, ଆମେ ଏବେ ପିଲାଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରିଦେଉ,
ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବେଳରେ ପରୀକ୍ଷା ନେବା ପାଇଁ । ତାହା ହେବା
ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଏକର ପରୀକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଦ୍ୟାର୍ଜ୍ଜନର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବା ସୁକୁମାରତା
ସୁଚନା କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତରେ କରେ ଗଣସୀ ଭାବ, ବା ଆତ୍ମ-ପ୍ରତାରଣାର
ଭାବ ପ୍ରକାଶ କରେ । ହଜାର ହଜାର ପିଲା ଏକା ସମୟରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେବା
ଫଳରେ ଆମର ପରୀକ୍ଷା ଫଳ ଠିକ୍ ସମୟରେ ବାହାର ପାରୁନା । ତାହା ବେଠିକ୍
ଦେବାକୁ, ତେଣେ ପରିବର୍ତ୍ତୀ ପଡ଼ା ବେଠିକ୍ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ପାଠକେ
ଶୁଣି ବିସ୍ମିତ ହେବେ ଯେ, ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ଜୁଲାଇ ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହରେ
ନୂତନ ସେସନ୍ ଆରମ୍ଭ କଲେ ମଧ୍ୟ, ବି. ଏ. ପଡ଼ା ସେଠି ଆରମ୍ଭ
ହେବ କୁଆଡ଼େ ଅଗଷ୍ଟ ଶେଷ ସପ୍ତାହକୁ । ତା’ ହେଲେ, ପିଲା ପଢ଼ିବ
କ’ଣ ? ସିଲବସ୍ ସରେ କିପରି ? ମାତ୍ର ନ ଯାଉଣୁ ପଞ୍ଜାବୁଟୀ ।
ପଞ୍ଜା ପରେ ପଡ଼ା ଆରମ୍ଭ କରୁ କରୁ, ଫିଷ୍ଟମାସ । ପ୍ରକୃତ ବିଦ୍ୟାଭ୍ୟାସ
କାହିଁ ? କାହାର ଆନ୍ତରିକତା ଅଛି ଏଥିରେ ? ଇଏ ପୁଣି ଏ ଗଣ୍ୟର
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଦ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ରେଭେନ୍ସାର ଛବି । ଆମେ ପିଲାଙ୍କୁ ବାରମାସର

ଦରମା ନେଉ । କିନ୍ତୁ ପୁର ଗୁରିମାସ ତାଙ୍କୁ ପଡ଼ାଇ କି ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ ।
ଏହା କି ଭରତ ?

ତେଣୁ ଦୟାକରି ଏ ଦେଶର ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଓ ଶାସକ ବର୍ଗ ଲେଖକର
ସୂଚନାକୁ ସହାନୁଭୂତିର ସହିତ ବିବେଚନା କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଛାତ୍ର ବିଶୃଙ୍ଖଳା

ଲେଖକର ଦୃଢ଼ ଧାରଣା ଏହି ଯେ, ଆମେ ଯଦି ପରୀକ୍ଷାର
ପାସ୍-ମାର୍କ ଶତକଡ଼ା ୫୧ କୁ ଉଠେଇ ଦିଅନ୍ତେ (ଯାହା କି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ
ସ୍ତର), ପରୀକ୍ଷାକୁ କେତେଶତକ ପଡ଼ା ବହୁ ଉପରେ ଠିଆ ନ କରି
କରନ୍ତେ ସିଲବସ ଉପରେ, ପରୀକ୍ଷା ଦେବା ବା ପାସ୍ କରିବାଟାକୁ
ଏକାନ୍ତ ଭାବରେ ପିଲାର ଦାୟିତ୍ବ ବୋଲି ଧରି ନିଅନ୍ତେ ଏବଂ ସର୍ବୋପରି
ଆମ ପାଠକୁ ଆଉ ସାହିତ୍ୟିକେଟ୍-ସର୍ବସ୍ବ କରି ନ ରଖନ୍ତେ, ତେବେ
ଆମ ବିଦ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ମାନଙ୍କର ଉତ୍ତମ ବାହ୍ୟ ଓ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଚେଷ୍ଟା
ଯେ ଆପେ ଆପେ ବଦଳି ଯାଆନ୍ତା, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଦୁଇ ଜନବର୍ଷ ତଳେ ବନାରସ ହିନ୍ଦୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶ୍ରୀକ୍ଷଣ
ଛାତ୍ର ଗଣଗୋଳ ଦେଖା ଦେଲା । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ କେତେମାସ ଧରି
ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ପରେ ସମ୍ବାଦ ବାହାରଲା ଯେ, ଏହି ଗଣଗୋଳରେ
ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ବିଜ୍ଞାନ ବିଭାଗ, ଇଂଜିନିୟରିଂ ବିଭାଗ ବା ଡାକ୍ତରୀ
ବିଭାଗର ଛାତ୍ରମାନେ ନ ଥିଲେ । ଥିଲେ, କଲିଗୁଡ଼ ଓ ବିଶେଷ କରି
ଆୟୁର୍ବେଦ କଲେଜର ଛାତ୍ର, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଉତ୍ତମ ପାଠ ଓ ପରୀକ୍ଷା
ତଳା ତିଳା ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ ସେମାନେ ଗଣଗୋଳ କରିବାକୁ
ଅବସର ପାରିଥିଲେ ।

ସହଜ ରାଜନୈତିକ ଆୟୁଧ

ଅଧିକନ୍ତୁ, ଏ ଦେଶର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଆଜି ଆମର ତଥାକଥିତ
ନେତାମାନେ ଏକ ସହଜ ରାଜନୈତିକ ଆୟୁଧ କରି ପାଇଛନ୍ତି ବୋଲି
ମନେ ହେଉଛି, ଯାହା କି ଏକ ଭେର ଜାତୀୟ ବିତ୍ତମ୍ବନା ଏବଂ ପରମ
ଅହତକର ସାମାଜିକ ବ୍ୟତିରୂପ । ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି
ଅପେକ୍ଷାରେ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ଫଇସା ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଲେ-

ଭନରେ ସେମାନଙ୍କର ସାଗ୍ନାବନର ସ୍ବପ୍ନରୁ ଟାଣି ଆଣି ନିଜ ସ୍ଵାର୍ଥ-ସାଧନ-ରେ ଲଗାଇବା ଘୋର ଜାତୀୟତା-ବିରୋଧୀ ଓ ଅମାନବିକ କର୍ମ । ଏହା ଦ୍ଵାରା, ସେମାନେ ଯେ ସ୍ଵପ୍ନକୁ ଚରୁଣମାନଙ୍କର କି ଅନିଷ୍ଟ ସାଧନ କରୁଛନ୍ତି, ସେହି ପିଲାଏ କେବଳ ପର ଜୀବନରେ ଭୋଗୁଥିବେ ଓ ଭୋଗୁଥିବେ ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭ୍ରମ-ସମାଦ ଛଡ଼ା, ଏହାହିଁ ଯେ ଆଜି ଛୁଟି ବିଶ୍ଵଜ୍ଞାନର ଦୃଢ଼ତା ମୂଳ କାରଣ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ମାତ୍ର ନାହିଁ ।

ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଦଣ୍ଡ ବା ପୁରସ୍କାର ଯାହା ହେଉ, ଅନୁଷ୍ଠାନର ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କର ନିଷ୍ପତ୍ତିହିଁ ଶେଷ କଥା ହେବା ଉଚିତ । ଆମେ ଯଦି ଏହି ନୀତିକୁ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ ନ କରୁ, ତେବେ ଏ ଜାତି ‘ଡିସିପ୍ଲିନ୍’ କ’ଣ ତାହା ତ କେବେ ହେଲେ ଶିଖିବନି, ବରଂ ଏହା ଧରି ନେବାକୁ ହେବ ଯେ, ଏ ଦେଶର ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଏ ଜାତିର ପତନର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଇ ଉଠିବେ ।

ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ବା ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ବା ଭାଇସ୍‌ଚାନ୍ସେଲର ଶିକ୍ଷା-ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବାରଣ୍ଡାରେ ଇଣ୍ଟରଭିଜ ପାଇଁ ଧାରଣା ଦେଇ ବସିଥିବେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଆଗରେ ତଥାକଥିତ ଛୁଟି-ନେତାଏ, ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଶାସ୍ତ୍ର କାମଗକୁ ବିନା ବାଧାରେ ପଶିଯିବେ ଏବଂ ତା’ପରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟ ଭାଇସ୍‌ଚାନ୍ସେଲର, ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ବା ହେଡ଼ମାଷ୍ଟରଙ୍କୁ ପିଲଙ୍କର ସମାନ ଭାବରେ ବିଚାର କରିବେ,—ଏ ବାଉସ୍, ଅଶୋଭନୀୟ, ଘୋର ବଦର ଦୃଶ୍ୟ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ଦେଶରେ ଦେଶୀ ଦେଉଥିବ, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ଦେଶରେ କୌଣସି ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଯେ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ନ ରହି, ରହିବ ଗଜନୈତିକ ଗୋଷାଳା, ଏହା ନିଶ୍ଚିତ କଥା । କୌଣସି ସଭ୍ୟ ଉଲଟ ଦେଶରେ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଶିକ୍ଷାୟତନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ ନିଜେ ସ୍ଵୟଂ-ନିର୍ଭର, ସ୍ଵୟଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ମର୍ଯ୍ୟାଦାବଦ୍ଧ ଯଦି ନ ରଖୁ, ତେବେ ମାଷ୍ଟ୍ରେ ବା ଲେକ୍ଚରର ବା ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ କ’ଣ କରି ପାରିବେ ? ଏହା କରିବାକୁ ହେଲେ, ଛୁଟି ସ୍ଵପ୍ନକୁ ସେମାନଙ୍କର ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଶେଷ କଥା ବୋଲି ଧରିବାକୁ ହେବ । ନନ୍ୟଃ ପତ୍ନୀ ବିଦ୍ୟୋତେୟନାୟ । କୌଣସି ଏକ ବିଦ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ କିଛି ଚଣ୍ଡିଗୋଳ ଦେଖାଗଲା ମାତ୍ରେ, ଗୋଟି ପଞ୍ଚୁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ, ଆଉ

ପଞ୍ଚ ଏସ୍. ଏସ୍. ପି, ଆରପଟୁ ବା କଂଗ୍ରେସ,—ଏ ନେତା ସବୁ କପର ହାଜର ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି ? ସେଠି ତ ଶିକ୍ଷକ ଅଛନ୍ତି, ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ତ ପୁଣି ଏକା ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଉପାର୍ଡମେଣ୍ଟ ଅଛି । ସେହିମାନଙ୍କୁ ନିଜର ସମସ୍ୟା ନିଜେ ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଉ ନା କିଆଁ ? ନିଜ ନିଜ ଶିକ୍ଷକ, ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ, ହେଡ଼ମାଷ୍ଟର ବା ଉପାର୍ଡମେଣ୍ଟ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ, ପିଲ୍ଲା, ମଲ୍ଲୀ ବା ନେତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଧାଇଁ ଆସିବାକୁ ଦିଆଯାଉଛି ବା କିଆଁ ?

ଆମେରିକାରେ ଶିକ୍ଷକର ସମ୍ମାନ

ସମଗ୍ର ବିଶ୍ବର ଧାରଣା ଯେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ହେଲା ସ୍ବାଧୀନତାର ସ୍ବର୍ଗ । ପ୍ରକୃତରେ ମଧ୍ୟ ସେ ରଜ୍ୟ ସେହିପରି । କିନ୍ତୁ ସେ ରଜ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷାଯୁକ୍ତନର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକ କପରି ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ସଚେତନ ତାହାର ଏକ ଜୀବନ୍ତ ଉଦାହରଣ ଏହିଠାରେ ପାଠକମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ପରିବେଷିତ କରି ରଖିଛୁ । ଆମେରିକାର ବିଶ୍ବ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମାଗାଜିନ୍ ରିଡ଼ରସ୍ ଡାଇଜେଷ୍ଟର ୧୯୭୭, ଜୁଲାଇ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ ଜର୍ନେକ ସିଜିବନ୍ସ ଆମେରିକାନର ଆତ୍ମଚରିତର ତୁମ୍ଭକ-ବିବରଣରୁ ଏହା ଉଦ୍ଧାର କରି ଦିଆ ଯାଉଛି—

“ଆମ ମନରେ ଏହି ଦୃଢ଼ ଧାରଣା ଜାଗ୍ରତ କରାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ଯେ, ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରମାଦହୀନ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ଅସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତି । ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଆମେ ବୟସ୍କ, କୁଟୁମ୍ବିକ, ବା ସାଧାରଣ ପରିଚିତ ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି ମନେ ଯେପରି ନ କରୁ । ଜଣେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ରସ୍ତାରେ ଭେଟି ପକାଇଲେ, ଆମ ମା’ମାନେ, ଯାହା କରୁଥାନ୍ତୁ ପଛକେ, କାମ ବନ୍ଦ କରି, ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇଁ, ତାଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ । ସେହିପରି ଜଣେ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀଙ୍କୁ ଭେଟିଲେ ଆମ ବାପାମାନେ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କି ସସମ୍ମାନ ଟୋପି ଉଠେଇଲେ କରୁଥିଲେ, ଯାହାକି ଫେମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଅନ୍ୟ କାହା ପ୍ରତି କରିବାର ଦେଖା ଯାଇ ନ ଥିଲା । ଶିକ୍ଷକ ରହିଥିଲେ ପିତାମାତାଙ୍କ ଉପରେ ଏବଂ କେବଳ ସ୍ବୟଂ ଈଶ୍ବରଙ୍କ ଟିକିଏ ନିମ୍ନରେ । ସେହି ଯୋଗୁଁ ମଧ୍ୟ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ସେହି ପ୍ରକାର ଭୟ ମିଶ୍ରିତ ଭକ୍ତି ଦେଖାଇ ଥାଉଁ । × × × ଇଣ୍ଡୁଲରେ କୌଣସି ବିଷୟରେ ଖବର ରିପୋର୍ଟ ବା ମାର୍କ ପାଇଥିବାର ଦେଖିଲେ ମୋ ମା ଦୁଃଖରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠୁଥିଲେ “ହାୟ, ଏ କ’ଣ ହେଲା ! ଶେଷରେ ଆମକୁ ଏହା ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।”

ପାଠକ, ଯେଉଁ ଜାତି, ଶିକ୍ଷା, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷାୟତନକୁ ଏହି ପ୍ରକାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଇପାରେ, ଜାଣିରଖ ଯେ, ସେହି ଜାତିହିଁ ପୃଥିବୀରେ ସବୁଠାରୁ ଧନୀ, ଦାତା ଓ କ୍ରିଶାଳୀ ହୋଇ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୁଏ ।

ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ଆମେ ଆଜି କାର୍ତ୍ତିକ ଉତ୍ତରାସ୍ତ୍ର, ଉଷ୍ନିକ, ବିଷାକ୍, ଅନିପୁଣ, ବହୁହୀନ, ପରାଜିତ ଓ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ, ପାଠକ ତାର ବିରୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟ ଆପଣ ନିଜେ କରନ୍ତୁ ।

ଶେଷରେ କୋଠାସ କମିଶନ ଆମର ସମଗ୍ର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର କି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଆଦର୍ଶ ହେବା ଉଚିତ ତାହା ଯେପରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି, ତାହାହିଁ ପାଠକମାନଙ୍କ ଆଗରେ ପରିବେଷଣ କରି, ବିଦାୟ ନେଉଛି ।

(୫)

କୋଠାସ-କମିଶନ ରିପୋର୍ଟରେ ସୁଚିତ

ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଆଦର୍ଶ ଯାକୁ *

୧ । ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସବୁଠାରୁ ମୁଖ୍ୟ ଓ ଭୁବିଷ୍ୟତ ଆବଶ୍ୟକତା ହେଲା, ତାକୁ ଏପରି ଭାବରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରିଯିବ, ଯେପରି କି ତାହା ଜାତୀୟ ଜୀବନ, ପ୍ରୟୋଜନ ଓ ଅଭିଳାଷ ସହିତ ସଫୁଲ୍ଲ ରହି ଜାତିର ସାମାଜିକ, ସାମ୍ବୃଦ୍ଧି ଓ ଆର୍ଥିକ ରୂପାନ୍ତରଣରେ ଏହା ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇ ଉଠେ ଏବଂ ସେହି ଭାବରେ ଏହା ବାସ୍ତବରେ ପରିଣତ କରିପାରେ ଜାତୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସବୁକୁ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟସିଦ୍ଧି ପାଇଁ, ଶିକ୍ଷା-ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏପରି ହେବା ଉଚିତ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଦେଶର ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ, ଦେଶରେ ସାମାଜିକ ଓ ଜାତୀୟ ଏକାକରଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ, ଦେଶର ଆଧୁନିକତାକୁ ଉତ୍ତରାମୀ କରିବା ଏବଂ ଦେଶରେ ସାମାଜିକ, ନୈତିକ ଏବଂ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମୂଲ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଅଭ୍ୟାସିତ ହେବ ।

୨ । ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉତ୍ପାଦନାଭିମୁଖୀ କରିବା ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଯୋଜନା ଆବଶ୍ୟକ ହେବ—

* କୋଠାସ କମିସନ୍ ରିପୋର୍ଟର ଶେଷରେ ଥିବା ‘ସମାର’ ବା ସାରାଂଶରୁ ଏହା ରିପୋର୍ଟର ବିସ୍ତୃତ-ଲିଖିତ ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟର ସାର-କଥାର ଅନୁବାଦ ।

(କ) ସ୍କୁଲ-ପାଠରେ ବିଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ ହୋଇ ରହିବ ଏବଂ କ୍ରମେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରଭୃତିରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ବିଦ୍ୟାର ଅଂଶ ହୋଇ ରହିବ ।

(ଖ) ସ୍କୁଲ ଓ କଲେଜ ସବୁ ପ୍ରଭୃତିରେ ‘କର୍ମାନୁଭୂତି’କୁ ପାଠ-ପଢ଼ା ସହିତ ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗୀ ଭାବରେ ଯୋଡ଼ି ରଖାଯିବ ।

(ଗ) ପୁଣି ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ଏହି କର୍ମାନୁଭୂତିକୁ ନବକାଳାନୁଯାୟୀ ଅଧିକତ୍ରୁ ଅଧିକ ଯତ୍ନାତ୍ମକ ରଖାଯିବ ଏବଂ ବିଶେଷ କରି ଆମର କୃଷିପ୍ରଣାଳୀ ସମ୍ପର୍କରେ ।

(ଘ) ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷାକୁ ଅଧିକତ୍ରୁ ଅଧିକ ବ୍ୟବସାୟାତ୍ମକ ରଖିବା ଏବଂ ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଅଧିକତ୍ରୁ ଅଧିକ କୃଷି ଓ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯିବ ।

୩। ସାମାଜିକ ଓ ଜାତୀୟ ଐକ୍ୟ-ବିଧାନ

ଜାତୀୟ ଚେତନା ଓ ଜାତୀୟ ଐକ୍ୟର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପଦ୍ଧତି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ—

(କ) ସକଳ ପ୍ରକାର ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସବୁକୁ ଉଠାଇ ଦେଇ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ସମଗ୍ର ଜାତିର ସବୁ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ‘କମନ୍ ସ୍କୁଲ’ ବା ‘ସାଧାରଣ ବିଦ୍ୟାଳୟ’କୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭୁରନ୍ତ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯେପରି ଆଶାମୀ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଭିତରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲଭି କରେ ।

(ଖ) ସାମାଜିକ ଓ ଜାତୀୟ ସେବା

ସ୍କୁଲ ଓ କଲେଜ ସବୁ ପ୍ରଭୃତିରେ ସକଳ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀଙ୍କ ପ୍ରତି ସାମାଜିକ ଓ ଜାତୀୟ ସେବା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ହୋଇ ରହିବ । ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନେ ସହିତହିଁ ଏହି ସେବା-ଯୋଜନା ସମ-କାଳୀନ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ।

ପ୍ରାରମ୍ଭେ ସ୍କୁଲ ପ୍ରଭୃତିରେ ଏହି ସେବା-ଯୋଜନା ବେସିକ୍ ସ୍କୁଲ ଯୋଜନାନୁଯାୟୀ ହେବ ।

ମାଧ୍ୟମିକ ପ୍ରସ୍ତରେ, ନିମ୍ନ-ତଳରେ ଏହାର ବ୍ୟାପ୍ତି ରହିବ ୩୦ ଦିନ ପାଇଁ ଏବଂ ଉପର-ତଳରେ ୨୦ ଦିନ ପାଇଁ (ବର୍ଷକୁ ୧୦ ଦିନ ଧରି) ଏବଂ ଏହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ପାଇଁ ହେବ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ । ଏହି ସେବାଭ୍ୟାସ ଏକା ଥରକେ ବା ଥର ଥର କରି ମଧ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରେ ।

ପ୍ରାକ୍-ଡିଗ୍ରୀ ଶ୍ରେଣୀମାନଙ୍କରେ ସେବାଯୋଜନାର ସମଗ୍ର କାଳ ହେବ ୨୦ ଦିନ, ଏହା ଥରକେ ବା ଥର ଥରକେ କରାଯିବ କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ହେବ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଦ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ତାର ନିଜର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସେବା-ଯୋଜନା ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଠିଆ କରେଇବେ, ଯେପରିକି ତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ, ପଠନ-କାଳ ଭିତରେ, କୌଣସି ନା କୌଣସି ଭାବରେ, ସେବା-ଯୋଜନା ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ ରହିବେ ।

ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟର ପ୍ରତି ଜିଲ୍ଲାରେ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ସେବାଭ୍ୟାସ ଲାଗି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଠିଆ କରାଇବାକୁ ହେବ । ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନେ ନିଜ ନିଜର ଅନୁଷ୍ଠାନର ସେବା-ଯୋଜନାରେ ଯୋଗଦେଇ ପାରି ନାହାନ୍ତି, ସେମାନେ ଏଥିରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବେ ।

ଚତୁର୍ଥ ଯୋଜନାର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବର ଏନ୍. ସି. ସି. ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥା ବୁଲୁ ରହିବ । ଅଣ୍ଡର ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ପ୍ରସ୍ତରେ ଏହି ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତ ୨୦ ଦିନ ଧରି କିପରି ଦିଆଯାଇ ପାରିବ, ତାହାର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଖୋଜାଯିବ । ଇତିମଧ୍ୟରେ ସେବା-ଯୋଜନା ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ହୋଇ ପାରିଲା ପରେ ଏନ୍. ସି. ସି. କୁ ଇଚ୍ଛାସ୍ପୃହ କରି ଦିଆଯିବ ।

ଭାଷାନୀତି

କମିସନ ମତ ଦିଅନ୍ତି ଯେ, ଶିକ୍ଷା-ମାଧ୍ୟମ ଭାବରେ ଏକ ସୁଚିନ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥ-ମାତ୍ର ଆମର ସାମାଜିକ ଓ ଜାତୀୟ ଐକ୍ୟ ଆଖିବା ଦିଗରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।

ଉଭୟ ସ୍କୁଲ ଓ କଲେଜ ପ୍ରସ୍ତରେ ଶିକ୍ଷା-ମାଧ୍ୟମ ଭାବରେ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀର ମାତୃଭାଷାର ସ୍ଥାନ ଅବିବାଦୀ । ଅଧିକନ୍ତୁ, ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥାର ତଳ ଓ ଉପର, ଉଭୟ ପ୍ରସ୍ତର ଶିକ୍ଷା-ମାଧ୍ୟମର ଗ୍ରନ୍ଥ ଏକ ହେବା

ଉଚିତ । ତେଣୁ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାଗୁଡ଼ିକ ଉଚିତ ଶିକ୍ଷାର ମାଧ୍ୟମ ଭାବରେ ବୃଦ୍ଧିତ ହେବା ଉଚିତ ।

ଇଉନିଭର୍ସିଟି ଗ୍ରାଣ୍ଟ୍ସ୍ କମିସନଙ୍କ ସହୃଦ ପ୍ରଚେଷ୍ଟି ବା ଦଳଭୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସବୁ ଏକତ୍ର ବିଚାର କରି କେଉଁ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାକୁ କିପରି ଉଚିତଶିକ୍ଷାର ମାଧ୍ୟମ କରିବେ ତାହା ସ୍ଥିର କରିବେ ଏବଂ ଏହା ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଦଶ ବର୍ଷ ଭିତରେ କରିନେବାକୁ ହେବ ।

ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାମାନଙ୍କରେ ଯଥୋପଯୁକ୍ତ ଏବଂ ବିଶେଷ କରି ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ଶୈଳ୍ପିକ ପୁସ୍ତକାବଳି ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଉଦ୍ୟମ ଠିଆ କରିବାକୁ ହେବ । ଏହା ହେବ ଏକାନ୍ତରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ମାନଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂ ଏଥିରେ ଇଉନିଭର୍ସିଟି ଗ୍ରାଣ୍ଟ୍ସ୍ କମିସନ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ।

ସବ-ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ କିନ୍ତୁ ଇଂରାଜୀକୁ ହିଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷା-ମାଧ୍ୟମ ରୂପେ ରଖିବେ । ଆଖରକୁ ହିନ୍ଦି ଇଂରାଜୀର ସ୍ଥାନ ଯେ ଅଧିକାର କରିବ, ଏହା ବରାବର ଆଖିରେ ରଖିବାକୁ ହେବ, କିନ୍ତୁ ଏହା ହେଲେବେଳେ ଅଣ-ହିନ୍ଦୀ-ଭାଷୀଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷାଥେଁ କେତେକ ରାଷ୍ଟ୍ର-କର୍ତ୍ତା ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖିବା ଉଚିତ ।

ସ୍ୱୟଂ ଗଜ୍ୟାଞ୍ଚଳମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷା ସବୁ ଶାସନିକ ମାଧ୍ୟମ ହେବା ମଧ୍ୟ ଭୁରନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ଯେପରିକି, ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ତାଲିମ୍ ପ୍ରାପ୍ତ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ, ଉଚ୍ଚତର ଗୁଡ଼ିର ବାକିରନ୍ତ ବଞ୍ଚିତ ନ ହୁଅନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ଇଂରାଜି-ଭାଷା-ଶିକ୍ଷା, ଏବଂ ପରି ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥାର ନିମ୍ନ-ସ୍ତରରୁହିଁ ଗୁଲୁ ରହିବ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଭାଷାଧ୍ୟୟନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟଉତ୍ସାହ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ । ବିଶେଷ କରି ରୂଷୀୟ ଭାଷା ଓ ଏହିପରି କେତେକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଭାଷାମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା-ମାଧ୍ୟମ ରଖି, ସମସ୍ତ ଦେଶରେ ସ୍କୁଲ ଓ କଲେଜ ପ୍ରଭୃତି କେତୋଟି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଠିଆ କରେଇବା ଉଚିତ ।

ଜ୍ଞାନ-ଗବେଷଣା ଓ ଆନ୍ତର୍ଗଜ୍ୟ ଭାବବିନିମୟ ପାଇଁ ଇଂରାଜୀହିଁ ଭାରତର ଯୋଗକ ଭାଷା ହୋଇ ରହିବ । କିନ୍ତୁ ଏହା ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ କଥା ଯେ, ଇଂରାଜି ଭାଷାର ଏ ଭୂମିକାର ଉପକାର ଦେଶର ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ କେବେହେଲେ ପାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏ ଭୂମିକା ପାଇଁ ଯଥାର୍ଥ

ଦ୍ଵାବୀ କେବଳ ହିନ୍ଦୀର ଏବଂ ଯଥାସମୟରେ ଏହା ଘଟିବ । ଯେହେତୁ ହିନ୍ଦୀ କେନ୍ଦ୍ର-ଶାସନର ଆଫିସିକ ମାଧ୍ୟମ ଏବଂ ଭାରତୀୟ ଜନତାର ପାରସ୍ପରିକ ମାଧ୍ୟମ, ଅଣହିନ୍ଦୀ ଗଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ହିନ୍ଦୀ-ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟାପକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ତୁରନ୍ତ ହେବା ଉଚିତ ।

ଗଜ୍ୟ ଗଜ୍ୟ ଭିତରେ ପାରସ୍ପରିକ ଭାବ-ବିନିମୟ ପାଇଁ ହିନ୍ଦୀ ଛଡ଼ା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଭାଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବା ଉଚିତ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଷାସ୍ଥଳରେ ଏପରି କେତେକ ଲୋକ ରହିବା ଉଚିତ, ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ୟ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାରତୀୟ ଭାଷା ଓ ସେ ସବୁର ସାହଚର୍ଯ୍ୟରେ ଯେ ଅବଗାହତ ଥିବେ କେବଳ ନୁହେଁ, ସେହି ସେହି ଭାଷାକୁ କିଛି ଦେବା ଭଳିଆ ଯୋଗ୍ୟତା ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଥିବ । ଏଥିପାଇଁ ସ୍କୁଲ ଓ କଲେଜ ଉଭୟ ସ୍ତରରେ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ଠିକା କରିବାକୁ ହେବ । ଏହା ଛଡ଼ା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାରତୀୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ, ସ୍ୱୟଂ ଗଜ୍ୟାସ୍ଥଳର ଛାତ୍ରା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷାମାନଙ୍କର ଅଧ୍ୟାପନା ଓ ଅନୁଶୀଳନ ପାଇଁ ଏକ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବିଭାଗ ଖୋଲିବାକୁ ହେବ । ବି. ଏ. ଓ ଏମ୍. ଏ. ପ୍ରୋଗ୍ରାମରେ ଦୁଇଟି ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ଭାଷାର ଚର୍ଚ୍ଚା ବାସ୍ତବିକ ହେବ ।

ଜାତୀୟ-ଚେତନାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି

ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥାର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେବ ମହାଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ ଚେତନାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି । ଏହା ଦୁଇଟି ଉପାୟରେ ସିଦ୍ଧ ହେବ । ୧କ ହେଲା, ଆମର ଜାତୀୟ ଐତିହ୍ୟ କ'ଣ ଓ ତାର ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟ କରି ଜାଣିବା । ଦ୍ଵିତୀୟରେ, ଆମର ଜାତୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଟଳ ଓ ଶକ୍ତିମନ୍ତ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିବା ।

(କ) ପ୍ରଥମ ଲକ୍ଷ୍ୟଟି ପୂରଣ ହେବ ଆମର ସ୍କୁଲ କଲେଜ-ମାନଙ୍କରେ ଭାରତର ଇତିହାସ, ଦର୍ଶନ ଧର୍ମ, ଭାଷା ଓ ସାହଚର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କର ସମ୍ୟକ ଅଧ୍ୟାପନା ଦ୍ଵାରା ଏବଂ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଭାରତର କଳା, ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଚିତ୍ତ, ନୃତ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ଓ ନାଟକ ସହିତ ପରିଚିତ କରାଇବା ଦ୍ଵାରା । ପୁରୁଷତା, ଗଜ୍ୟ ଗଜ୍ୟ ଭିତରେ ଥିବା ଅନପେକ୍ଷ ବା ବିଗ୍ରହର ଭାବକୁ ଭାଙ୍ଗିବାପାଇଁ, ଏକ ଅଞ୍ଚଳର କରକ୍ୟୁଲମ୍ ଭିତରେ ଭାରତର ଅନ୍ୟ

ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କର ଇହୋପ ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ଉର୍ତ୍ତି କରିବା, ଭଲ ଭଲ ଅଞ୍ଚଳମାନେ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଶିକ୍ଷକ-ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କର ବିନିମୟ କରିବା, ଭଲ ଭଲ ଅଞ୍ଚଳର ବିଦ୍ୟାପୀଠମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଭ୍ରାତୃଭ୍ରାତୃ ଓ ସହଯୋଗୀ ଭାବ ଜାଗ୍ରତ କରିବା ଏବଂ ଏକ ଅଞ୍ଚଳର ଗୁରୁତ୍ବ ଶିକ୍ଷକ ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ଅବସର-ଶିବିର ପକେଇବା ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ୟ ଅଭ୍ୟାସିତ ହେବା ଉଚିତ ।

(ଖ) ଆମର ଗୌରବମୟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଅଟଳ ବିଶ୍ବାସ ଜାଗ୍ରତ କରେଇବା ପାଇଁ ଆମର ଭବିଷ୍ୟତ ନ ଗରିକଙ୍କୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ବୁଝାଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଆମର ସ୍ବବିଧାନର ମୁଖ୍ୟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ, ତାର ଉପହମଣିକାରେ ରଖାଯାଇଥିବା ଉଦାର ମାନବିକ ଆଦର୍ଶ ସବୁ ଏବଂ ଯେଉଁ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସମାଜବାଦୀ ଶକ୍ତି ଆମେ ଗଠନ କରିବାକୁ ସ୍ଥିର କରିଛୁ, ତାର ତତ୍ତ୍ବ ଓ ମହତ୍ତ୍ବ ଏବଂ ସେହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଆମେ କିପରି ଗତି କରୁଛୁ, ଆମର ପଞ୍ଚକାର୍ତ୍ତିକ ଯୋଜନାମାନଙ୍କ ଦେଇ ।

(ଗ) ପୁଣି ଜାତୀୟ ଚେତନା ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଚେତନତା ଭିତରେ ଯେ କୌଣସି ବିରୋଧ ଥାଇ ନ ପାରେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଆମର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଓ ଅଧ୍ୟାପନା ଦେଇ ଆମକୁ ସୁମାଣିତ କରିବାକୁ ହେବ ।

(ଘ) ଆମର ସ୍କୁଲ ଓ କଲେଜମାନଙ୍କରେ ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଭାଗରେ ଯେପରି ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଭାବଧାରଣ ପୁଷ୍ଟି ଉଠୁଥିବ ।

ଶିକ୍ଷାର ଆଧୁନୀକରଣ

ଆଜିର ଦୁନିଆରେ ଉତ୍ତମ ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନ ଓ ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଗତିରେ ଧାଇଁ ଚାଲିଛନ୍ତି । ଏହା ଦରକାର କରୁଛି, ଆମ ଶିକ୍ଷା-ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଆଧୁନିକତା ପରିବର୍ତ୍ତନ ।

ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଆଜି ନୁହେଁ କାରଖାନାରୁ ବାହାରୁଥିବା ଶିଳ୍ପଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ପରି, ପିଲାଙ୍କୁ ପୂରା ପୂରା କିଛି ଗୋଟାଏ ତଥ୍ୟ କରି ବାହାର କରି ଦେବା । ଲକ୍ଷ୍ୟମଧ୍ୟ ନୁହେଁ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୁଡ଼ାଏ ତଥ୍ୟ-କଥିତ ଜ୍ଞାନ ଉର୍ତ୍ତି କରି ଚାଲିବା । ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରକୃତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା, ତରୁଣ ମନରେ ଜାଗ୍ରତ କରିବା ଜିଜ୍ଞାସା, ଜାଗ୍ରତ କରିବା ସମ୍ବୃଦ୍ଧ ଆଗ୍ରହ ଏବଂ ମାନବିକ ସଂସ୍କୃତିର ଭଲ ଭଲ ମୂଲ୍ୟ ପାଇଁ ସତ୍ୟଜନୋଚିତ ଶ୍ରଦ୍ଧା । ପୁଣି

ଲକ୍ଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ହେବ ଯେ, ତତ୍ତ୍ୱଶାସନକୁ ଏପରି ଗଢ଼ି ଚୋଳିବା ଯେପରିକି ସେମାନେ ପରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ମୌଳିକ ଚିନ୍ତା କରି ପାରିବେ ଓ ସ୍ୱାଧୀନଭାବରେ ଗବେଷଣା ଓ ଆଲୋଚନା କରି ପାରିବେ ।

ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଛାଡ଼ିବା କଲେ ଆମକୁ ଆମର ଅଧ୍ୟାପନା-ପ୍ରଣାଳୀ ଏବଂ ଶିକ୍ଷକ-ତାଲିମ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଉତ୍ତମକୁ ଆମ୍ଭକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଯେକୌଣସି ସମାଜ ନିଜକୁ ଆଧୁନିକୃତ କରିବାକୁ ବସିଲେ ଆଗ ନିଜକୁ ସର୍ବତୋଭାବରେ ଶିକ୍ଷିତ କରେଇବା ଉଚିତ । ଏ ଦିଗରେ ସାଧାରଣ ନାଗରିକକୁ ଶିକ୍ଷିତ କରେଇବା ସାଥେ ସାଥେ, ସମାଜରେ, ସମାଜର ସଂଳଗ୍ନତାରୁ ଆସିଥିବା ଏକ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଠିଆ କରେଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଆନୁଗତ୍ୟ ଓ ଅଭିଳାଷ, ଆଶ୍ରା କରିଥିବ ଏଇ ଭାରତର ମୃତ୍ତିକାରେ ।

ସାମାଜିକ, ନୈତିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମୂଲ୍ୟ

ଯେ କୌଣସି ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ଚିତ୍ତରେ ସାମାଜିକ, ନୈତିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମୂଲ୍ୟ ସବୁକୁ ଦୃଢ଼ଭାବରେ ଆବେଦିତ କରି ରଖିବାର ଆଶା କରାଯାଏ । ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟରେ—

ଇଉନିଭରସିଟି ଗ୍ରାଣ୍ଟ୍ସ୍ କମିଶନ୍ ଓ କମିଟି-ଅନ୍-ରିଲିଜିୟ୍-ଏଣ୍ଡ-ମୋରାଲ୍-ଇନ୍-ସ୍ପ୍ରାକଶନ୍ ଯେଉଁସବୁ ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି, ସତ୍ୟ ଓ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଦ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ତାହା ଆନ୍ତରିକତାର ସହୃଦ ଅଧୀତ ଓ ଅଭ୍ୟାସିତ ହେବାର ଯେପରି ଦେଖିବେ । ଘଟେଇ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଏ ସବୁ ମଧ୍ୟ ପାଳନ କରିବେ ।

ଏଥିପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପିରିଆଡ଼ ରଖାଯିବ । ଭଲ ଭଲ ଧର୍ମ-ଗୋଷ୍ଠୀର ଏଥିପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହେବା ଶିକ୍ଷକମାନେ ନିଜ ନିଜ ଧର୍ମ ଓ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବହାର ଉପରେ ଶିକ୍ଷା ଦାନ କରିବେ । ଶିକ୍ଷକ-ତାଲିମ-କେନ୍ଦ୍ର ମାନଙ୍କରେ ଏଥିପାଇଁ ବିଶେଷ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବା ଉଚିତ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଏକ ଏକ ତୁଳନାତ୍ମକ ଧର୍ମାଲୋଚନା-
ବିଭାଗ ରହିବ । ସେହି ବିଭାଗ ସ୍କୁଲ-କଲେଜରେ ଏ ବିଷୟ କିପରି
ଅଧ୍ୟାପିତ ହୋଇ ପାରିବ ତାର ସୂଚନା ଦେବେ ଏବଂ ସେ ସଂପର୍କରେ
ଉଭୟ ଛାତ୍ର ଓ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପାଇଁ ଯାହା ପୁସ୍ତକ ଦରକାର ହେବ, ତାହା
ପ୍ରକାଶ କରିବେ ।

ଭାରତବର୍ଷ ଏକ ବହୁ-ଧର୍ମୀୟ ଦେଶ । ଅତୀତ ଏହା ଏକ
ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଗଣ୍ଡ । ତେଣୁ ଏହାର ଭଲ ଭଲ ଧର୍ମ ଗୋଷ୍ଠୀର ଲୋକେ
ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା-ସହାନୁଭୂତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଇବା ଉଚିତ ।
ତେଣୁ ଆମର ନାଗରିକତାର ପାଠ୍ୟକ୍ରମରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ
ଧର୍ମମାନଙ୍କର ଉଦାର ବର୍ଣ୍ଣନା ବହୁଳ କରି ଏକ ଆଲୋଚନାର ବ୍ୟବସ୍ଥା
ସ୍କୁଲ ଓ କଲେଜରେ ରହିବା ଉଚିତ । ସମସ୍ତ ଭାରତବର୍ଷ ପାଇଁ ଏ
ସଂପର୍କରେ ଏକ ପ୍ରକାର ପୁସ୍ତକ-ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଉଚିତ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ
ଏବଂ ସେ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଧର୍ମରେ ଥିବା ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସାମ୍ୟ ଓ
ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉଦାର ମାନବିକ ଓ ନୈତିକ ଅଂଶଗୁଡ଼ିକୁ ଚିତ୍ତଶାନ୍ତମାନଙ୍କ
ଆଗରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପରିବେଷିତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟିତ ହେବେ ।
ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ସୁଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
ଲିଖିତ ଓ ସମ୍ପାଦିତ ହେବା ଉଚିତ ।
